

ଭାଷାର ସଞ୍ଜା ସରୁପ, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଓ ବିବିଧତା

Core Course - 6

+3 (Hons.) OÙZQúZÁU _úAñCŸÁ

ZŸúd _~Ÿúd (SEMESTER - III)

\\e-^è«e gđ ú ^ùŸgúkd
C}k agđalýúkd, aiYúaj úe
bèù^gđ

B

+3 | Wpú – bñhúe i òmú Êeì_, | Wpú bñhúe ùagÁý | aà] Zú (CORE - 6)
© \e-^e«e gú ú ^ùYòúkd C}k agbályúkd, aiYúaj ie, bñú^gê
Gjò_Mye ùKòYiò_áw, ùKòYiò_ei Zùe aòùfLK | _KúgKu ađú @^èZùe @^ý ùKòYiò
ùl Zùe ayaj Z ùj ùA_ìèà ^ùj óú

\èMòg ^ | ð'ú ÊùAñ

© DDCE, Utkal University

_c _Kúg : Wùì ´e, 2020

_KúgK | càðKe :

^ | fúf _Kúg^

G` þ755/4, ùi Kè-9

iWG, KUK-753014

E_mail: nandalalprakashan@gmail.com

This SIM has been prepared exclusively for Directorate of Distance and Continuing Education (DDCE), Utkal University. It conforms to the syllabi and contents as approved by Utkal University.

SYLLABUS

ଭାଷାର ସଂଜ୍ଞା ସରୁତ୍ୱ, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଓ ବିବିଧତା

+3 | Wjpu ZZud _~yud (hA _Z)

Semester-III (Core Course-6)

Wacify : 100 ^ e

icd - 3 N u

ic GKK

bihie i omi, Eei_ I _Kieub\

\Zud GKK

bhUC_oo µKd abou pa

ZZud GKK

IWubhe @kk ei_

PZGKK

IWpu bihi C_ue abÜbihie _bia (\iaWj @ÁKj ~ia^K I AoeiRu)

ahnd i Pú

Ká^, ahnd _Áú

_ĭc GKK

1. bihie i omú, Êej_ I _Kieub\ 1-52

\ĭid GKK

2. bhúC_ôö µKā abòŪ pā 53-60

Zĭid GKK

3. I Wpú bñe @ukē ei_ 61-76

PZĭōGKK

4. I Wpú bihi C_ùe abŪbñe _bia (\iaŷy @ÁK) ~ia^K I AŷeiRi) 77-106

F

ଏକକ

ଭାଷାର ସଜ୍ଞା, ସରୂପ ଓ ପ୍ରକାରଭେଦ

bihūe i omū Êei_ :

i Rīa RMZ cᵃue K[ū Kj ò iē[āu ù~īMē cYh @^y AZe _āYicī^uVieē ù~ZKò Cyùe ùA Zācūue ù ZKò^KUZeö Gj ðK[ūāSòēēāūgqōcYbe GK R^āZ _âéōj ūf cᵃ, ù ù~Cībithūe K[ū Kūj Zīre R^āAZj ūi ù~ZKò aPZāui ZKò Kēj kKū_ %ācᵃö ùZYē i ū] iēY bīūa GZKòKj ī-īA_ūe ù~, ~ij īñeū cYh ^R c^e bīaKē_Kig Keò_ūe Zij ūj obithūo bihþ+ @ = bihū, @[īZþ~ij ū Kj ī-iG Zij ūj obithūo @^y @[ūe 'ēigīre _eò_Kig j obithūo

bihūg±e aē_ōbM @_ō

i AZe bihū] ūēe KcāPye 'ā_āyd-ē ūj ūf bihūg±e aē_ōbM -jūē @_ō ūj CQò aýqāiñiō

bihūZ aýq aiñeū_Y @bāyRyūZ AZobithū (@[īZþāyq aikþ(aiñi) ei_ue ~ij iē @bāyqò NU[īG Zij īKēbithū Kj ī-iGō) bihū g±e MāKþ_āZg± ūj CQò Lo'gos Gaō AōeiRū_āZg± ūj CQò Languageō MāKþūfirMi g±e @[ōūj CQò Pāigqō I mir'ō ùZYēbithū c^ñye Pāigqō I mir^ i j Z i μKZ ūaūfōajē_āPīr^ KīkēMāi þē \igðK I bihūamir^ūcū^ C_fa]ō Keò_īeð [ūfō c^ñye ūcīkK Pē^ I aKgz mir'e _eò_Kig firMōbithū j ūj CQò ūgĀ cīcō

c^ñye bihū ckūe @Qò Pē^ I ^āZ Êei_ ~ij iē aūgñY I @ᵃd^ i ,a; cīZā AZe _āYicī^ue g±e ùi j ò Pē^ ^ūj ū ai Êei_ ^ūj ò ùZYē Gj iē aūgñY @[āi @ᵃd^ cᵃ i ,a ^ēj ò AZe _āYicī^ue Gj ò] Bē'āyq aikþ I c^ñye bihūKē'āyqāiñi @īLjū \ēi-īA [iGō Gj ò'āyqāiñi j obithg amir^ue @[Zāy bihūo

~ij īñeū c^e bīa ĀĀ eū_ _KigZ j G, Zij ūj CQò bihūo Kēē Gj iē ĀĀ, @bā I Êdō i μ%@[ī^ēj ò KīeY gāY, \gð I Āgð@īñōA;īl cīcūe AwZ, j iābīa, PZā^ @īñōñeū cᵃ c^e bīa %ēū_ _Kig Kei-īA [iGō Gj ò cīc PiebMue abqō ~[ū - (1) gāY;īl Māy (2) Āgð Māy (3) \gð;īl Māy (4) c^É Bāyō C_ūe PēKē KeYKē bihūe cīr'yZū \ēi-īA_ūe ^ūj ò KīeY Gj ū aikþ^ā \ñeū CyieZ]Bò^j «ō ùi j ò eò aikþ^ā \ñeū CyieZ j 'ieWj gēiē eīcKā ^ic CyieYKēbithū Kj ī-ā ^ūj ò ùZūa bihū ūj CQò c^ñye aikþ^ā eē CyieZ]Bò i cĀō

ḡḡḡḡ

bihü i ö_Küe _pYcZ üj fü _üfö- bihpayqidü aiPö (]üzê_M)
 _Z-kò- ayqú aiPöa%ü-hü üZ Aüc ayqaiPü (cjübihy) 1ü3ü48

K_kcéö- **Ä** aükeüYü_ü übäüayqö üKü

i üuZüZü]ßöaaZü i ü biüh ZÿPüZ aê]hö

_üziZye aböÜbihiaZpI i cüfiPKci^ue i omü i µKüe @üfiP^ü Kei-üA_üeö

(1) üKüPu bihüe - “Language is articulated limited sound organised for the purpose of expression” CüYgye _eü_KigZ]ßüj CQö - bihö

(2) üj füWju bihüe - “Language can be thought of as organised noise used in situations actual social situation or in other words contextualised systematic sound.” aiÉa I iüiRK _eiZüe aüKp^aei Á góvkZ]ßöi cj üj CQöbihö

(3) ÉüZü bihüe - “A Language is a system of arbitrary vocal symbols by means of which members of a social group cooperate and interact.”

(4) aüK Z[üüUüeu bihüe - “A Language is a system of arbitrary vocal symbol by means of which a society group cooperates.”ö

(5) Encyclopaedia Britanica üe bihü i µKüe CüfL @Qö - “Language may be defined as an arbitrary system of vocal symbols by means of which human beings, as members of a social group and participates in culture interact and communicate.”ö

(6) H.W. Sweetü bihüe - “Language may be defined as the expression of thought by means of speech sound. In other words every sentence of word by which we exposure our ideas has a certain definite form of its own virtue of the sound of which it is made up and has more or less definite meaning.”

(7) A.C. Woolnerü bihüe - “The most general definition of language that can be given, that is a system of signs by signs, we understand all those symbols capable of servicing as a means of communication between men.”

(8) W.P. Whitiny ü bihüe - In a wider and free sense everything that bodies forth thought and makes it apprehensible in whatever way is called language....language may be briefly and comprehensively defined as the means of expression of human thought.

(9) A.R. Wilsonü bihgüe - “Articulate language is a composite thing and in every word there are three distinguishable elements.

(i) The natural sound of which the word is made, this is the raw material of language.

(ii) The definite shape given to this natural sound in its beginning, its ruddle and its end to separate from other similarly shaped sound.

(iii) This clearly limited conventional meaning.

(10) L.H. Grasü bihüe - “Language is such expression and communication to or from human beings by means of speech and hearing the sounds uttered or heard beings so combined in system developed, conventionalised and recognised by common usage at any given period in the history of human race within a given community or within given communities that they are mutually intelligible to all approximate by normal members thereof.”

ḡḡḡḡ

bihü i ö_Küe üMüfík aj iei]k Kj Q«ò- bihü c^hýe cL ^Z]Bci^ue GK ^dcia;] Zò-ÿüi ÿüÿye GK bihü cède @N i cÉ ayq@Yü@Yüçue aü ãòòd Keò i cirk Ria^~ü^ Ke«ò bihü üKüZK]Bò_emei ayZüek @^y KQò^èj ð Gjò]Bci^ue i Áò_üAñamP^a e abòÜ@ög ^r^i C_üe ayaj Z üj üA[iGö (]Bòamir^)

Wü cwküla gEü: 'bihü c^hýwük Ci ayü_üekü Kj üZ ü\=Ri üi c^hý @_ü^ CyieüYü_ü~Mü geie aduai üi CyieY Küd Müd a%ck ai ayq g+iaikü \leü @_ü^ aPüei ükü_KU KeüZ üj ð

aü üla i üj: bihü ci^ae Pkü_á Z I Züj ie CyieYI c aM^a i üj_ÿue abòÜ_â^ò\leü CyieZ ^ÿ @k i klaoghue ~üZK @ [èq aP]Bò_ZüK i cij e GK ^dcia; ayai Ü ~üj icicüe ZZj ö_ç i ciRe ayqçü^_e/è c^ue Pkü]ieie aócd Keü_ie«ò (bihiamir^ e e_üel_é- 13)

~~bihie aap ück Z B j Q ü N e bihie i omi üüe @ k Á I uagÁy Pö~~
~[ü-

- (1) cYhe CyieYI c @adaeéCyieZ]Bòüj CQòbihü
- (2) bihü Pkü_á Zö
- (3) i bihü i éYÁ @ [è-çö
- (4) bihü ~üZKö
- (5) bihü]Bò_ZüK i cij e GK gávkZ ayai ð
- (6) bihü ^Z _â-Zè `kEei_ c^hýe CyieY @adaci^ueéC_ü]Bò i cÁö
- (7) bihü ^YÁ ^dcüe i {Zö Gjü @ayai Z ai agávkZ ^èj ð bihü üj CQò]Bò _ZüKci^ue GK ayai ð
- (8) Pkü]ieü aócd e GK ci^c üj CQòbihü
- (9) bihü ~üZK]Bò_ZüK üj üA[èieéüMÜG aÉè bia ai aPie_üAñabòÜg+e i Áò üj iAQòI_üdm c^ üj iAQò

bihie i omi i pKüe :

i Zew Kjú_üA_üe ü~ - "bihü cYhe CyieYI c @adaci^ueéCyieZö Gjü Pkü_á Z i éYÁ @ [è-ç ~üZK]Bò_ZüK i cij e GK gávkZ ayai ð Gjü leü üKü i ò bihü i ciRe ayqçü^_e/è c^ue ^R ^Re Pkü]ieie aócd Keü_üe i c [òj @«ò

bihie Ee_ :

i ciR \leü bihie i Áò ayqè Pkü_á Z]Bòü~ _~j« i ciR \leü ü~Mý aüaPZ ^üj iAQò ü _ç bihie ~[üç~üü_ü^üó üZYebihüj CQöGK i cÁakp bihie ück Z B j üj fü

- (1) bihü c^hýe Pkü üKikeéR^ð
- (2) bihü CyieYI c ~^eé i Áò]Bò cij ö

ḡḡḡḡ

- (3) bihü üj CQüPZ^ie _Züüö
- (4) bihü ^YÁ ^dcüe i {Zö
- (5) bihie]Büi cÁü@[èḡü üZüa GMVK ~üZK I _epeü Küc i ciR \leü EüKZö
- (6) bihie _üdiM i ciRüe aü aýqöaMü ^KUüe üj iA[iGö
- (7) aqé PöüieKébtüüḡZü^KÜe _j \Gö

bihü üj CQü^hýe aiKp^eé^üi Z]Büi cý ö ~üj üleü PküieRe _Kig i _a jGö Gj ie c^ ^YÁ @[è[iGö bihü c^ aiPK]Bü bihü ci^cúe i icRK üMüÁü _ZKüü _Kig Ke«ö jüföWju cZüe - "bihü üj CQüi icRK _ei Zü@^é-üü ÄÁ I i öMVZ]Büi Kkö"

GfjGppüMabihie @ü_I KZ aÉZ i omü ^ei_Y KeüKj Q«ö- "Language is such expression and communication to or from human beings by means of speech and hearing the sounds uttered or heard beings so combined in system developed, conventionalised and recognised by common usage at any given period in the history of human race within a given community or within given communities that they are mutually intelligible to all approximate by normal members thereof." GVüe aqü_I I üḡZü_I Cndu C_üe _ü]üý \leü-iAQö ci^a i ciR \leü _epeü Küc]Bü _ZüKci^ue aýai üEüKZöfib Küf bihie Cna jG üaüföbihiaZpü^ue cZö

bihie ücK Z B bihüZpü^ue C_e @öZüüeüüüe eLÖGj üèi K i öü ^ei_Y Keüü i ciPü^ üj iA[iGö üZüa i icMK büa Kj üf -

"bihü ci^ae Pkü_i Z I Zij ie aiKp^a i üj ü-yüe abüÜ_üPÁü \leü CyieZ ^YÁ @[P ~üZK @[èḡ]Bü_ZüK i cýe GK aýai ü ~üj ü ci^cúe i ciRe aýqöü^ _eEe c^ue Pkü]ieie aücd Keüie«öI GK ^YÁ bihü GA aýai üü\A i Áüj aü i _a jGö

@üfiPKcü^ cZaýq KeQ«ü~ bihie Eei @üfiP^üüaük Gj ie Zü^üü\M _Zü\Áö ülaKé_VjGö Züüj fü- (K) abüf I Y, (L) abüÜ_äép(M) abüüei_ö

(K) abüf I Y :

ci^ae bihüe G_eüüKüZK ^YÁ I aḡÁ f I Y ü\Lü-iG ~üj ü ci^üaZe _üüci^u]Büe @üüf I Yüü ^éj ü _ü` i e j f (Robert A. Hall) I j üKUj (C.F. Hockett) ci^a I ci^üaZe _üüci^ue Zk^üZK @^d^ Kiküe c^hý bihie aḡÁ f I Y MVK e aüḡYö _ü` i e j f Züe 'Introductory Linguistic' Mäüe G i pKüe _üüéü @üfiP^ü KeQ«ö I j üKUj Züe 'Seven Characteristics of Human' Mäüe Gj ie MüahYüZK aüḡY KeQ«ö bihü 'i f I Y' Gj ie Eei aüḡYüe aüḡh i j idK üj iA[iG; ~[ü -

(1) ü_äYI NjYüe _eÄ_eä öüZüaüaööd (Interchangeability) : ci^aüü bihüe ü_éY I Mj Y Cnd I cZü @Qö aqü Züe Pkü]ieiké i ciRe @^ý aýqöaü aýqöaMü ^KUKé_ViG I @^ý aýqöaü aýqöaMö_ViC [üüPkü]ieikébtüüü\A Mj Y Küeö _ü]c aýqöüZYé _ü]üü aqü I _ue üḡZüü üḡZüü aü üḡZüüü^ _ü]üü üḡZüü _ue aqü üj iA[iéKö Gj ü _ue _ue K[^ I ḡYüe] @üüü_eä öüZüaüaööd f üüj jGö Kéé_ḡéü üüüüüaZe _üüci^ue G_eüaücd I cZü ^üj ö

(2) **aughíKeY** (Specialisation) : $_úZyK$ bihie $\^RÉ ÉZ^a$ $_j$ Zòej Qö Gj òuagÁy ZjúKé $\^y$ bñVé $\^b$ òUatí PpÜ\Gö] Bòg±, ei_Z BakyZ B $_bZü$ Zæ Gj àòghZB fl Yidö

(3) **abýcú-@abýcú, ci p̄ci ē ei úk** (Placement, embodiment) : bihü aÉē adýcírýZü I @adýcírýZü CndKé_Kíg Keò üeö ~ [ú- RkMbùciM̄ei (GVüe Rke adýcírýZü $_kúg$), Rkgrý_úá (GVüe Rke @abýcúZüi Pž)ö Rke @abýcúZüi ù BKe ei_ bihü \leü c^ñý c^ue C_i ú_Z ùj iA@Qö @^ēi_ büa $_ú$, $_Yy$, \dú, I cú, úKā], Nýü, ÊM̄ ^eK, @Zā _ecZā aḡā _eḡā@ú@ci $_N̄$, i ū abd @úKēi_úž Keaú_Árbñuj ó i c[òuj iA[iGö

(4) **~úéKZü** (Arbitrariness) : ù~úKü i ò bihie $_k$ Kíkúe cí^a \leü CyieZ] Bò ~úéKö ùZYé bñÜbñÜ bihüe bñÜbñÜ] Bòej Qö i öÁZ bihüe @, @ü, A, B, C, D, AZýÜò Êe] Bòl Kp L, Mp Np Op Pp Qp Rp Sp@ñòay~^] Bò [ñüaük AöeiRü bihüe a, e, i, o, u Êe] Bòl b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n @ñòay~^] Bòcír ej Qö bihüe] Bòai] Bòi cij e @ [ðc $_$ ~úéKö ùZYéGK] Bòi cÁòüMÜG bihüe @^ý üMÜG ^YÁ @ [ðaj ^ Ke [iGö C\ij eYÊei_ - i öÁZ 'üMír - ù] ^ê AöeiRü - go - ~üü, @ieak 'uagp - bf _eciYe, AöeiRü base - bòò i ö @i p ([iZ) [ñü, ejñü, us @ü, cí^uê j ð ü 'eic' - eic, Aö am - cá@üÜö Gj ò_eò büa bihüe ~úéK Êei_ fl Yidö

(5) **ü\éZü** (Duality) : $_áZyK$ bihüe] Bò cÁè \AUöZ Bej Qö ~ [ú- @ž B i 'SZ B] Bòcj ^öá eZöe i {ž ü iA GKZCyéž üj uf I úKýi @ž ö Kúg Kúf Zjúü 'g±' üe _eYZ j Gó cíZüKak g± \leü aiKý MVZ ùj iA_üe ^üj ö ùZYé bihie i Áòuj iA_üe ^üj ö aiKýMV^ _iAig± _üe _eYZ ùj ai GKík @tagýKö aiü ieKég± I _ @bñÜcú^üj uf üj rñg± I _ c $_$ üe Á $_$ üñýej Qö g± - @ž B+ O, cZā \ @ž B 'SZ B i ÁZ bihüe g±e ck ei_Ké KZö $_á$ ÜÜK Gaöi 'SZ B K $_$ ÜG 'Zyd' ö 'cj ðñýüe $_Z$ -kò G i µKüe Cüfl KeQ«- ''^ü_üKakü_KZü_üdiqay ^ü_üKak_Zyduö'' @ [iZpüKak $_KZö$ ai üKak_üdiMüe bihie i Áòuj iA_üe ^üj ö Cnde i 'kZ_üdiMüe j ö bihie i Áò i_ a üj aö_üYóü c $_$ _e i ö mü ^ei_Y KeaiKé~iA üfLQ«ö'' i ē Ök _c $_$ '' @ [iZp-üj ie üghüe i epGaöZöp_Zyd [G ZKé ó \ Kj «ö i 'SZ B @ž Be @gēü-üZK, gē ü~MizK I_ gā ü~MizK bihüe ej ò üeö ~ [ú- @gā ü~MizK - R^Zü (R^ + Zü), NeKé (Ne + K), MQeê (MQ + e), eiZüe (eiZü+ üe) AZýÜò gā ü~MizK - ù\ a (ù\ a + @), ùbñMikK (bñMik + AK), \ige [ö (\ge [+ A) AZýÜò_ gā ü~MizK_ ò VñZö Gj ü üMÜG _ ùj uf ùj ñ @ [ðÁeGj ü üMÜG aiKý Gj ie @ [òuj fú 'üi_ Xḡü_üAnAzü Ke@Qö' @ü~MizK (Isolating) bñüüüe i 'SZ B_ÜKýi ö ÖKZ, PpÜ_Zyd ayaj Ž j E ^üö _e i ū @^éüüü N̄ i 'SZ B_üj iA [Gö

(6) **C_ü^i cZü** (Productivity) : bihüe bòò $_k$ ü^ üj uf c $_$ G [üe ^e«e ^Z^ ^Z^ i cMä i c^Z üj C [iGö Gj ñ leü bihü Ríá«, $_PkZ$, $_aj$ cí^, $_eciRZ$ Z [ü_ea; Z

61

ujüA[iGö g±e @ij eY, i ü^Kk @üei_Y, ^Z^ g±e ^ciY, ^Z^ @[è Cnia^, aiKyMV^ue ^Z^üKeY, ^Z^ ügkê _â ð @üüj CQöbñe C_ä^ I cZie GK GK @agKZö

(7) i üÄZöi ü_hY aü_äüj ^ (Cultural transmission) : bihü@^KeY I gd ü \leü GK aýqMieê@^ý aýqöaü aýqöMö_~ÿ« _epeü Kûc _PkZ üjüA[iGö üggaüe _üZyK ggê Zire MèR^ aü i cKikí^ aýqöcír^ue@^KeY Keò bihü @Rð Keü[iG I üijò i Züe ZírVieê @^ýcü^ c± bihü gd ü Keü[ükö ^Z^ mir^ fib KeòcYh ^Z^ eüZüe bihüKêeê ã« Küeö c^hýe mir^, i öÄZö I i býZie aKüg i üw i üw bihie c± aKüg i üjZ üj C[iG I üjüA[iGö **bihie FIY :**

bihie aadZü FIY ej Qö üijò i cÉ c±ue :

- (1) bihüü_ZK i µ ð'ëj ö
- (2) bihüGK @Rð i µ ö
- (3) bihü@^KeY I aýaj ie \leü @RZö
- (4) ÊibiaK @üZüMie I ~Zü í± _Küüö
- (5) bihü i ciRKêGK i Züe aiŞeüLö
- (6) bihü GK i üciRK aÉö
- (7) bihü GK _eö_eMZ aÉö
- (8) _eüZ^Kê_ej ie Keò^Z^KêMj Y Küeö
- (9) bihüPè _eä ðgükö
- (10) übiäMikk i üciö
- (11) HZjüi K i üciö
- (12) bihie @«è ei_ ^üj ö
- (13) i öeP^ie ÊiZ^yö
- (14) KVðZie i ekZü @WKeMZö
- (15) i kZieé i il Zü @WKeMZö
- (16) i öü~MüZKZieé aü~MüZKZü @WKeMZö
- (17) bihü i üüKeY I @i üüKeY \leü _biaZ j Gö
- (18) bihie ck Êei_ üj CQöaiKyö
- (19) bihüe i üciRK \ÁeéÊeüè\ ej Qö
- (20) bihü üKak aPie @bäyqè i üj ^ ^ëj ñ- ^ùR aPie Keüie c± i üj ^ö

(1) bihüü_ZK i µ ð'ëj ñ

_zä zè @^ýüj_üj ð i ö ð ð Keò zè bihüKêeê@^üüue _â j & ^üj ö üMÜG IWPü ggê ~\ü ggaia i üe AöfŠKèü_eZ j & I üi Vüe i üeü Rúa^ i üciRK _eüagüe @ZüjZ Küe, üZua üi Zire ü_ZK bihü IWPü ^Kjò AöeüRü bihü j öKj äö `è'ü ü_eZ üj üf `eüü bihü RÜüKeü_äz üj üf RÜüü bihü _üü Keü_äz üj üf _üü bihüZü _üÄiKj äü @Zy« ÊibiaK K[iö

(2) bñCGK @Rð i õ ò

ḡḡḡḡ

cYñ ḡḡḡ R^ài jZ biñuR^e@üi ^uj ò i cRee _eò ḡḡḡ aiZiaeYeê @Zid, aŞaiŞa i jü~Mü I iü[icir^u Vieê biñu ḡLaiKéjGö ^Re ü~MyZü Gaö _Zbü @^ê-idü cYñ ḡḡḡ üḡḡaeêbiñu ḡü ü Küeö üMÜG üMÜG ḡ±Kèüi aie´ie üNüñ, aêS I Küj ö üMÜK _ue üMÜG ḡ± ḡü ü Keòüi ḡ±e _ê-ḡ @Rð Küe I biñie @]Kieü jGö @Ì @Ì ḡ±eêbiñḡ ḡü KikKäc ajk _eèüYue @RZ jGö Gjòḡ± abaKècYñ Zire aiZiaeYeê@Rð Küeö Gjò aiZiaeY ü~MäbieZahue R^Mj Y Ke[äu GK ḡḡḡ bieZid biñu ^ KjòGK GK @bieZid biñu Kjòüeö ~[ü - ~\üüKäi öḡḡḡbieZahue R^Mj Y KeöbieZahöc^ue @ai Z üKäi ö GK AöeR üf k ai aü Ke[äu@ küe aü Küe GaöZue Rá^~ü^ I RáKü^aḡ @C üi jòAöueR ai ZöC_ue jò^bè Küe, üZua üi bieZid biñu ^ KjòAöueRü biñu Kjò

(3) biñu@^KeY I ayajie \leü@RZ jG :

ḡḡḡi cReejóbiñu@Rð Küeö Zire Gjò@Rð i ,a jG üKak @^KeY I ayajie \leüö üḡḡaeêcYñ ciZü, _Zü _bZö@icidi R^ \leü CyieZ ḡ±MÜKè ḡüY I üi MÜKè@^KeY KeäiKèüPÄü Ke[üGö _[üç _[üç Zü \leüGMÜK @ḡḡ I @EÁ biaue CyieZ jGö KikKäc üi GMÜKèḡḡ I EÁ biaue CyieY KeäiKèi c[öjGö

cLýZü biñie @Rð Gjò@^KeY \leü i ,a jGö biñu GüZ aÉZ ü~, Zij iKèi ücZ _ei e c^ue ḡLÄai i ,a ^êj ò GK ḡḡKèZire @Zidcü^ ü~ZKò^ ḡLükò ḡḡḡZir Vieêaeö @]K @^KeY Küeö \ḡḡK, @ieÁUfu cZue @^KeY cYñe i aVieêaWjaüghZö biñu@Rðue üi GjòäüghZè ayajie Ke[üGö

(4) ÊibiaK @üç^Mie I ~Züi^ _Käü:

biñu ḡü ie \AUö_~jüid ejQö _[cUö@^KeYi i^ I \ZidUö~Züi^ö ciZbiñiKècLýZü @^KeY \leü@Rð Keü-iGö @^y biñuMÜK cLýZü ~Züaiü _egc \leü ḡü ü Keü-iGö ciZbiñu ḡLäü @ü_l iKZ i jRi i^ I @^y biñu ḡLäü @ü_l iKZ KÁi i^ cü^ jGö ciZbiñu üḡḡaeê ÊibiaK @üç^Mie biaue NyY Keü-G ö aöḡübhüö ü AMü_ue Kj äü j R üf aöG[ue ÊibiaK @üç^Mie _Käü @ü_l i ~Züi^ _Käü@]K büa fI Z jGö

(5) biñu i cirkéGK i Zäe aiŞöeüL :

biñu jòÉbiñibiñicir^ueGKZü i Zäe aiŞöeüLö Gcü^ bðÜi i^ue bðÜ_eüagüe bðÜ]cò- i öÄZöc^ue ej[üf üjñüi Vüe GA biñu i µKäüj ZèGKZB@^ba Ke[ükö EMPra\ue biñiKè'eüÁi' ai eüÁi^cZü I i wc^ü ai i `Ş i ü_dZä biaue @bj Z Keü-iAQö

(6) biñu GK i icirk aÉé:

cYñ aüXy i cRüe I i cReejóüi biñu @Rð Küeö i cReeüi üagbhü, PüfPk^, Lülyü_d I jia bia @iKè@^KeY Keöḡü Küeö ci@ü ḡḡḡ ^KUZc i µKüe @ü [äieüi Zikè _[üç biñu ḡü \Gö Kicḡü _eäiee @^y müZö- i R^ i cRe i cadÄ i ü[ü I MeR^cir^u Vieê ḡḡḡ _Zlò KQö^@üḡ± ḡüY I i cRe ayqcir^u i jZ üi i aè ayajie Keòü_Yie biñu mi^e aè öKeòü_Yie i icirk i jia i i^eüi A i Zäe \Xy Küeö

(11) HZjü K i ücú:

_äZyK bihie ü~_ei@QòubüMikK _ei ücúüi jò_ei@QòHZjü K _ei ücúü üKüi i ö^YÁ Kkëé@, ü Ä @C ÜKüi ö^YÁ Kk _~ḡ ayaj ž ü Ä[äubthüZpü_e _aä d@f au _ea dthVëé^öð böüj Ä[GÖ\CüpeY _KZ bihie HZpüK i üüj f ü ħc gZÜVëé _c gZÜW Gj_e _aä dthüj Cö_üð _ea dthü@_böj _KZ KòGj äA bihVëé böḡ

HZjü K bihi-amir^ _äZyK bihiue GjòHZjü K \M C_üe pir^ \Gö _äZyK bihi Zire Cürh Kkë üKÖre_üe [dö_ea dKk cüüe üKÖKÖre_ NjY Kf üÜKÖbthüKÖñ i cdüe _PkZ [fü - Gjò i aeahd HZjü K bihi - amir^e aPie _ei ebqö

(12) bihie @«c ei_ ^ij ó:

CüfLü~Mý ü~ bihie GK ^YÁ üi ;ü«K I PWj« ei_ ü\au G~iaZpi , a üj iA_üeüj ö bthüi aäü_aj cü ü Ä[äüéGj ü_ea öguk ö i \üaäü_ea öguk aÉé @ò ei_ \üi-üA^_üeö cZ geie _ei@agý cZ bihie @«c ei_ fl Yid; KkëRia« bihi_üe Gj ü i , a ^ej ö ü-CüRá^ @Cü AVö_ea ö, ü-Cüö_ea ö ü AVcaKü, ü AVö_üö^Zy ^Z^Zö üZYé \ü_ea öguk bihie @ò ei_ _ekí ^üKeäü@üüi vZ ^ej ö

(13) i öeP^ie Êiz^y :

agö _äZyK bihie i öeP^ü aiüMV^ _Yikü böÜböḡ \AUöbihie]ßò g±i ,ie, g±ei,]Zei_ aKZ B @ð B_äZöe @ aj ž _eöüüe _äb\ ej äÜÉthäKö \A bihücäue i µö_ [Kpfl Y cª fl y Kei-üA_üeö _äZyK bihie ^RE ÊZ^ ^dc cª ej Qö Gjò_ü[KY I ÊZ^y bihie ÊZ^ i üi µKöe @MZ KeÄ[GÖ

(14) KVöZieei ekZü @WkémZö:

_äZyK cYb @ _egäue @ K f th Keäü _aéö_ägð Küeö Gj ö_äéè aga cüj Ä bihi KVöZieei ekZü @WkémZö Küeö Gj ie üKüZüC\üj eY ^ctüZ fl yYidö ~[ü -

- (1) _%P!á> _%ö _é@ü
- (2) aiue!á> aiue^þ aiéö
- (3) alyü]e > aü\A, aäü, aäö

(15) i kZieei i Zü @WkémZö:

bihi ayaj ieüe ü~ZKö_Pir^ jG, aPie]ieikëMbüebüüe ayq Keäü fÜMöüi ZKöüi ZKö i këeZij ü i il àcª jGö bihie aKigüü]^ i üwiüw Gj ü i üj ZyK, \igðK I üamü^K i il à Z BÜéebayq Keäü_Äñ_äüf th Küeö güüw I _ebthK g±e i cédthKé_eöKß i cª Ke[üGö]izé_KZö_ Zyd_bZie ayaj ie \üü^Z^ ^Z^ g±e ^ctY bihie _MZö I _äüYZie _ePidKö ü~Cübihüü~üZ ü_Kyau _eö_Kbüi jöbihü Zire @bayqüe üi üZ i il ö bihi_üe_K @aiüe i k @aiüe [iG, aKigKüC Gj ü i il äejG i il Zeö güj ahö_äéI Wpü bthVëéä öüe I Wpü bthü^öð biüe i il že i cª, Kòé äZ bthüZk^üe Gj Ké I à Kjú-üA^_üe; KieY IWpü i öZie ü_KZü üXepüagü I Gj ie _bia cª IWpü bihi C_üe @^bZö

ḡḡḡḡ

(16) i öü~iMüZKZieëaü~iMüZKZü @iWkEMZö:

bihiaZpü^ _[üc]ieYü Ke[üf, bihi aü~iMüZK (Analytic) @ai üëi öü~iMüZK (Synthetic) @ai iKEMZöKe[iGö G_eKöKüj iëöKüj iëöcZüë bihiue \bñ @ai ü_PkZ [iGö cizá @jÉK bihiZ BZpü cZüë bihiüi ü~üai iéëaü~üai iKEMZöKüëö ^ccüj büa C\üj eYMWK fIYüdö KüeiZö (i öü~iMia i ü), Ke@Qö (aü~iMia i ü), gë\üëi (aü~iMia i ü), eicid (i öü~iMia i ü), eic_üÄñ (aü~iMia i ü)

(17) bihi i üKeY I @i üKeY \üëü _biaZ j G :

bihiue cëYü\AÜb_äéöKüöKeüGö Züüj fÜ- i üKeY I @ üKeYö i üKeY \Ücöbihiue _eö ðe üaMKcöGö G_üëcüaKeY (Standardisation) _Küü c^ Kj ü-iGö G[äe bihiZüë ayKeYMZ ^dcä; gë eI_Kë eI ð KeüGö @ üKeY _äéöÜcöbihiü üK; bihiüj A[iGö ^@^@_eä ð (@jéY I _ejeY \üëü) bihiZ^ eI fÜb Küëö G_ö _KüüKëaüK; iKeY (Decentralisation) _Küü büa @bj Z Keü-iGö

(18) bihie ck Êei_ üj CQöaKý :

Züü \ÄëäÜë Küf ckei_ ü CQöaKý bihiZpü@Ppëäü ^pR.H.Robinson)U cZüë, “Sentence is a significant unit (General Linguistics. An Introductory Survey P. 190) cYhe PkëiRKëÉÁ biaue _ÉZ Keüü fÜMöaKý üj CQöGK i ü[K cü-cö üKak g±eigö ai _üigö \üëü biaë ÄÄüKeY ü\ai i j R ^üj ö aiKýe i öNUZ @adaMüKëaüiR^ Keüü _üë j ó\ë i ü_Küj j Gö \Müë ^öök @adaMüë aüjüë g±e I]Bë i ü @^BZ j Gö Gi µKöë b_ëcäKý_äüüë Cüf ä Keüö_ö
“_ü\ ^ a%äü%hñdaü ^ Pö
aiKýZp_üi^icZý«ö _äüaüKü ^ K½^ö” (1/73)

(19) bihiue i ücRK \ÄëÉëüö\ ej Qö:

_üjZK bihiue i ücRK \Äë@Lüg@ü Éëüö\ ej Qö i cüRe i cÉ ayqöi cü^ biaue gð Z ^j «ö gð Z ayqöcü^ue bihiue ayaj ië ayiKeYMZ gä Züü~_eö efl i Z j G @gð Zcü^u bihiue üi _eö fl y Keü-iG ^üj ö G_ö gð Zcü^ue bihiKëüfiKK bihiü ai Mücý bihiü üaüfö Kj ü-iGö i ,ü« bihiue g± bŠieë aüj fý, ayiKeY ^dce i é_üdüM,]Böi cij e i ÉÁ I gä CyieY Gaö ügkü üi ü_ü @Re i ö-Z _Küj _efl i Z j Gö cizá@]c ai ^cÉëid bihiue Gi aëMüë @bia _eügy j Gö

(20) bihiüKak aPie @bäyqë i ü]^ ^üjñ- ^üR aPie Keüie c^ i ü]^ :

üamüK \ÄëëaPie Küf, bihi c^hýe aPie aücde i ü]^ üKak ^üjñ aPiee c^ i ü]^ üjüA[iGö C\üj eYÉë_ @ü^KZü c^hý @ü^K i cdüë bihiüagüë @]ie üjüA Zie aPie]ieüKëÉdö ÉZüg± i üj ü-yüë _Küj Küëö @^y üKj öMj Y Keüü fÜMöüi G_ö Pkü]ieüKë _Küj Keü^[iGö üi ^üR j öZü'e @«eike ügZü ai Mj üZü G üI Züë Pkü]ieie _eö_KüjK]Bö_ZüK i cij bihie i ömüKëMj Y Keü^[üf c^ bihie @«bñ üj aüë üKüi ö_ZäSK ^üj ö G_ö eöbüa bihie fIYMWKë_Züü\^ Keü-üA_üëö

bihie abðÙei :

ḡḡḡḡ

AZjüi, büMik, ùädm I ^cüzü _bZüGjòPüeiWü@ü]ieKèù^A bihie abðÙei KÌ^ü KeQ«ò@üfiPKcü^ö üi MWK c^ue-

(K) AZjüi @ü]ieZ ei_üß\ : Gj iKèi cd @ü]ieZ ei_üß\ üaüföKjü-iGö i cdKäc üMüG bihü@^yei_]ieY KeQ«ò^icüe _ePZ jGö _Yüüi [üe @^yei_ @^y ^icüe Cna fib Küeö Cüj eYÊei_üa\K i öÄZ ücWüüWüöbiaüe Lã_i 1500eêLã_i 800 Kik _~j« _ßkZ [ðö Lã_i 800eêLã_i 500 c^ue Zjüe ei_ _eà ð üj fül Züe ^c üj fül üfiKK i öÄZö Lã_i 500eêLã_i 200 c^ue Gj ie ei_ c^ a\kòZjüü _üfbihü biaüe @bjZ üj fïö @^ei_ büa i cdKäc Gj öei_ a\kòbðÙbðÙ^icüe _ePZ üj iA@Qö ~[ü - _ßKZ (Lã_i 200 - Lã_i 500), @_bäg (Lã. 500 Lã. 1000), @ü]êK bieZid @i-ÿbihü i cj (Lã 1000 _ea ðö

(L) büMik @ü]ieZ ei_üß\ : üKüzK übüMikK KèY ü Zèthie ei_ _eà ð üj iA[G I abðÙei_ ^icüe ^icZ jGö ~[ü - _ßKZ bihie abðÙei_ - cj ieiÁü, ügüeiüi ^ü, cM]ü, ü_güPü I @; cM]üö @ü]êK bieZid @i-ÿbihie abðÙei_ - IWPü, awkü, @üi icü, _-iaü, MRèüü, ceMü AZyüö Gj öabMüKeY übüMikK @ai üij i µKZö

(M) ùädm @ü]ieZ ei_üß\ : ayqè Êe, RiZü]cð i ü^, üMüÁü @ü]ieKè@ü]ie Keöbihie abðÙei_ fl y Kei-iGö ùädm @ü]ieKèZü^üöcL y @ü]ieüe abq Kei-iA[iGö Zjü üj fül _äüüü ü Zä üßZbihüi üßKö@ üßèèè Z ßI _ßk^ (RiaZ KöcZ)ö Gj äa@ü]ieKè üK; äKeöMXjüCüV bihie aäü ei_, ~[ü - RiZid bihü, eiÁbihü, eiRbihü, i üj ZjK bihü, üfiKK bihü, ayai idK bihü, _icüYK bihü, Mè bihü, @_bihü, i ü]bihü, @i ü]bihü, gä bihü, aKZ bihü, ü\güid bihü, üaè\gK bihü, cZ bihü, RiáZ bihü, Mäcy bihü I C_bihü AZyüö Gj ö_Kie üß\KèKjü-iG _ädm @ü]ieZ ei_üß\ö

(N) ^cüzü@ü]ieZ ei_üß\ : Gj ö_~jüdüe ^cüzie i öLyü I Êeüß\üe bihie ei_üß\ fl y Kei-iGö i ciR ~\öbihie ^cüzü jG, üZua Gjü _epeikäc _PkZ üaüföKjüiKèüj aö Gj ie ül Zäc^ aÉZö i ciRe ÊüKZö_üAaü` küe Gj ü' _ßKZK bihiré c~jüü fib Küeö @_e _l üe ~\öayqèügh aü i icZ ayqèMöGj ie ^cüzü j@«ü üZua Gjü 'KZic bihiré biaüe aðZ jGö _èö^ðZie ePèeZegbüüüü@^èüübihie ei_ _eà ð üj iA[Gö` küe bihü ^ðZie ^c aü@Rð nre güüböce ^cZ üj aÜEbaK üj iA[Gö ~[ü - i eKüüüu bihü akeic \üü u bihü, b-üid bihü, eü]üüüid bihü, `Küeücj ^üid bihü, üamü^K bihü, \igðK bihü, ciÁüü bihü I IKfèü bihü AZyüö

gükZü, @gükZü, i èaüßZü, \èaüßZü, gä Zü, cöj, fl^, K[^, gäY, i öÄZö@üüüMüY @ü]ie C_üe c^ bihie abðÙei_ KÌ^ü Kei-iA_üeö KkèGVüe KZü_d _icL bihü ei_ i µKüe @üfiP^ü Kei-iA_üeö ~[ü - ckbihü, C_bihü aü abihü, _icüYK bihü, eiÁbihü, eiRbihü, agüA aüüahdK bihü, @_bihü, i ue bihü aü cöjZ bihü I KZic bihiré ^cüzüZ Gj ö abMüKeYe Êei_ aüghYüdü

ḡḡḡḡ

(1) ckbihū: ū-CrāpZpōthēēaj ēgūūbthē C_ōōj ū[Ġ, ZjūKēKē+G ckbthō GjöeĪ AZjūi -ūKḡKō C\ij eYbūa dēuē_īd (Indo European) bihiKēMj Y Kei-iĀ_ūeō bihie _ieēieK abMikēY ūaūk G_eōbihūKēGK 'bihū_eāie' e ckbihūeū_ Mj Y Kei-iGō ck ūl Zūre KōKik ej θū _ue R^i ōLŷū aē ōj ZēGj òbihū-bihūcī^u cḡeēūKūZ ck i ū^ue ejē-īkō I @^ycū^ abōŪ\Meē Lūŷ aūi i ū^ i ōi ū^ Cūŷgyūe ad ō ūj iĀ-īkō ūi cī^ue ^Z^ C_^age ^Z^ ūbūMikē aZīaeY Rā^~ū^ue aj ē_eā ḡ @ūY I geē C_ūe Gj ē _hā cḡ fl Yōl j ḡō ` kūe ck bthūe aj ē_eā ḡ ūLūNaūEībāK ū ū[Ġō Gj ēē_ ck bthēē_eā ḡ ū ū ^Z^ bthūeū_ aōḡ ū ū[āubthūcḡ aāḡ ūgāthē ūj ū[ēie ūLū-iGō

Gj bōkōbiaūe ACūeū_īd ckbihū Zū^ūōcĪŷ gūLū (MāKp)bieZ AUifū I fīWō) ūe Gaō bieZ AōeiRū gūLū 'bieZīd @i-ḡbthīr _ḡjLū I Gj ò_ḡjLū i ōĀZ, _ūfō _īKZ, @_bāg @ūlōl āā _ḡjLūe _eYZ ūj ū[ēie fl ŷ Kej ḡō

(2) C_bihūaūabihū: ūKŷi dōthū ō_āīde @Nḡ ūōū ūōū \k aū@ k aōghūe _PkZ bihiKē C_bihū aū abihū Kj ū-iGō AōūeR WīAūfKp (Dialect)e _Zḡ± eū_ aḡĀ bihiaZpWKē i Kēie ūi ^p'C_bihīr, WKē gyīci ēe \ūi 'abthīr I WKē ūbikīrū[Ziŷeū 'ūaūfō g±KēMj Y Keō«ō WKē ūbikīrū[Ziŷeū 'ūaūfōe Ēei _ēi_Y KeāiKē-iĀ Kj Q«ō- 'ūaūfōūKīi ōbthie GK i ūcZ ūl Zīd ei_; ~ūj ū g±bŠie ei_, aūKŷ, @[ō I @ū aiKŷ \Āēē ūi j ōbthie _īcīYK @[P @^ŷ ūl Zīd ei_cī^u VieēūKūZK _ecīYūe bōḡ KēGūZ _ecīYūe bōŪ^ēj ḡ ~ūj ū ` kūe _īcīYK bihi-bihū aū @^ŷ ūl Zīd bihi-bihū aŷqōcī^u ^Kūe Gj ū @ūaū] ūj ūACVθō'' cūZāG ūl Zūre 'ūaūfō @ū_l ū 'C_bihīr' aū 'abthīr' g±Uō@]K -ēḡ-ēḡ Mj Yīdō C_bihū aōabihū cĪŷ bihū aū _īcīYK bihie ūbūMikē KīeY @ū]ieZ GK aḡĀ ei_ō C\ij eYĒei_ - _īcīYK j ḡ ū bihie ūKūZīWōC_bihieēūMūG Kāie abōŷei_Kē^cīZ fl ŷ Kei-iGō ~[ū -

- (K) LWūaūfū - RīZ j ḡ
- (L) aRbihū - RīZ ūj iō
- (M) ūbīR_ēū - RīZ j Bī....
- (N) cMj ū - Rū j iō

Gj ò_eōi ū^ ūl Zūre ūMūG Kāiū abōŷei_]ieY Keū^A[ūGō KēēG ei_ GūZ @_eiz^Zū bōŪ^ēj ḡ ū~ ~ūj ūŷeū abōŷbihū - bihūcū^ _eĒeKē aSō_īeūa ^ūj ḡ ūZYē ūaū]McyZū eLē[āū bihie Gj ò i ū^īd ūb\ aū ei_ ūj CQōei_bihūō ū~CīVōūb\ @Zŷ]K ūj ū[iĠ, ūi AVō bihū@^ŷ bihie ei_ ūaūfōaZ j ḡō ū~_eō(ūc) RīZū j ŷa\kūe ~\ō(ḡ) go aūcā-iG Kj ū-iG, ūi ūZūaūk Gj ū j ḡ ū bihie GK ūb\ ^ūj ū @^ŷ bihie GK ei_ ūaūfōĒĀ]ieYū j ḡō ūZYē bihi-abihū cḡue i μKē ūj Zēūj fū ūaū]McyZū

C_bihūKē@kē bthū ūaū cḡ Mj Y Keū^A_ūe; KēY ūbūMikē aZīaeYūe bōZū aū@ ke bōZūj CōC_bihū Ēē @^Zc ūj Zē VKē gyīci ēe \ūu bihūe 'GK _ā aū

C_bihü @iC \AUöi ücZ ei_ cḡ fl ý Kei-ia[iGö Zij ü üj fü –

(1) **i ũid C_bihüü aüüaüfö-** _äZyK @ küe K[ḡ bñÜGK ^æRÖei_ üaüö bñiæ Gj öei_ übäMikk i ücü C_üe @ü]ieZö K&éG i ücü C_bihie i ücüVieé i öKü%ö üKüYi ö üMÜG üQüü üI Zäü^YÁ i ũ^ue äyäj Z bihiKüaüföKj ü-iGö Gj ü äyqüaüfö(idialect)e i icj k ei_ö

(2) **äyqö- üaüfö-** üKüYi ö äyqö-aügh äü _eäie-aüghüe äyäj Z bihiü üj CQü äyqö-üaüfö]ßö CyieY I __üidMue Gj ü bihiü I C_bihü Vieé KQü @ögüe böḡ G_e äyqö^Ä üaüfKé Wkë i K&ie üi ^p bihiü (^y^hiü) büa CüfL KeQ«ö Gj ü bihie i öKü%Zc I fZc ei_ büa @bj Zö

(3) **üciYK bihiü (Standard Language)** – @üfiPKci^u cZüe ü~Ciabihiü aü C_bihü @^ý i j ü~Mü abihici^u C_üe ^Re i üj ZYK Z[ü i wÄZK ü^ZZß@üei_Y Keö@^ý abihibihici^u \leü üi ci^ue @ü]gö _Zöḡö i ũ^id i aü]K bihiü ei_ aüaPZ j ḡ, Zij iKé_üciYK bihiü büa @bj Z Kei-iGö
_é½ üMÜG C_bihü ü~üZüaük _üciYK bihiKé ei_ükeZ j ḡ üi üZüaük @iL_üLüe C_bihüMÜK C_üe _-jü_ _bia aÉie Küeö C\ij eY üj fü– LWpüaüfö @a]ü, übiR_éü _böZöC_bihüKé_biaZ KeQö i cüd i cüd _üciYK bihiü Gj öC_bihüMÜKéi cük üfü KeLḡö üeicpü\ge fiUö bihiü AUifie _üciYK bihiü üj aü`küe ajéC_bihie üfü i ü]Z üj iA[fiö ciZäG_eöC\ij eY aü_k ^éj ö
_üciYK bihiü äyKeY \leü ^d^Z üj iA[iGö Gj ie CyieY cḡ ^YÁ Kei-ia[iGö ~\leü Gj ü i éüj iA-iG I KQKik _ue Gj ie ei_ Pü^ üj iA-iA[iGö @agy _üciYK bihie ei_ i aëaük i aüöi ÄÄ I i éöÄ üj iA_éö[Gö @ükK abihüMÜKé Gj üC_üe @ _eäiYue üj C_üQ _bia [iGö i ũ^ I i cd @^i üe _üciYK bihie äyKeY ^ü c cḡ _eä ö üj iA[äé fl ý Keü-Gö
üciYK bihie cḡ \AUöei @Qö Zij ü üj fü fLZ I ücdLK ei_ö ücdLK ei_ @ü_ü fLZ ei_üe @ükK Qü Kcpl Gö KeY üf Lwäük nzi éüe @gö abihü_biaZ báNḡ i öügü]Z KeL@i-iGö

(4) **eüAbihü** – ü~üZüaük C_bihü @^ý C_bihici^ue üI Züe _eäyü_ üj iA i cÉue _Zöḡö i ũ^id j ḡ üi üZüaük Zij ü _üciYK bihiü _\aiPý j ḡö üi j ö_eö _üciYK bihiü ü~üZüaük @^ý _üciYK bihiici^u üI Züe _eäyü_ üj iA aböÜbihibihici^ue _ieÆeK aPie aöcd Gaö i µKöi ũ^ i aü]ieY cḡc eü_Mj üZ j ḡ I i cMäeiÁÄÉeüe ÉiKZ _iA üi üZüaük Gj ü 'eüAbihü' biaüe aüaPZ j ḡö j ḡ ü bihiü]üe]üe bieZahüe Gj öi ũ^ @]Kie KeQö

(5) **aR bihiü** – üKüZK @üfiPK eüAbihü I eRbihü(i eKieü bihiü)KéGK üaüföbia[üKö ciZäG Cbd cḡüe @ü^K i cdüe @böZü [üf üj iü^K i cdüe böZü [iGö üKüYi ö eüAbihü ~\öi eKieue güi ^, gö ũöKü-ÿ _ePik^ie bihiü bihiü Mj üZ üj iA[iG, üZüa Zij ü @ü_YiQiGüeiRbihü aü i eKieü bihiü _\aiPý j ḡö ciZä_eü]ü^ ü\güe Gj ü i aüü

ᅁᅁᅁᅁ

i_a uj iA^ [iGö C\ij eYÉei_ bieZue AöueR güi ^ Kiküe jüü bieZahöeíAbihü
[fíö Gjü eiÁie R^Zü \leü üÉzK biaüe _ieAeK aPie ađcde cırc uj iA [fíö K&é
eiRbihü Gjü ^ [fíü üi üZuaük AöeiRü eiRbihü ei_ **PkZ** [fíö AöueR güi ^ @ai i^
ue c^ bieZüdcü^ AöeiRüK&eiRbihüeü G~iaZ Mj Y KeQ«ö @^ei_ büa _ei] i^
bieZue ücMF eiRZBkiküe _iei K(_üü) bihiü [fíü bieZe eiRbihü

(6) agÁ aü uahdK bihiü – aýai id aü Pík&ö \Áöi cıRüe KhK, K&ie, K&ie, aüXÁ,
Z«ü, i éie) Wjce, @ü_K, IKif, ü\iküü, _éüj Z, _RieöAZyüügdü – \üü I mü^ –
aüü \ÁeöQZá \göK, @güaž, c^É Bž, \ŷö- aüüü ei ü^aüüüAZyüü
ügyie i Áö NUQö üi cí^ue bihiü gyü üKcüügyie Zijü @^eı^ Keüj aö cju_eh
Kaie Z«ü [áieéZiu eP^üe ZıRü, be^ü, Zie, P\ e @üüöge aüüüü \L&ik&cükö
_é½AöeRü V&ayqou^ K[iaüđkfüaük aj éeöüue nzi eue I @nzi eue
AöeiRü g+e aýajie Keđıkö KüPeüe Kic Keđüü aýqöüghu bihiue üi jö_eaj é
AöeiRü, _üüü, @ieaü g+e aýajie ü\L&ik&cükö]ıcK i öN, eiR^ıZK i öıü i üj ZyK
üMüÁü, QıZáı cıR _bZue bihiue üi jö_eöüKüZK agÁZü fI Yıdö

(7) @_bihiü – i cüfiPKu cZue @_bihiK& \AUö@üe Mj Y Keü-iA [iGö ~ [ü – aKZ
bihiü I @gÁ (@gık) bihiü GK bihiüMüÁüe cYh ~\ö@_e bihiK&bf Keü^ glöCyeY
Küe aü aýajie Küe, üZua Zjüe aKZö I bıc_ııü üj aü ÉıbiaKö i cüü i cüü
üMüÁüe aýqö^R bihiue c^ RıYöRıYöbıc_ııü_%ö \ _üüüü KeđıGö GjıK&Kjü-iG
@_bihiü 'cjıbihiy'üe @_bihiü@gÁ bihiK&@gık @üe CüfL Keü-iAQö ~ [ü- 'aüj üY^
^ ücZz üa÷^ü_bihz üaö' @üZpaüj Ycü^ aKZ bihiü I @gık bihiü _üüüü KeüüCPZ
^éj ö Cbd \Áeé@_bihie üKüZüüfI Y fIy Keü-iA_üeö

- (K) @_bihiue giÉıd @ıngK&cü_ıü Keü-iA [iGö
- (L) g± ^cđY-^đcK&cü_ıü Keüü `küe ajé^Z^ aKZöc^ aPZag+e i Áöj Gó
- (M) G[öe g± C c @ö_eZyüüKeüü ŷ @ö_üePüü NjY Küeö
- (N) üKüYıöGK aügh ügyüü aü i cadÁcır^u c^ue @_bihiü **PkZ** uj iA [iGö i ıcz
_ei e c^ue GjüüfiK_ıZü fib KeđıGö ~ [ü – gkü, j yü_p, üaAcır AZyüüö

ᅁᅁᅁᅁ ᅁᅁᅁᅁ ᅁᅁᅁᅁ

bihiü GK i ıciRK aÉeö i cıRK aÉb&üe Gjü aböü_KZd _âeöc^ ej äüGK
ÉıbiaK aýü_ıe ö i aebihie KQö^ü KQö_KZöaü fI Y ađycır^ ö cıZábihie i aR^ı^ biaüe
~\öP&ü Keü-iG üZua bihie fI Y MıVıK i aebihü _ıAıı cí^ üaıfö@üü RıYü_ıeüüö KieY
bó_bóübiaüe ei_MZ _ü[Ky, bihiü, bihiü, c^ue ej [ıG ö cıZábihie i ömü, _KZöi aebihü _ıAıı
i cí^ ö üZua _üZyK bihie KQöaýıKeYK _KZöej QöGjü aýıKeY i aebihü _ıAıı cí^ ^éj nö
üZYéGjü bihie _KZö@üe Mj Y Keü-iA _üe ö bihie _âeö öKöe @üf P^üKeüüK&e aé
bihiü_ıAıı üıeY _âeöNıK C_ıe j @üf P^üaügyK ö

j ḡ ü bihü übâMikK i ücî cḡue @ia; ej Q00 übiR_êü, @a]ü _bZöbihüe _eYZ üj iAQ00
@^ý_l üe üZFMê cüfdüfic, K^Wj _bZöbihü GK ^ÝÁ übâMikK i ücî cḡue üfikcî^u
\\leü aýaj Ž üj CQ00

(8) HZj üi K i ücî - _âZyK bihie übâMikK i ücî_e0Gj ie HZj üi K i ücî cḡ ej Q00
ük0yi 0GK ^ÝÁ i cd aü Kikeê@ie, üj iA @iC ük0yi 0^ÝÁ Kik _-j« aýaj Ž üj iA [äu bihü
Zpüe _aä ð@ü_ea ðbthüeëb0Üj iA [G ö üZua Gj iKê ab0Ü bihicî^ue aKig
_~jüdkê@L0@Mue eL0aSi-üA_üe ö C\üj eY Êei_@ic bieZid bihicî^ue _ikZ bihie
i cd i ücîüj C0b1c gZüVêê5c gZüü Gj ê _aä ðbthü_üü _ea ðbthüüj C0b
@_bäg ö _ikZ Gj \A bihüieëb0ÜKê\Abthü i j i ö_KZ KieY _âZyK bihie GK HZj üi K
i ücî ej Q00

(9) bihie @«ic _eYZiaü ei_ ^ij ö- bihie ügh _eYZ0^ij 0Gj üKj ürf @üic Gj üaSê
ü- bthüK0yi PWy ei_ ebjY Ke0ue ^jüKieY bthüj C0Pê_ea ögk I aj êl Zæ
Gj ü aKiggük cḡ, üZua Gj öi ömü cZbihü _Zö fIMKeü-üA^_üe ö KieY cZbihü i cîRue
@_PkZ ej [iG ö KêêRia« bihü i cîRue i \ü _PkZ [iG ö bihü ük0yi 0@aü üe _e0 %0ei_
fib Ke0_üe ^ij ö0 KieY bthü_ea ðe Êei_ I aKigebthüe ei_üe _efl ž üj iA [G ö
bieZid bihüMVKêê@^êir^ Küf RYü-iG ü- i 0ÄZ bihieê_üfj _ikZ, @_bäg I @ü]êK
bieZid bihicî^ue R^ajü iA@Q00 üZYebthüe_ea ð @üüf bthü@^y bthüe ei_]êY
Ke[iG cüZâüK0yi 0GK ^ÝÁ @«ic _eYZüe Gj üaSü ^êjüö bihie _eYZüü~CüV0PWyk ei_
_eMj Y Ke[iG üi Vüe bihie cZj NüU ö Riaž bthüe i a0ÜK0K00_ea ð i 0NUž
üj iAPüf [iG ö _ea ð I @êZü bthüe Ria^_âjüe GK] c0

(10) bihü i cîRKêGK i Züe aiSêüL - bihie i cîRKêGK i Züe aiSêLü_üe@ie I cZü
j öej Q00 _âZyK bihü Êbthübihü üfikcî^ueGK i Züe aiSêL [iG ö b0Üb0Üê küe b0Üb0Ü
_eüagüe b0Ü] c0i 0ÄZüe a0Pêj [üf cḡ üi cü^ bihüü-üMêGKZê^ba Ke[ik00 EMPü_üe
Kj ü-iAQ0- "0j ö eiÁá i wc^ü ai^icj @ [iZbihüKêeiÁá (eiÁá^cZâ) I i wc^ü (i `S i ü_dZâ)
bâue @pž KeüAC0 üZYê üRK Êeüe @^K] c0 i ÄZê ad\Zü ü Bthüj 0KZü
_ZÄü KeüKê i I c üj iA [iG ö

(11) ÊübiaK @üicü\Mie I ~Zü iḡ _Küü - bihü g0 ü Keüü _üAüi ü] ieYZü \A_Kie
_^ü^q üeY Keü-iAQ00 [cUüj CQ0@^KeYi iḡ I \Züüü~Zü iḡ _Küü ö @^KeY \leü ^R
cüzbihüKêg0 ü Keü-iA [iG ö cüzâcZbihü aýZüZ @^ý bihü g0 ü Keüü _üAüicKêaj êKÁ ÊüKie
Z [ü ~^ê i j Z g0 ü KeüKê W[iG ö üZYê@^KeY \leü g0 ü ai@Rð Keü-iC [äu cüzbihü g0 ü
Keüü i j Ri iḡ I _egj \leü @Rð Keü-iA [äu @^ý bihü g0 ü @ü_l ikZ KÁi iḡ üj iA [iG ö
cüzbihü g0üü ai Kj äüe c^hje ÊübiaK @üicü\Mie _Küü Kü-j Ke[iG ö cüzâüü\gü bihü
gbüKeüëäü_üe aü@ü Keüëäü_üe @üic Gj KêCyêY Keüü cdüe ^B cZbthübk0
ÊübiaK @üicü\Mie _Küü @] Kbüa _efl Z üj iA [iG ö

ḡḡḡḡ

(12) **_ēüZ^Kē_ej** iē Keò^Z^KēMj Y Kùe - bihü_emeMZ uj iA[üf c^ḡ @ü^K i cdüe Gj ü **_ēüZ^Kē_ej** iē Keò^Z^KēMj Y Ke[üG ö Gj üc^ḡ bihē_eā ḡguk ^dce @«bḡ üaüföKj i-üA_üe ö @ü^K i cdüe ü~Cḡg± Rḡḡḡ ḡḡḡḡ \ēk Z[ü @ePKē aüaPZ jḡ bihüi cüRe aýqçü^ bihēēüi jòg± I @ü^K ei_MZ aýai üKē c^ḡ _ej iē Ke[ükòö i cüRüe üKüY i òbihüe _ej iē Keü-iC[āü Gj bkòg±Kē@_PkZ ḡ±e @üLýü \ēi-üA_üe ö i \ēXy C_ü\ d I ePKē ḡ±i , iēKēüi ^R-bZüe]eēLāü i jò@_PkZ ḡ± (obsolete) Kē _ej iē KeüGK ^Z^]iēüMV^ Ke[üG ö Gj iKēüe üKüY i òbihüe aj üaü\gK C_üü^, ḡ± **_bZöc^ḡ Eü\gü C_üü^üe _eYZ** uj iA_üeQöö

(13) i iēP^üMZ **EüZ^{aý}** - aḡḡe **_üZyK** bihüe i iēP^ü **_Yikü** (Structure) aiü MV^ **_Yiküe EüZ^{aý} ej Qöö Zk^icK \Ábwü ü^A \AUö bihüKē_~jüfiP^ü** KeMüf Gj ü @ic **_üLüe @Zy« EÁ** uj iACVā ö \AUö bihüe abḡü\ M ~[ü]ḡi cḡj, ḡ±i , iē, ḡ±eL,]iZēL, aḡyZ BZ[ü @Z B **_bZöc** aj e_eöYüe **_üḡy** ej ḡG ö G_eKö aj i kùe i ö_q _[K i eüP^ü c^ḡ @ice \ÁüMPe jḡ ö üZYéG[ēēEÁ @^ēZ uj iA[iG ü~ **_üZyK** bihüe **EZ^a EKid ^üccü^** ej Qöö Gj ö **_üḡy** **EüZ^a** bihüe i **üNk** Z[ü EZ^a i üi ö_Köe_eḡd ü\A[iG ö

(14) KVḡZüēi ekZü @WkēMZö- @r^K i cdüe cYb ^Be **EüaK_äeNkē** PeZüö Keüü^òö @ **_egäue @K f b CVAakēPüḡG** ö Gj ö **äeö adöbñüü** **_üüi** cü^ ö ` kùe bihü KVḡZüēi ekZü @WkēMZKe[üG ö C\ij eY Eei_ @ic bihüe

- C_üid > C_ü]ö, ISü, Sü
- PcKie > P¹@ie > Pc@ie > Pcie
- aḡy]e > aü\A, aḡü, aḡ
- aüe|â> aüe^, aüe
- _Wp|á**> **_ḡḡ_ēḡü**

(15) i **kZüēi** il **Zü @WkēMZö-** aýaj iē \ēü bihüe ü **_XZü_üj** iA[iG ö **EübiaK** biaüe aḡḡḡ]eü aýajZ uj iA@üi [āü bihü aPie]iēKēMbüebiaüe aýq Keüü **_üüi** üe]üe i **kēi** il **@Wkē@K** MZguk uj iA[iG ö bihüü~ZKöü~ZKöaKig i ü]^ KePüf, cYhe PküPZ^üe c^ḡ üi ZKöüi ZKöC^Zöüj iAPüf ö üZYéGK **EübiaK_Köüü** i **üjZ** uj iA[āü Gj ö **ZKēanöK Po^**, i **üjZ** Z[ü **ḡḡḡ Z Bēü_eöÁ** KeḡG ö ` kùe Gj öi üj ZyK, \ḡḡḡ, **üanöK Z Bēü_küj** Keüü **_Arñü** c^ḡ **_Zü@Rö** Kùe ö ḡüEüd Z[ü **_iebihK** ḡ±e i cē òbihüKē_eò_KBZ[ü ḡḡḡkükü Ke[üG ö]iZē **_KZö_Zyd_bZē** aýaj iē ` kùe ^Z^ ḡ±cür i **Äüj** aü i jZ bihüe **_MZö** i **_XZē_ePd_äü** Ke[üG ö üZYébihüü~üZ ü **_Xy** Z[ü **_eò_KB** uj iA[iG Zie @bāyqò c^ḡ üi üZ i il äüj iACV[iG ö **_ä[cK @aiüe** bihü i **k @aiüe** [iG I Kcḡü Gj ü i il **Zü@Wkē** adiü]Ký ij **ZikcküA** MZöKe[üG ö ḡüj aḡḡ_äē I **VḡbñZē^üe** a **öü** I **VḡbñKē** i **äüe** **NjY** Keüü **ACö** cüZiguj aḡZke i **üAZ** bihü

ଶ୍ଳୋକ

Kjü-iG ö gð Zcír'u\leü ayajZ bihö i ,ik I G[üe CyÉeid g± bŠiee _iafý, ayíKeY ^dce i êüdm,]BMMKe i ÄÁ I gq CyieY Gaö C^Z Z[ü @^ê_c ügkü ej[üG ö cüZä @gð Zcír'u bihöue Gi aê_eFIZ jG ^üjöö

(20) bihö üKak aPie @báyqè i ü] ^ ^üjñ ^üR aPie Keäie c]ý i ü] ^ - _KZüe Nöe Pöüüü c^B GK Z Bj COöbñüÄe @báyqè i ü] ^ üKak cüZäej ñG ü ayqiaugh\leü aPie Keäie c^ i ü] ^ ö c^hýe G_eðPöüüüüüüü Z[ü c^ÉüB \M _eüÄ Ke[üG ö @ü^K i cdüe cYh biaüaMue @]üKe üjüA-iG ö `küe Zie Pkü]teüKé _eÜ^ Keäü _iÄñÉzü KQög± Zie cL ü\A ^MZ üjüA[üG ö biaüaM ü-mé@üic üKjò GjüKéMjY Keäü _iÄñüi @ü_lüeL^ [üG ö üi _üfUö-iG ^üR aqü I ^üR ügZüö GYêG _Kie]Bö_ZüK i cj bihie i ömü MjY Keé [üf (ügZü ^ [äie) c^ bihö @«bñ üj aüe _ZäSK ^üjöö

(21) _ücüYK ei_ - _üZyK bihöue ÄÁ I @[aü @ÄÁ biaüe üjC GK _ücüYK (Standard) ei_ [üG ö Gjü _ücüYK aü Standard ei_Ké@Mue eLó@ý bihöicüue aüghY Keü-iA[üG ö I Vgüe _BkZ I Vgübihö a@küe i cübiaüe K[ö jG ^üö Wpüie abüü @k ~[üKéüB, MÖc, aüf gB, cdeBÖ, i `f_ê, üXyüK, KUK, _eü_bZö küe bihöue _ü[Ký _eüÄ üjüA[üG ö üZüa i kZüKUK I _eü@ ke bihöe _üYK ei_ biaüe MjY Keü-iA[üG ö

ଭାଷାର ସ୍ୱରୂପ ଓ ମୌଳିକ ତତ୍ତ୍ୱ

bihü g±e MäKp_eVZüüj CQö‘Logos’ Gaö AöeiRü_Zg± üj CQöLanguageö MäKpüfM g±e @[üj CQö‘Päüqö I ‘mü’ ö GYëbihü c^hýe Pküqö I mü i j i ö_KZ üaüfö _Pü^ KikeéMäi e \igðK I bihöimü^üü^ C_fa]öKe[üf ö cYhe ücckK Pkü]teü I aKgzmü^ bihö cürcüe _eü_KigZ üjüA[üG ö G[üÄñbihü jöi aügÄ cürc c^ ö AöeiRü g± ‘Language’ fiüðp± ‘Lingua’ g±i j i ö_ü ö Lingua e @[üj CQö Rj B ö Rj B üj CQö]Bö C_Ä^I c c^hýe ügÄ aMþ^a ö üZYêLanguage g± _ZüÄZ Ke[üG ü~ bihö i Äcküe c^hýe aMþ^a e _äü^ bcküej Qöö üZüa bihökéi icMäK biaüe c^hý PküK!ä_ä Z Z[ü CyieYI c @adcü^ueé^üi Z bia @üü^_äü^ cürc biaüe MjY Keü-iA[üG ö

bihö ö_Köe @üf P^üKüf G[éöbihöe üKüZüüüüü Z B]üe aüghY Keü-iA[üG ö bihie i Äöi cüR\leü üj AQöö bihö GK i cÄäikpö Gjü ü ö_Köe üKüZüüüüü Z Bj f ü-

- (1) bihö c^hýe PküK!äeC\pZ ö
- (2) Gjü c^hýe ^YÄ _ä_Zë `kÉeL CyieYI c @adacü^ueéi Äö
- (3) PküK!äe i öRüZ i cÉ Pkü I üPZ^ie _eü_Kige cürc Gjü]Böö Gjü-üZK (arbitrary) ö
- (4)]Bö_ZüKMMK @áyai Z ^ üjüA áyai Z üjüA[üG ö
- (5)]Böi cj GK ^YÄ @[ü_ü üjüA[üKöö GMVK ~üZK (arbitrary) I i cd Küc i cüR\leü ÉüKZ üjüA[üKöö]BöZüKe @ü^K i cdüe @ü_öä ö üjüA[üG I Gjü_eöeKäc i cüR\leü ÉüKZ üjüA[üG ö

(6)]B̄CyieYe _d̄iui i ciRe ayqci^u c^ue ùj iA[iG ö GK ^YÁ i ciRe ùfiKcü^
^YÁ bihi ayajie Ke«ö

ḡḡḡḡ

(7) aqê PòŵiêKébihiùgZù^KÙe _j iA[iG ö @iZ] bihi Pkü]ieü aḡcde GK
i i] ^ ö

b̄iē ab̄üççk Z R̄KĀÁö¹ Èue eLōaj êakĀ b̄iāz̄p̄j ē ^p̄ēY KeQ̄ō
Gcī^u c^ue J. Vindreys, Henery Sweet, Croche, W. P. Whitney, A.C. Woolner, H.
Black, Tragore, Hollidy, A.R. Wilson, L. H. Gray, Bloomfiled, R. Jacobson, Otto
Jepersen _b̄z̄o bihiāp̄cī^u CūfLū~M̄y ö Encyclopaedia Britanica ùe CūfL @Q̄o-
“Language may be defined as an arbitrary system of vocal symbols by means of
which human beings, as members of a social group and participants in culture intract
and communicate.” GP. iAU (Henery Swat) “The History of Language” M̄āŴe
bihie i omi ^eL_Y KeQ̄Kj Q̄«òù~, ‘bihi c^h̄ye aM̄p̄^eē^ui Z]B̄o i cj ~ij ūŴeü P̄k̄ieR̄e
_Kig i _a j G ö

C_~ḡ i cÉ cZicZ aḡḡY KeüI ab̄ŵbihiāz̄p̄cī^ue CqM̄W̄Kē@ŵfiP^ü Kūf bihie
GK i iāKikK i omi ^ḡ òēZ ùj iA[iG ö bihie i omiKē PeZü[ō Keāü _iAñ aqū_I I ùgZü_I
Cbde i j ū~M̄ ^Zik̄ biāue @iaḡyK ùj iA[iG ö bihi i ö_Kūe GWjM̄ö i ū_e Edward u
cZue Language is an essential perfect means of expression and communication
among every known people (selected writings of Edward Sapir) C_~ḡ cZicZeēGj ū
@^ḡi^ Kei-iA_ŵe ū--

- (1) bihi@aü] I i iāübc Z[üĀÁ]B̄o i cj e i Áö
- (2) aPie I bia_Kige ci^c ö
- (3) i ciRK I i ŵÄZK i ^S aḡcde ci^c ö

bihie Êei_ @ŵfiP^ü Kfūaük Kó ū bihie]c̄@ŵfiP^ü Kūf Zü^Ŵö\M_Zö\Áü\aiKē
_Wj[iG ö

- (K) ab̄ŵfiY
- g±e bRw ù^eicYò\ieü-ù_ç-eiZö i ḡ i Afü
- j̄eü Zü^e cj ūi èL aM̄e LüA
- ḡr̄y ù^eicYòKüYxù^AY cj ūi èL eiZò ù_ij iA ö”

C_~ḡ ahdāÉKē_ŵi^ê_ŵbiāue @ḡd^ Kūf Gj ū i il à ùj iA~iG ù~ P~ŵM̄üZKūe
IŴpü g±, ayüKeY ^ŵi^, Z[ü i ūaŵ_eò IŴpü i ūj Z̄ye _P̄i^ ei_ eLĀ ùj iA[iG ö _ea ð
Kūe Gj ūaḡḡ ùj iA i êkü ūj̄ye bihiÊeue _j ḡḡ bihiKē cē KeQ̄ō

b̄ieZüd @i~ŵbihi I ùM̄iĀiē _ePd

b̄ieZüd @i~ŵbihiKē ūa\K @L̄yü \ŵi-iA_ŵe ö b̄ieZe Gj ò ūa\K bihi aü b̄ieZüd
@i~ŵbihiçk AuS̄iACüei_ü d̄ bihi _eāieeē@ü Q̄öö Gj ò aM̄e ab̄ŵbihi ab̄M̄iKeY i ö_Kūe
GK PZâC_i ū_Z Kei-iA_ŵe ö

ଟିପ୍ପଣୀ

bieZid @i-~~j~~bihi ~~u~~uc u~uZuauk ua\K ei_ _eMj Y Kfuui uZuauk ua\K bihiue
~~u~~uc i uj Zy i Aduj iA[~~f~~iu o ~[u- EKp ~Ra, i icp @[aö Gj oPieua\ c~~u~~e EMpia\ uj COö
i aViee_ ~~p~~i^r Zc Ma'lo Gj u c^hy ePZ ^ej no ua\ Edö ajuu cL^ui Z auYu biaue Mj uZ
uj iAQö @~~j~~eK bihi ~~BZ~~pu cZue La_i ~~ai~~ 1500 eLa_i ~~ai~~ GK j Re c~~u~~e
Piea\ ePZ uj A[~~ö~~Gaö ~~ay~~ ä c^a i ~~A~~WY E~~h~~WY Gj ~~ä~~eP^uKe~~p~~ ö _id 1000
La_i uakKePieua\ i öKkZ uj fuö Gj u _~~ä~~eGj iKegYogYöcu^ eLi-iC[~~f~~iu ö uZYeGj ie
@^y^ic gZö Pieua\ e ~~f~~u~~ä~~; Ma'lgZK'e i öj Zr Kj u-iC[~~f~~iu ö ~[u'EMpia\ i öj Zr, '~Rüa\
i öj Zr AZy\ö Gj u c~~u~~e EMpia\ uj COö i a~~p~~i^r eP^uö La_i @~~r~~e^rK 1200 uakKe
i ö~~u~~uj iA[~~f~~iu ö EMua\ i öj Zr ciZäuMUG cŠküe abq [~~f~~iu ö \gc cŠke bihi @^y^ry
cŠküe _ea ~~ö~~bihi u~~ä~~u~~ä~~ö @~~e~~u^ä Keu~~ö~~ @i-~~j~~cu^ Kao^R KYue RMZe u\au\au I
_KZe C_ui ^u Kei-iC[~~f~~iu ö

ua\ _ea ~~ö~~ai ue ~~ay~~ ä c^a deZuM~~y~~eP^u~~ä~~, uj fuö Gj u'aj Yy' Ma'bi'uue
~me a~~j~~u^r i a~~e~~ej fuö C_u~~y~~r^ uj iA~iA[~~f~~iu ö ^~~ä~~ie aböUbihie _~~e~~u^ä bihi ^ic I
@~~j~~eK bihi ^ic CufL KeMfuö Zij u ^~~ä~~uZ _Kig KeMfuö

- (କ) ପଶିମାଞ୍ଚଳ ପ୍ରାକୃତ - Gj ie @_bägcir^uee^eceMü I uKüYü bihi i Aö
- (ଖ) ଦକ୍ଷିଣ - ପଶିମାଞ୍ଚଳ ପ୍ରାକୃତ - Gj ie @_bägcir^uee^eceMü I uKüYü bihi i Aö
- (ଗ) ଉତ୍ତର-ପଶିମାଞ୍ଚଳ ପ୍ରାକୃତ - Gj ie @_bäg bihicir^ue _~~ä~~ö _öRiaü (j d u) I _~~ä~~u
_öRiaü (j d u) bihi i Aö
- (ଘ) ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳ ପ୍ରାକୃତ - G[~~e~~i Aö@_bög bihicir^ueeⁱ Aöu^_iku, Li Keu, Keid^eü I MüWpüfu
bihiö
- (ଙ) ମଧ୍ୟାଞ୍ଚଳ ପ୍ରାକୃତ - Gj ie @_bäg bihicir^u Viee^aRbihi, aè|, ieu, j e^di^rü (awie) I
j d ä i^rü bihi i Aöö GMWKe _~~ä~~u^ä j d ü Kj u-iG ö
- (ଚ) ପୂର୍ବମଧ୍ୟାଞ୍ଚଳ ପ୍ରାକୃତ - Gj ie @_bägbihicir^u Viee i Aöuj iAQö QZgMWy auWjfu I
@a]übihiö Gj MWKe _~~ä~~u^ä j d ü c^a Kj «ö
- (ଛ) ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳ ପ୍ରାକୃତ - Gj ie @_bög bihicir^ueeⁱ Wpü, aöMkü, @ü icü, übiR_~~e~~ü, uc{kü
I cüM]ü bihi i Aöuj iAQö

- bieZid @i-~~j~~bihi uMi^äie aKig Kik ^~~ä~~uZ aböRZ Kei-iAQö ~[u-
- (1) La_i 1500 Viee^eie, KeöLa_i 600 _~~p~~i^r^ bieZid @i-~~j~~bihi (ua\K I u~~f~~iKK
i ö^äZ)ö
 - (2) La_i 600 e^eLa_i. 1000 c^a bieZid @i-~~j~~bihiö
 - (K) La_i 600 e^eLa_i 100 - c^abieZid @i-~~j~~bihie @i^äy^eEe (_~~p~~i^r^ _~~k~~Z)
 - (L) La_i 100 e^eLa_i 600 - c^abieZid @i-~~j~~bihie c^aEe (c^a _~~k~~Z)
 - (M) La_i 600 e^eLa_i 1000 - c^a bieZid @i-~~j~~bihie @^yEe (_~~k~~Z au @_bäg)
 - (3) La[@] 1000 _ea ~~ö~~- ^au^ä beZid @~~ä~~u^ä (IV~~ö~~ j pu ad^äku @~~ä~~u^ä
@a]ü, MReWü _~~b~~Z)

ḡḡḡḡ

LíÁid PZŸḡ ḡZīú ~Ÿ« @_bīgūe cḡ i R^guk i j Zý eP^ú új uA [fūö PZŸḡ ḡZīúe cḡḡe Kacḡy ZōKú ḡ' ^cūe GK akYi ÁKeḡḡf ö @^yZc KacḡRyZēigß cḡ 'a%ēZīKe' ^icK GK MāUe _bīg bīhīe eP^ú Keḡḡf ö bīeZūd bīhī_eaīee @_bīge ùgh ĒeKē '@aj UV' Kḡ ū-iG I Gj ò '@aj UV' j óaj ē^aú^ bīhīMVKēi ÁōKeaīue aḡÁ bcKú Mā Y KeQōö

bīeZūd @ū~Ÿ bīhīe Ēei_

LíÁ_āḡ16 ḡZīú úakKē@i-Ÿcū^ bīeZ @ī ḡḡK [ú@^cī^ ö \k \k új uA @ū ḡḡf ö úi cī^ue bīhī ú]ēbīhī [fū uā\K bīhīö ù\azū I _KZKēú^A úi cū^ ù~CñÉZōAZyūḡ eP^ú Keḡḡf, Zīj ū i q @īKīeūe Lí_ī 10 úakKēGKZáKei-uA [fūö

úā\K bīhīe eP^úKēabḡŸĒē ūb\ue i ōj Zū, aḡŸ, @īeYyK, C_ ^h\ bīaūe abq Kei-iG ö i ōj Zū cḡue EMḡia\ i āḡPīr^ ö G[ūe _KZē abḡŸūcckK C_ūīr^, @Mḡ i-Ÿ, aīdē @īKīg AZyūē ĒZMūr Kei-īAQōö úā\ ḡḡr^Zū ZḡḡKīe - eMḡ i ic I ~Rā ö ~RēaāKē ḡKāel Kē \A bīMūe abq Kei-iG ö ḡKā-Rēaā Māy I _\y ĒÁ \AbīMūe abq, KēēKē ~Rēaāūe Māy _\y cḡZ bīaūe @Qōö Gj òEMḡ i ic, ~Rā Zḡḡúā\ 'Zāú' ^icūe _ePZ ö Gj òZḡḡúā\ QWḡ @^y GK @ū_I iKZ @āPīr^ úā\ új fū @ [aḡúā\ ö G[ūe c^Z^ MēMīeWḡ AZyūḡ@ūfīPZ ö úā\K eP^īe \Zūd Ēe új fū aḡŸ ö Gj ū Māyūe fLZ ö G[ūe ~mKāú _ūān^ūYḡ i j Z ^úú C_ú\gicK @LýidKū AZyūḡ i Ÿ _ūAQōö ZZūd Ēe új fū @īeYyK ö aūr_ā ŸKeḡḡú i ^Ÿiūcū^ ù~Cñ~m Keḡḡf, Zīj ēe ^ūYḡiākú úi [ūe @Qōö úā\K eP^īe ùgh aū PZḡḡĒē új fū C_ ^h\ ö Māy I _\y Cbd _Kīe ùgkūe G[ūe úā\K eP^īe ùgh aū PZḡḡĒē új fū C_ ^h\ ö Māy I _\y Cbd _Kīe ùgkūe G[ūe úā\K \ḡḡ^ū C_ūLýīr^ cīcūe @ūfīPZ új iAQōö úā\K \ḡḡe Gj ò^Ÿiū ù~Cñ_Kīe bīhīe ePZ új iAQō Zīj ū _Ÿḡḡú i ḡĒē Lēp_ūL_ūLōKj ūf Pūk ö

_ŸḡḡZī ḡkū^Kūūe ḡkūZē Mācūe R^fīb Keḡḡf ö Zīue Kīk @«Zū LíÁ_āḡ600 úaūfōúKūZK cū^Ke«ōö Zīue @Áīfīdū aýīKeY aḡḡLýZ ö _Ÿḡḡ bīhīC e bīeZūd bīhīe @īḡḡe_ ö @B bīhīC Wūi _āḡ_Ÿḡ I C e bīhīe cḡCūf ā KeQḡḡ _Ÿḡḡū _āēe @ūḡkḡ KūgKē, ḡīKfý AZyūḡaýīKeYKīecū^ [ūf ö _Ÿḡḡū aýīKeY i Áō\ḡē@īRḡ~Ÿ« fLZ i cÉ i ḡĒē eP^ú _Ÿḡḡū aýīKeY \ḡeū ^d^Z új uA@ū Qōö

AūŠī-Aeīr^id ~Mūe bīeZū I Aeīr^idcū^ ù~Zūaūk GKāVōai aū Keḡḡf I Gj ū bīhī Keḡḡf, úi j ò i cde bīhī aýaj ēe i j Z _Pīr^ bīeZūd @i-Ÿbīhī @ [Zḡpūā\K I i ḡĒē bīhīKZē^ūKūf @r^K_eā ḡ ūLūG ö ūi j ò_eā ḡe ūKūZK_ḡḡ f I Y GVūe i PZ Kei-īAQōö

_ḡḡc]Bḡ\ÁēēaPīe Kūf ū\Lī-ḡ ù~ AūŠī-Aeīr^id '@A' '@C' \AUōi ḡ~ēĒ Ēē]Bḡ ~ [īKūc 'G' I 'I' ḡḡ Ēēue _eVZ új iAQō ~ [ū - AūŠī-Aeīr^id AeīaZ > _ā: bī @i-Ÿ ūeaZp() ^yāi^ ḡ aý~^ \ÁēēaPīe Kūf ū\Lī-ḡ ù~ _ā: bī @i-Ÿ bīhīe U, V, Wḡ Xy Y

६४६१

_eòc; ðy Egò]ßò^Z^ biaue ayajZ ùj aie ù\LMfüö z, zh, z, z'h _bZòC¾]ßMVK
 ùfK ùj fü KöüüedWYZ 'e']ßue _eYZ ùjüAMfüö Z]ßeer e _eYZòS > Z > r Kcùe
 ùjüA[èie ÉüKie Kei-iG ö ùfWYZ (e) I _igK (f) ayajie i µKùe g[ckZü ù\Lü\A[fü
 @[üzp 'e' i ũ'ue ~\òùKCMò 'f' ayajZ ùj C[fü, ùKCMò 'e' I 'f' Cbd c² ayajZ
 ùj C[füö _Pir^ ua\K ~Mue 'e' e @ü]Ký [èüüK ua\K ~Me ùghbMue 'f'e @ü]Ký
 ù\Lü\A[füö 'e' i ũ'ue 'f' ayajie \Áay ö üeiP^ > ùfiP^, e'üz > f'üz, ueic >
 ùfic, gæe > gáf ö

_Pir^ bieZid Kjüf ua\K I i öÄZ CbdueaSiG ö ua\K i öÄZ ckZü GK bihü
 ùj üf c² bihie Gjò\A Ée c²ue @ù^K Z` üzp@Qòò ua\K I i öÄZe i µKKèüj iceK MäKp
 I @WkpMäKp i µKòijZ Zk^ü Kei-iA_üe (A. A. Macdonell, A Vedic Reader, 1960,
 (PXVI) Cbd Éeue Zk^icK @üfiP^ü Küf ù\Lü-è, üi ua\K bihüe ayiKeYMZ ei_e
 ù~Cñ aij fy [fü, üi [èè@ù^K ùfKK i öÄZue @Pk ùjüA_Wj[füö _üYò i öÄZ bihie
 aùghY Keòü-CñayüKeY eP^ü Küf Zij ü Gua c² @ülgòayüKeY biaue _PkZ ö ua\K I
 i öÄZ c²ue [èü _ü]Kýe ùKüZK i ü]ieY ^cèü ù\Lü-iA_üe ö ua\K bihüe @-Kieik
 `fw g±e _[cùajèP^ I ZZidüajèP^ue @]K ei_ [füö i öÄZ ù\am, ù\èaè i ũ'ue
 ua\K ù\am ù\amü ù\èaè, ù\abü Cbd ei_ _PkZ ö]üzèei_MZ üabòj c² @ù^K @Qò
 aùghZü Azü _Kig I @jß AZý\ò@üie ua\ue ù~CñüfWp fKie ayajZ jG (ù\üai
 ù\abü @McZp- @Mü\à @'ý ù\azicir'u i jZ @üi «) Zij ü i öÄZue ^jü ö

C_i Mè ayajie \ÁèèCbd bihüe GK CüfLü~iMy _ü[Ký @Qòò _â _eü @_, i c, ^
 _bZòC_i MVMK i öÄZue ù~cZò]üzè @ayajZ _èèfiüM, ua\K bihüe üi _eòayajZ ^
 ùjüA KòiaùghY biaue \èue ejòC_i Mè Kü-ÿ Küe ö (@Kè¾ eRi üa ðüü adR^ÿp
 gýamü gZ_ü\ü@I ^)

7.8 i ŞòI icüi \Áèè@üfiP^ü Küf ù\Lü-è ù~ i ŞòI icüie ^dc ua\K bihüe
 G_eò@èü-ÿ ^ [fü, ù~_eò i öÄZue ùjüA[füö ùfKK i öÄZue]üzèI C_i Mè i Şò@èü-ÿ;
 Kkèüa\è C_i MòI]üzèaòü i Şüe @fMüejüie«òò ua\K i öÄZue icüi LèpKçpö icüi
 i ü]ieYZü \A Zü^üWò g±ue iúcZ [üG ö Píèò Köü Z\è ß_üe icüi ù\Lü-iG ^jü ó Kkè
 i öÄZue aüYb...u 'Kü\ 'eü' I jhPeZue ajè_òqayü_ü icüi icMàbithü AZjüü üe aèk ö

7.9 üa\K bihüe ù~cZò wZicK aküWZ ù\Lü-G @Zpi [èè Cü, @èü I
 ÉeZ ù~_eòayajZ jG, i öÄZue üi _eòjG ^jü öö Cü Éee @üCy Zü, @èü ^òZü
 I ÉeZe @[ò@àueüjü Zir^ (W.S. Allen, Phonetics in Ancient India, 1953, P.87)ö Kkè
 i öÄZue G_eòCy^iP I @àueüjü Zir^ ÉZ^ ayajie ù\Lü-iG ^jü öö g± c²ue i wZicK
 aküWZe i ũ _eà ð ü^A üa\K bihüe @üèè ð üjüA~G ö Gjüe GK _KÁ Cüj eY
 'A!gZr ö ~\òGj òèc @ èue Cü Ée [G, üZüa Züüaj èèò cü jG I üj @g±e @ü
 jG ('A!è gZü ~iy i ü') (A!è-üjüe gZi) KkèVKpüi jòg± ~\òZZpèh icüi jG üZua Züe
 ügh @ èue Cü Ée jG I Züe @üèè A! äygZü(A! è gZi) ö übikigüe ayüi , i öÄZ

aübhügiÊid @æd^, 1957, _Áü 128-29) Q! \ÁéaPie Küf üa\ue _! eUoQ! [üf cæ MidZü, @^Áéþ ZÁéþ aḡ Zü, RMZü, ChK I _òqoi üZüoi é ePZ I i é PkZ Kæei öÄZue Gcír'u QWjic! iKæ«, ḡüYk, aKáWZ, i Mj eü, ḡLeVü, _j hYü AZyü\òPikḡeé@]K Q! _PkZ ö _áPí^ bñeZíd @ü-ÿbühie i ü]ieY fI Y

bñeZ @ü-ÿbcè ü\ḡ [fíö bñeZíd @ü-ÿbñü Kj üf @üç _áPí^ üa\K I üfKK i öÄZKé aSḡfèö Gjö \Abñie bñeZíd @ü-ÿbñü _üç abñMikéY Kei-üA [fíö bñeZKé @ü-ÿcír'ue @Mc^ Kík i ö_Küe cæ ajécZü\ḡ ü\Lü-üA [iG ö üKjóüKjóçZ ü\aiKé~üA Kj Q«òü~ AuŠü Aeír'üd ḡüLie üKüZK @ü-ÿ bñeZKé_üag Keḡüf KæéGcü^ \AbñMue bñü bñü\küe @ü [üf ö @ü-ÿcír'ue bñeZ @Mc^ i cdKé Lá_ü 2000 aü Zḡj Rie üaüfö]ei-üA [iG ö üZüa üi ~üj üj C^ü Kj Kò Lá_ü 1500 ḡZíü üakKé @ü-ÿcü^ bñü bñü Kíkue @üò_Rá, Kḡü üKḡk I C e _1ḡ i úü AZyüò Üue ej ḡf ö üj ö _\ḡ ḡZíüüakKé bñeZíd @ü-ÿbñie i Áü üjüA [fíü Kj üf Pük ö @ü-ÿcír'ue Gjö \k i _iḡ cæ_äḡ, Kḡü üKḡk, cM], aḡj I bñeZe_ädküe Kü ei _ḡ aḡZ öbñüZ BZpü^ cZ \«òü~, üfíKcLüe _PkZ abñü\aiü\aiü i 'Šue ü-Cñ Éa, üÉüZá_PkZ [fíü üi MñK Gjö i cdüe ^ñK (Nordic) @ü-ÿcír'u \ñe ePZ üjüA [fíö bñeZue Züj ü Lá_ü 10c ḡZK üakKéPieüMüüüa\biaüe _PkZ üjüA [fíö WKé i éZöKeie PüiRö cZ _Kḡ KeQ«òü~, K¼ ü\ñid^ ayüü @ü-ÿ [üf I üi EKþ~Rḡ i ic, @[aüüa\ i öKk^ Keḡüf ö Gjö üi Zíue "Languages and Literature of Modern India _ÉKüe a%ñü KeQ«òü

@üç _áPí^ bñeZíd bñiKéi ü]ieYZü \A bñMue abq Keḡüç ö

(K) üa\K i öÄZ (Lá_ü 500 eêLá_ü 800)

(L) üfKK i öÄZ (Lá_ü 800 eêLá_ü 500)

bñeZíd @ü-ÿcír'ue _áPí^ i üj Zýe ^ḡḡ EKþüa\ue jñckḡiG ö üZYé_áPí^ bñeZíd @ü-ÿbñiKéZñbñMue i ü]ieYZü abq Kei-üA [iG ö

- (1) üa\
- (2) aḡj ḡ
- (3) C_ ^ñ\

üa\cír'ue i öj Zü ej Qòü~Cñüe ~me KcKíŠ I Mý _\ýue abñüç^e i öKk^ ej Qòö aḡj ḡ Máñcír'ue abñüKcKíŠ aüýüej Qòü _á wKüc Zjñe @ü^K C_ülyü^ \ñe-üAQòö i öj Züüa\é aḡj ḡ Máñcír'ue ej Qòö Gjö çcñe 'H üed aḡj NAÜ_ñZö_ñü öbñüZ BZpü^ Gjö aḡj ḡ MáñññKe eP^íKk i ö_%ñ1000 ḡZíüü üaüfö] eḡüçö

_áPí^ bñeZíd @ü-ÿbñiüüa\K I i öÄZKéü^A ePZ @[Zþüa\K i öÄZ I üfKK i öÄZ Gjö biaüe GjöKéüfLü-üA_üe ö üa\K bñie _ea ḡñüj Cöüf KK bñie ~ñb Gjö i cdüe i üj Zýe i Šír cæ [iG ö _ññòLá_ü 5c ḡZíüüe Gjö bñiKé@ñcír' KeiGK aḡj;

8881

ayüKeY MäÜ _yd^ Keüf ö Gj ie ^ic [fü 'Äiäü' ö üKjò üKjò üfKK i öÄZKé R^i ü]ieYue bihü üaüfö ÉüKie Ke«ò ^ü öö üa\K Kike _ea ð@ai Üe ü-Crk[ð bihü cñÜKöCVpöüZüüKäeüKeYKcú^ Zie _eà ð ei_KéI yKeüKüZK i üeY ^dc gávkü _yd^ KeüGjò bihüKé i \XyKeüf ö GK bihü üMüÁie bihü üj üf c^ MäKpI @üKp bihie ü~Cñi ö_Köej QòZüj ie Zk^ü üa\K I üfKK ij Keü-üA_üe ö

_Pü^ bieZid @i-ÿbihüe]BMZ (Êe]B) üagÁy-

- (1) Äü|üACüei_üid aiü bieZ ACüei_üid 'A' Z[ü '@C' Gjò\BÊe]Bò_Pü^ @i-ÿbihüe 'G' Kie 'I' Kieüe _eYZ üj fü ö
- (2) bieZ ACüei_üid bihie 'z', 'zh', _KZò]Bò cj üfü _üAfü aiü üi MäK 'e' Kieüe _eYZ üj fü ö
- (3) _Pü^ bieZid @i-ÿbihüe 14UòÊe]Bò [fü ~ [ü@ü, A, B, C, D, G, H, I, J, é éö cüZá é éGjò\A]Bò_äZü i öÄZ i cdeéfe üj üA [äüeRYü-üG @[üZ]Gj ie äyáj ie Keü-üA^ [fü ö
- (4) jÊ 'A' I \üNò'B' c^ue Êe \üNüej [fü ö
- (5) üa\K i öÄZüe C\ie, @^äie I ÊeZ biaüe i öMüZicK aküNüZ _eüüfKK i öÄZüe Gjü ^üj öö C\ie Êeüe Cyü^ I @^PieY @[üe ^cZik I ÊeZe @[ð@aüejüZü^ ö cüZäüfKK i öÄZüe Gj ie üb\ ü\Li-üG ^üj öö
- (6) üa\K i öÄZ bihüi MZicK aküNüZ i Ü _eà ð NÜüa\K bihie @ü_è_è ð üj üA-üG ö cüZäüfKK i öÄZüe Gjü üj üA_üe ^üj öö Gj ie GK _z^ÜC\üj eY 'A|üZü g± ö Gjög±e _[c @Ie _ue i öMüZicK C\ie Êe [üf Gjü äj äj öi cüi @[üZ]A|ä ~üj ie 'gZü üj üA [üG ö cüZá Gjò C\ie Êe ~\òügh @Ie C_üe eüj üZüa Gjü ZZüeh i cüi üj üA 'A|üZü @[üZ]gZKé_üj G cüZäüfKK i öÄZüe G üb\ ^ [üG ö
- (7) üa\K i öÄZüe [äü 'E', 'D' Êeüe CyieY üfKK i öÄZüe ^ [fü ö

ay-^]Bie üagÁy-

- (1) _Pü^ bieZid @i-ÿbihüe Zò_Kie 'g', 'h' I 'i' e ÊZ^ CyieY [fü ö
- (2) Gjò i cdüe äj éi öLýüe ~éa%äyáj ie Keü-üC [fü ö Gjò bihüe aRä> aRRü bkò üfLü-üC [fü ö KieY Züj ü aküNüZ ü~Mé\Z üj üA-üC [fü ö cüZá i öÄZ i cdüakKéZüj ü Käc KcKcòüi [fü ö aRä> aRe (\Züfü) ö
- (3) 'U' aMë]BMWk Cbd üa\K i öÄZ I üfKK i öÄZüe ^ [fü ö G[üe cij ðy Ägö]BMWk ^Z^ biaüe äyáj Z üj fü ö bieZid @i-ÿ i öÄZ I \äüj i öÄZe ck^e Gjü `k Êei_ ö
- (4) ck ACüei_üid bihie Zò_Kie KYÿ]Bòej Qòö @^Êie (@^éüi K]B) MäK üa\K i öÄZüe üaüküaük Êe üaüküaük ay-^ biaüe äyáj Z üj C [fü ö cüZäüfKK i öÄZüe ZüüKak _aä ðÊe i j cöÊe]Bò_eöCyieY üj üA [üG ö

(5) Cbdüe üfWZ (e) I _igK (A)]ð'e ayajieüe g[kZü ü\Lü\A[fi, @[izp'e' i'ü'e 'E' KóüüKüZK i k'ue 'e' I 'f' Cbüd áyaj Z üjC[fiö

ḡḡḡ

(6) üfKK i öÄZ üe 'k' e @]K _ä]üý [fiüaük üa\Küe 'e' e @ü]Ký [fiö

~[ü- üeiP^ > üfiP^

e'üz > f'üz

gäe > gäj

üeic > üfic

_äPü^ @i-ÿbihie ayüKeYMZ üagÁý-

Cbd üa\K i öÄZ I üfKK i öÄZüe fiv i öLyü Zð[fiGaö ZðP^ [fi ~[ü, GK, \B I ajP^e ayajie [fiö üa\K bihie '@' Kieik _ðfiv g±e _[cü I \Zidü ajP^ue @]K eL [fiö üa\K i öÄZüe ülaüülaüü ü\üaë ü\üa ö_bZd öwö cizäüfKK i öÄZüe ü\üaü\üaë Gjò\AUöei_ ePZ üjüA ej[fiö ayüKeYüe]izeüe c^ _ü[Ký ej[fiö C\üj eY Êei_ @üj^ au Azü_Kig @[ue üa\K i öÄZüe 'üfWp fKie ayaj Z üjüA[fi, C\üj eY Êei_ ü\üaüü\üaëü@McZp @[zþMü\üa @^ý ü\üaZicü'u i j Z @ü «ö Zijü i öÄZüe ^ [fiö Këi öÄZüe C_i MMWk ~[ü_ä_eü, @_, i c, ^ð_bZö]ize @ayaj Z _äëë fM[fiü au]ize i j Z GKZäej [fiö C\üj eY Êei_ 'eayüü _[äu ~«ö \yü' i öÄZ bihü'è-idü '_eö C_i MÜö' ~«ö i j Z cöKëöej üüK[üö cizäüa\K i öÄZüe Gjü\üeue ejö ayaj Z üjüAQö

i öÄZüe gZégüP Kí'e ~é KädMZ aüghY g±cü'ue ayajie Kcö-üA[fiGaö Zð fy_p Zéë _bZö-é @i cü_KüKüü_\e aüj fy c^ üfÜ_ üjüA^ [fiö ü~_eöbiaue i öÄZüe Zéëþ@[ue (Mcp + Zéþ = M«ö) @[ð ~äüKé üa\ü G _Kie _\e _Kie _Zýde ayajie ü\Lü-iG ö üa\üe @üi, @üi ^þ üi, üi ^þ @ü±; @ü; ^, _bZö_Zýd ayaj Z üjüA[fiö ~[ü M«ö - Mcü±:ö

üa\K i üj Zýue i cüi I i üj Zý üL Züe c^ aügh ^ðciakü góvkZ üjüAMfö Gjüe cküe [äu_üYöü @Äüidü]izeL C_i MðfMüejöie[üf auüa\K i üj Zýue i cüi Êi i öLyüe i ücZ [fiö @]K biaue Kjüf \A Zü^üö g±ue i ücZ [üG 'aüYb...'u Kü\éü I j hð PeZüe ajé_öqäyü_ü i cüi e _äüM ej[fiue ü\Lü-iG ö KieY i cüi e ayajie üa\K i öÄZ ü_üLüüfKK i öÄZüe @]K [fiö

üa\K i öÄZüe _|eUöQ|e ayajie üaük Z^æë MidZü, @^Äë, Zöb @üö 7Uö i êePZ I i êPkZ c^ ö cizäüfKK i öÄZ C_üe GZ\þyZüZ gLeYü, _j hYü, gYK aKÄWZ _bZö_|eeë@]K Q|e _Pk^ ej[fiö

_äPü^ büeZüd @i-ÿbihie ei_MZ üagÁý - ei_ eP^üüL Züe üa\K i öÄZüe ü~Cü RUKZü [fiüfKK i öÄZüe GjöRUKZü ajé_ecüüe Kcö-üA[fiö a öü g±MÜ ü~_eö _j Zöck üjüA-iCQö_Pü^ @i-ÿbihie G_eögókü @ü\ü ^ [fiü Kjüf Pük ö Gjöi cdüe

üae > ùae (J > G)

Jh] > Ih] (J > I)

(2) 'E']ḡḡ'@', A, C, G üe _eYZ üjüA[iG ö ~[ü-

NZ > N@

MjYú > NeYú

aé > aKjZ > aKjN

aK > ùa

(3) @, d, @a i ḡḡ'ue 'G' I 'I'e ayajie üjüA[iG ö ~[üK[dZi> Kü[\ò(@d > G)

baZi> übüò(@a > I)

(4) _Pí^ bieZid @^ybihie 'g' h, i cæè_üfbihiue üKak 'i' eiZ üjüA[äü i ük

cüM]üe 'g' ü_giPü_KZüe 'g' 'h' ayajie Kei-iG ö

(5) Êe]ḡḡ'ue üfû_ @Mc I aè_ḡd cæ ü\Lü-iA[iG ö ~[ü-

@fiæ> fiC (üfû_

A!â> A!è (ÊeMc)

ccò> cec (@Mc)

(6) G[üe @üNih Ägðay-^]ḡḡi üNihue _eYZ üjüA[iG ö ~[ü-

KiK > KiM (K > M)

aK > aM

C_cü > Caci

aKk > aW@

(7) i ö-ḡ ay-^]ḡḡMVK üKüZK ül Züe i öÄZE @üYüe [äü ~ḡüe [ikòö ~[ü-

gḡü^ > cgüYó

jâ > \j

_f c > _\c

i ḡ - [i^

(8) _KZ bihiue ÊeCqòajZ ü\Lü-iG ö i ö-ḡ]ḡḡ'ue Êea%è @Mc üjüf ÊeCqò

üjüA[iG ö ~[ü-

Ê_ü > i_^

Kcò > Kec

üi j > üi ü^j

bü-ḡü > biè-ü

(9) @üNih ay-^]ḡḡ@ü^K i kùe üfû__üA üKak Êea%èjèüA[iG ö ~[ü-

KZ > Kfû

üfiK > üfi@

K_ò > KA

ḡḡḡḡ

@^y üL Zue @üNih Ägöay~^ üfü__üA cj ü **Ä**]ßöej+ig ö ~[ü-

cPy > cġ ĩ

\]ö> \j ö

Mü[ü > Mij ü

c]é> cj é

ücN > ücj

Mbie > Mj e

(10) @_ **Ä**]ßöcj ü **Ä**ue I cj ü **Ä** @_ **Ä**ue c^ _eà ð ü **Ä**[ig ö ~[ü-

@Kö> @eL

bicö> Picö

(11) ~ġ ay~^ue CyöY KÄ ej **ö**ēē cūkeY cūcūe GK]ßö^**ö**Ua ð]ßä j **ö**

i cūKZ üj aie ü\Li~üA[ig ö

Pq > PKK

@Mü> @MMö

@Mä> @MM

bq > b

@Éö> @Z[ö

@l > @_p ö

(12) cM]ü_ **ö**Zue 'e']ßö^üj öö e i küe f]ßöej Qöö K&é@^yüKüZK_ **ö**Zue 'f'

i ũ'ue 'e' e ayaj ie ej Qöö üi j ð_ei@üy' ~þ i ü]ieYZü 'R' üj üA~ig ö K&écM]üe

'Rþ ^ i ũ'ue 'Y' ayaj Z üj üAQöö ~[ü-

a^ > aY

^Me > Y@e

güü^ > cgüYö

(13) i öÄZe 'U' I 'V']ßö_ **ö**Zue 'I' I 'X]ue _eYZ üj üA~üAQöö ~[ü-

gKU > gMWj

cKÜ > cCWj

KüVie > KüXje

(14) i öÄZe _\ üghue [üü@^Éie_ **ö**Zue üfü_ ^üjüA i eI Z ej Qöö

(15) i öÄZ 'I']ßö_ **ö**Zue 'KL', z, 'RS'ue ei_ükeZ j G ö ~[ü-

cl Kü > czöü

Mä üYö > GPeYö

(16) \«y ay~^e E, e, h, i _**ö**Zue Ägüe @üü_ **ö**Zue \«y ay~^]ßöcj; ũ'yue _eYZ

üj üA~üAQöö ~[ü-

ayü_ Z > aiaWþ

\«ay~^ Züfay]ßöue _eYZ c^ üj üAQöö

aü^ > aüRY ö

ḡḡḡḡ

(17) i öÄZe ai Mö(ü)]ßò_äKZue G, I üjüAQöo ~[ü-
^eü > ^ue, ^ueiö

(18) i öÄZ bihü ü~Mick ö ciZä_üfue Gjò]cðelZ üjüA[äü i ük @ü^K i kùe
ü~MickZieê @ü~MickZü @Wkê@Mä e üjüAQöo

(19) e, W, k, cæue äKZue üKMiò_ü[Ký_eflZ jG ^üjöö ~[ü-
Wkó > Wikó
jelä > jkläö

(20) üfue äKZ bihü bkòÊeiNiZ ejQöo

(21)]ßä Zäe üKak ^ejñ_eà ð_äüe aP^, abqðKêK Z[üg±e_üe cæ
@r^K_eà ð NUßöü ~[ü-

(K) i öÄZue \äP^e ayajie [äüaük äKZue üKak GKaP^ I \äP^ ejäü`kùe
\äP^ e_je aj äP^ä e_üe_eà ð üjüAQöo 'aèl# 'azir ö

(L) @«yáy~^ üfú_`kùe @Kieik_üfiv I Kä five_ü[cü I \Zidie abqðaj äP^e
_ü[Ký üfú_üAfü

(M) i öÄZ @_l ü äKZue @_ð_eà ð @K üLü@A[G KêY]Zê@_ög±ue i èl ð
üjüA_üfú ^üjöö @_e_üI äKZVieê_üfue cæ GjüajZ KcèüA[üfö

(N) äKZue ay~^ik]Zue Êe]ßüü~üMKeò]ZKêÊeik Kei~üA[üG ö ~[ü-
jüiþ > j i þ
DYþ > DYü

(22) äKZue \äP^_eàü äj äP^e_äüMj A[üG ö
j i Zü > j i «ö

(23) Käie @icü^_üie_üfö_eò äKZue cæ ^üjöö üZua Gjü@icü^_üi üue_eüi_üü
üjüA[üG ö ~[ü-
McyüZ > Mzi^ö

cæbieZid @i~jbihië aüghZß Gjò biaue \gü~üA_üe ö cæbieZid @i~jbihiü_üfö
äKZe bieü\A ^air^ @i~jbihië e_ükeZ üjüAQöo

^aiü^ bieZid @i~j bihüMwKe i ü]üeY fl Y

^air^ bieZid @i~jbihiü LüÁid \gc gZieieej öi ÁüjüA@Qöo GjüKécæ @ü]éK bieZid
@i~jbihiü Kjú~üA[üG ö cæbieZid @i~jbihiü @üfiP^ü i cdue @_bäg_äèi_ö Gjü \gc
gZieieë i Áifib Ke[üf üjñ_übiaue Gjò bihü üMiÁie aügh aKig i öNUZ üjü PZÿg
gZieü_üe ö cjieüÁi, üiæüi^ü, cM]ü, ü_giPü @lò bihü aKgZ üjüA @ü]éK bieZid
@i~jbihië e_ükeZ üjüAQöo _~iaü, MReüü, eüRi üü, ceüü, jüü, IWPü, aüMkü, @i cüü,
üc{kü, @a]ö_bZö bihüMwK ^air^ bieZid @i~jbihiü e_üe_ePZ ö Gcü^ GK_~jüde
^air^ bieZid @i~jbihiü biaue ^icZ üjüf cæ Gcü^ue aKiggik i cü^ ^ejñö üZua \gc

6661

gZiieé@ie, Keò\Ag gZiú ~j« Gjò\AgZ ahòcæue @_big bihie ^air^ bieZid @i-ÿbihü ej_fib KeQö

_Pú beZid @ÿbñúcbeZid @ÿbñúcúA ^air^bieZid @ÿbñúe_j éú bihie _eà ðgk ùc&K]cè _áY ùA[G ö Gj ò_eà ðe _[ùe bñúie ek Z[ú] Bò CyieYue i il Zú@WkEMZòKeQö ùZua @ùc _Pú^ bieZid @i-ÿbihü, cæbieZid @i-ÿbihü I ^air^ bieZid @i-ÿbihüKè aùghAY Kùf RñYáú ù~ ùi cí'u cæue GK i ò_Kð_ž^Übúia ejQö ùKùZK g±ei_Kè@^Pú^ Kùf Gj úÆÁ új úA~iG ö ~[ü

i öÄZ Nž > _kZ Nñ > IWPú Nè ö

@[üP@ùNñh Ägáý~^]Bò 'Z' i ùNñh Ägò áý~^ '\ ' cæú\A 'Éea%ðue _eYZ új úAQö

i öÄZ K K > _kZ Kù @> IWPú K ú> avkùKùö

Gj ò_eaj éi icy ùahcy cæue GVüe Gj òbihie KQö i ú]ieY fIY i ö_Küe @ùfiP^ú Keú CPZ ö ù~CñfI YMWK ^air^ bieZid @i-ÿbihüe ù\Lú-úA[iG, ùi j òfI YMWK ^air^ bieZid @^ÿbihie i cÉ gílú_žò_â-Rý ^új ñKieY i cí' biaue i aêfIY i aêbñúe ù\Lú-iG ^új öö ùZYé i ñZü ùKùZK i ú]ieY fIY aùghKeò IWPú bihüKè C_fIý Keò @ùfiP^ú Keú-úA_üe ö

(1) _Pú^ @i-ÿbihie ~ej áý~^ cæ bieZid @i-ÿñe i cíKZ I \Z új úA ^air^ @i-ÿbihüe Gj úáý~^ue _eà ð új AQö ~[i-

_it bit @it c: bit @it @it bit @it

i ~ > i > i Ź

@Á > @UW > @W

Kcð > Kcç > Kic

PKâ > PKK > PK

(2) cæ bieZid @i-ÿbihie i c~çil e ^air^ bieZid @i-ÿbihüe GKK @l eue _ePZ új fúauk @ù^K Éeue _aÉe \úNñúj fúö ~[i-

i ~ > i > i Ź

@Á > @UW > @W

_%ð> _YŸ > _ir^

@\ý > @RR > @iRò

@r^K ù Zæ Gj ó'dcúe ayZKâ ù\LúNA _að ðÉe \úNñj úA~G ö

Mì > M_p > M_

akKk > akKk > aKk

(3) _-iaú I _½cú j ð ubihüe @]K cíZúe el YgúkZú [áieé@_big Kike \Z áý~^ GKK ^új úA ùi j ò\Z @ai üe ejQö Gj ò\Z áýóR^MWK ^e^éü K ö K&éO, -Y, ^, c _bZó^úky] Bç ðf ù Vúe ù j ó^úky] Bçf ù _Af úauk _að ðÉeKé^úky] Bæ _eYZ Küe ö ~[ü-

K K > Kúú (awkú)

\« > \ik (IWpü)

(4) c^α bieZíd @i-ÿbihie i cÉ]ßò@ü]ÉK bieZíd @i-ÿbihie i òel Ì ùj úA
ej[úf c^α G[úe ùKúZK ayZKic c^α ù\Li-úA[iG ö ~[ú 'e' Êe]ßòö ciZá Gjü
CyieYúe ay-^]ßòúj úA[iG ö j ð ú, aóMkú ai @ü icúe Gjü 'eð _eðCyieY ùj úA[iG ö
cjúeúÁá IWpüe 'eé _eðCyieY ùj úA[iG ö K^¼ > K^¼ (CyieY), ciZá IWpüe K^¼ >
K^¼ (CyieY) ö

(5) P, R, e,]ßòCyieY ceMúe 'd', '{' _eðúj úA[áú i úk IWpüe Gjü Zúfay Ægð
i òNhð ay-^ biaúe CyieZ ùj úA[iG ö 'W', 'X' cij ðý]ßò\A Êe c^αúe ej òZMÿ]ßòbiaúe
CyieZ jG ö ~[ú-

Kúú, ^Wpü, aXpü I ù_Wÿö

i ò_ç cij ðý]ßò@i bit @i úe eì_ikeZ ùj aúauk GKK ùj úA c^α ZúWÿ biúa CyieZ
jG ö ~[ú - \Š > \úÿö

(6) @ü]ÉK bieZíd @i-ÿbihie 'g', 'i', 'h'e eì_ el Ì ùj úA[áú i úk ']ßòe _ú[Ký
ej ðúú öö i cí^biúa Gjü Zú^úö]ßòCyieZ ùj CQ«öö

(7) ÊeiNiz (akiNiz ~ç) ù~Mé@i bit @i úe Êe ùfú_ ùj úA[iG ö ~[ú-

Kú ð KieZp

i èZö > i èZp

@fiái > fitb

@bý«e > bZè

(8) awkú, ajúeú _bZò bihicí^úe ÊeiNizúe i ú]ieY akiNize _á]úy [áúauk
@^ý bihicí^úe i ú]ieY ÊeiNiz i òMizicK [fúö

(9) i óÄZ '¬' (R+T)e gè CyieY ùfú_úAnMÿp ayñ _bZòCyieZ ùj CQöö

(10) 'I' CyieY 'Q' KL i 'Lý' biaúe Kei-úAQöö

(11) ¬, Y, e, ÆÁ CyieY @^y%úe i ò~ç ùj aúauk ùfú_úG I Gjü @^Êie bkò
]ßòe Kú-ÿ i ú]ieYZú Ke[iG ö ~[ú-

i ¬ > i öR

K K > KóUú, Kúú (aóMkú)

P k > PóPk

(12) _\e ùghúe [áúÊe] Bè úf ú aú_eà ð új úA[iG ö `kúe _òfúw I Éúfúw
c^αúe _ú[Ký Kcè-úA[iG ö IWpü, ceMú, MRéúú QWÿ @^ý ùKóY i òbihie Kúe fúw c^α ^ [iGö
'@ Kéú g±cúu c^αeé c^α @^K g±e eì_ _eà ð NÚG ö

(13)]úZèi i óLýj ái _úA[iG ö eì_ _eà ð ^Keòbòúj úK g±e i úú-yúe abòú
Kik ai biaé i P^ú \@i-úCQöö

8881

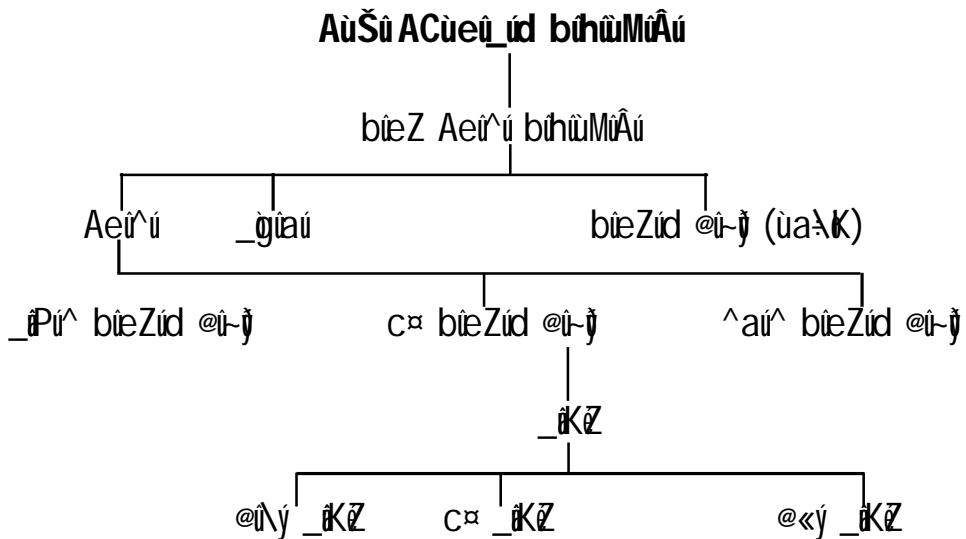
(14) i üÄze Zü^üüaP^e _id 24Uöei_ @Qö ciZá_kZüe Zij ü 12 I @_bigüe Zij ü 6Uüe i ucZ ej fü ö ciZá^ai^ bieZid @i-ÿbihü Gj ü \AUKêLi @üü Qöö ~[ü- K KêK, 2 - Zi-ÿK KieK ö

(15) ^: b: @ü üe 'Z' _Zyd ü~üM @ZüZ I 'Zay' _Zyd ü~üMue @ZüZ I 'Zay' _Zyd ü~üMue babyZ @[ä PZ üj f üü~_edKZ I K äyö I Wpü I aöMkü _eü@^y üKüZK bihöue c^ 'f' ü~üMue @ZüZ I 'P' ü~üMue bahyZ Kike i PZ üj f ü ö ~[ü-

- I Wpü - Lü+@i ð= LüA@Qö
- KZþ bi = Keüj üA@Qö
- j ä ü - MZþ Ké= Mdü üj ÷
- MZ+i ü = Mdü [ü

_äKZ bihöue _ePd _äü^ KeüGj üe I Wpü bihöü i j [äü bihöue aKig

bieZid @i-ÿüMüÄue GK giLibihü üj CQö _kZ ö üZua _kZ bihöue aKig _ÿüüe @üüc ^c fLZ i üeYükêMj Y Keüieüü ö

_kZ bihöue ePZ @gßNihu ^üK Lü: @: _[c gZieüe @iaÄie üj üA[fü ö Rciü _SZ üj ü^eK fWei ð_üü c^ Gi @ieGj öMáÜö _üA[üf ö G[üe 3 _Kie _kZ äyájie Keü-üAQö ~[ü-

K) \Á _kZ L) MYKü Gaö aühKe bihöü M) üMü bce bihöü

Gj ö^üKüe \Á PeZüü^u cLüe üi ü~Cñbihie _üidM KeQ«ö Zij ü cM]ü _kZ [äie fÿlei ðKj «öö G[üe 'ep i kùe 'fp, 'h' 'i ð i kùe 'gß Gaö '@' I 'I' i kùe 'G üj üA[üG ö ~[ü- KieY > Kik^ü ai y > agÿ ö MYKü Gaö aj cKe bihöü _Pü^ üi üeüi ^ü ai _½cü _kZ bihöü @üUö _üfö i j Z Gj öbihie i ügý ej Qöö Gj üe abüüüagÁy ej Qöö

- 'E' i üüe 'A' j G, ~[ü- j äüü^ > Zäüü^
- _\ik '@ü' i üüe 'I' ~[ü- \Äeü > \Kküeü
- 'I' i üüe 'Kü' ~[ü- ü_äüü > ü_Küüüü

@'ý üKüZK @üfiPK Kj «òü~, c^x Gi^ø i i'þi i'þ eiRyeè i iet@üefpüÁ'þ (Sir Aurel Stein) LüeiÁü f_üe ü~Cñ_Ziakú C; ie Küf Zij ie ^ic üecü^ '^d' _kZ biaue @bjZ KeQ«òö '^d' @keé ~~ÄZ~~ üj A[~~aeZ~~üe G_kie ^cKeY üj A@Qö Gjòbñü bèZe C e _½öüke _kZ bñü ~j^e @gkue g^üaR~~M~~ I cñi üeü@öf Le bñü ij i'cy ejQö

Gjò^d _kZe üagÁy MWK üj f_ü-

1. _\ik 'üd' '~ir' I 'd' e A_eYZö~[üHg~j > Ggèö

2. 'E' i'üe 'eð au '@', 'A' au 'C' üjüA_üe ö

~[ü - kZ > KÖ ö

3. 'G i'üe 'e' jG - ü_Zä > QZä

4. 'gþ' 'hþ' 'iþe _ädm ij 'iþe ajk _ädm Keü-üA[üG ö

5. 'gþ e 'hþ _eYZö~[ü - gäK > haK ö

6. ½ Éþ Éþ _eà ð üj A ^[Üö

~[ü - _½üZþ > _½ü, K½Zþ > K½ö

7. ^d _kZüe ü~Cñi adice ayaj ie \Lü-üG Zij üj CQö@j cþ > @j è Zkþ > \d, cc > cöd, cjýcþ > cjò Zbýcþ > Zj öö

8. Küüei_ - flüç > flüç bacì > üj üZö baZè > üj üZèö

_kZe abðÜabüM-

(K) üiæüi ^ü _kZ

(L) cjüeiÁü _kZ

(M) cM]ü _kZ

(N) @j ðcM]ö

(O) ü_güPü

(K) üiæüi ^ü _kZ :

Gjò_kZ geü ^ aüc[éü@ke bñüüj A[~~aeG~~üe üeü ^ü _kZ K~~g~~-Gö G[üe ÊZ^a iüjZý ePZ üjüA[~~ae~~ie RYü-üG ^üjöö cjüeiÁü _kZ _eò G[üe ÊZ^a iüjZý _eò_Á jG ^üjöö üMÜG üagÁy ayZüZ GjücjüeiÁü _kZe üagÁy ij i'cñ ö Gjò_ü[Ký üj CQöüiæüi ^ü _kZüe Êe c^xue [äu '\ ' Kie ']' Kie i'Zö ~[ü-

1. iöÄZ üiæüi ^ü cjüeiÁü IWPü

c]è c]è cjè cjè

e[e] ej ej, ejè

KZdZö Kü]\ò KüjA KjA

2. üiæüi ^ie iöÄZ 7cü abqòGKaP^ue 'i'þ G[üe 'ijð jG ö GjücjüeiÁüue 'i'ð @j ðcM]üe 'i'ð ö

3. iö, _ZZB > üi_ø _Xþ I _Xþ ö

8/861

4. 'l' 'kl' _eYZö~[ü 'Ká ð > Kklô Al ê> AKLëö

5. 'd' _Zyd üi æui ^üe A@ ùjüA~iG ö
~[ü - McyZö> Mcté\ö

(L) cjüeiÁá _áKZ :

cjüeiÁá _áKZKé hiSüWö _áKZ biaüe Máj Y Kei-üA_üe ö _áYZ BöpRüKiaòGj @
C_òdKí cjüeiÁáKéNáY KeOkd G[ôAñGj KécjüeiÁá _áKZ ^úKeY KeüAÖö '\Šír
Kiaýülgüe cjüeiÁá _áKZKéüGÁ üaiföa%ú KeòKjQ«-

cjüeiÁágdüö bihü _KÁþ _áKZö adü

iüMeü i qöeZü'ü üi ZéaŠyü\ö'R^^dcb ö

cjüeiÁá _áKZüe ajéMáüePZ üjüA@Qöö üi MWK üj fü i qeZüe 'iüMe üi ZéŠ'
_äe üi ^ue 'eiaYaüj ü, ai '\üi cjüaüj ü, aiKþ ZeüRu cjüKiaý 'MCWþüj ü, 'cjéj
aþüdü, jüku 'Mü[i eiB', Rd afbu a{üfMþ _bZö_ájü^ ö _áKZ ^üK K_ë cöReü
(@güNih) GK ügÁ eP^üö Gjòbihie üagÁý üj fü-

1. Êe @Nþ Ágöy-^e aögh _eà ð l cääCyéY ö

2. '\ 'Wý üjüA[iG ö \jA > WjA ö

3. @üyüe [äu '^' > Y jG ö ^Meö > ^@eö > Y@eö ö

4.]üZüe aügh ei_ Ké> Kþü i á> cj ö

5. @ícö-g± '@_þ' jG l üiæui ^ü l cüM]üe '@«' üjüA[iG ö

(M) cüM]ü _áKZ :

_aðbieZ l cM]e bihü@üU ö Gjòbihüe üKöYiöi üj ZýK Máü^üj öö i öÄZ ^üKüe
Gjü cLü ai AZe PeZë bihü ö GjüKéüKak i öÄZ ^üKüe jüü ý üKöZK _üAñ i öü~iRZ
Kei-üC[üö I Wpü bihü cüM]ü _áKZééCnZ üaiföbthiaZþü^ ÊüKie Ke[üöö
üagÁý -

1. 'iþ, 'hþ]þöcM]üe i adü 'gþ üe _eYZ üjüA[iG ö gÁ > gþK, i ce > gck

2. 'e' > k, eiRü > fiRü

3. Rþ> d l, Oþ> djþ

Ri^üZö> dñYüZö RiüZ > didü\ ö

4. Yý, ^þ, -, m, PíeüMüJö]þöT üe _eYZ jG ö
eümü > eü

_Yý > _ê

5. zê> ½ ~[ü - Mz > M½

_Z > _½

6. 'l' > gK jG

_l > _gK, ü_ñ üZ > ü_þK\ö

7. 'jür ai ði PK i ü'ü]^ l üf, üf, @üf @üü l_þ l _ihYicK g± ö

(N) @; cüM]ö: cḡ Gi dieë_ü @gßNihue 'güë_Zä_KeY' Gjòbihie ^cèüej Qüö
ùRḡcì^u eP^üe cḡ Gjòbihie _äfý ü\Li-iG ö 'cjüeiÄü' I 'üiæui ^ü' i j Gjüe cḡY
ùj ZèGjòbihü 'ùRḡ cjüeiÄü' I 'ùRḡ üiæui ^ü' ^icüe LyüZ ö Gjòbihüe üiæui ^ü I
cüM]ü _KZe üKüZK fIY ü\Li-iA[iG ö
fIY :

1. 'eþ Gaö 'kþ GjòCbd]ßö@; cüM]üe ej Qüö
2. ai Mäḡ _\ik '@' Kie 'G' Kie I 'I' Kieüe _eYZ üjüA-iG ö
3. 'gþ I 'hþ iüüe 'i' üjüA[iG ö
4. Êe cḡMZ fē ay-^ iüüe _id 'dþe ayajüe ü\Li-iG ö
~[ü- gZ > fd > I gj
iüMe > iüde > I iüje (_ä!:)
 5. 'iä > i
üfiKi äþ > üfidöi ö
Zi äþ > Zöi ö

(0) ü_güPü :

_güP ü\geëC_öüj A[äeGj e ^c ü_güPü_KZ ö _KZ üfiK i üj Züe Gjòbihie
_äidM üjüAQüö MäYüXy 'aj ZþK[ü MäüGjòbihüe ePZ ö Gjòbihü i öÄZ bihie ^üK
MäYüKüe eü i I _güPu \üü ayajZ ö GjüKé_üfē GK _Kieüß\ biaüe 'Mädi ö' MäY
KeQ«öö Gjü \ÄbMüe abq ö

- (1) _Pü^ bieZid @i-þbihie Êea%ä, @ü, A, B, C, D, E, G, H, I, J
ay-^a%MäYK üj CQö- K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, Xy Y, Z, [, \,],
^, _ , ` , a, b, c, d, e, k, a, g, h, i, j I k ö
_KZ bihüe KëH, J, E, eéGaö ^üj öö
_Pü^ beZü @göbñe gþhpi þKak C e _Yö _KZ biüaü^d _KZüe
ej Qüö
- (2) E, Eé Gj cEe]ßöe _eä ö fl ýKeüG ö
- (3) H, J _KZüe G, I üe _eYZ jG ö
- (4) _\ik @^Êie ayZüZ ay-^]ße üfü_ üjüA[iGö
- (5) g±e_e i ekZü, \hP^ üfü_, EKieük g±e_ üfü_ ö PZ[ü abqöI ajéaP^ue _[cü
\Zidie üb\ aüfü_ flý Keü-iG ö
- (6) ~ḡ ay-^]ßüe i ekZü ü\Li-iG ö
- (7) 'E' e _äüe ay-^ ^[üf E > A jG ö
EY > eY ö
- (8) H > G ai@A aiA, B jG ö
~[ü- üKküi > üKküi
üi ša > i šai

ଶିକ୍ଷଣୀ

(9) J > I, @C, C, D

ùMāZc > ùMīZc

ùKeĀú > ùKīcB

ù~āY > ùRīāYŲ

ùi ō! ~ŷ > ùi ū! e

(10) \ŪĒe ej ōf _ea ō~ēa%āŪŪKē ūf ū j Œ ö

~[ū - BgĒ > Bī e, Aī ŷ e

(11) ~ē a%ācē [ōf _aā ō\ŪĒe j ā j Œ ö

cŪMō > cŪM

\ūNō > \ŪN

(12) 'G Kīe, 'I' Kīe _āKZūe j Ē ūj ūA [ūG ö

(13) _\e _[cūe [ā '~' > R ö

ù~āY > ùRīāŷY

(14) _\ ūghùe @~ē j k«ŷāy~^e ùfū_ ūj ūA 'c' I ^ @^Ēīe j Œ ö

ZZŷ > Zō

baī^ŷ > baō

Kcŷ > Kō

(15) _\ cāūe [āūK, L, Z, R, Z, \, _, a Gaō ~ Kīe ùfū_ j Œ ö Z, _ > \, a

cKk > cCk

a\^ > a@Y

KZ > K@

_Zō > _Wŷ

_Zcū > _Wŷcū

(16) U > Wŷ V > Xŷ

cKŪ > cCWŷ

KūVīe > KūXīe

(17) ūāūkūāūk e, Wŷ > f, k

j eĀā > j fĀŷū

\Ūŷc > \īkē

(18) _\ cāi Z 'g' 'N' '[' ']' I 'b' 'j' Kīe ùe _eYZ j Œ ö

cĒ > cĵ > I cĵ ű

ùcN > ùcj > ùcj é

(19) ` > b -

g` eō > i eō

ùg` ūkū > ùi bīkō

_kZ bihüe üiæüi ^ü, cjieíÁá, ù_güPü, cM]ü I @; cM]üKéaü\üf @j_eüC_abüM
ej Qö _kZ bihü i j Iŵpü bihie ajéi icy ej Qö I G[üe Iŵpü bihie ck @uê ù\Li-iGö
Iŵpü bihie üKüZK üagÁy

- 1) i öÄZüe 9UöÊea% K&éIŵpüe 12 üMüöÊea%ej @Qö @ice Iŵpü bihüe, @ü, B, D Gaö E üMüG üMüG _[KpÊe, K&ei öÄZüe GMV& @, A, C, I E e \üNüZä ö Iŵpüe 'S' Êe üKüYi ö_üdiR^ue @üi ^üj ö K&éüKüZK i kúe _Pü^ ü_ü[ö_Züe 'Kj ifé a\küe 'Kj ö üfLü-iA[iG ö
- 2) Iŵpüe 'E'e ayaj ie K[Z bihüe ^üj öZüj ü fLZ bihüe @Qö _kZüe c^ 'E' Gaö 'E' ^üj öö _kZüe 'E' i ſ'üe 'A' üj au_eöIŵpüe 'E' üaük üaük 'A' üj üA[iG ö ~[ü- gön > gön > I gön, Zÿ > ZeY, cM > c&M AZyü\ö
- 3) Iŵpüe 'aö CyieYe PkYö[üf üj n&ü, cü^ Ziké'eé üaüföCyieY KeüiCüö ü~_eö _éZö> _éA, aq > a&ü ö awküe 'eé i ü]ieYZü 'eö _eöCyieZ üj üA[iG ö
- 4) Iŵpü bihie cü Yý 'Y' I '^'e _[KpCyieY ej @Qö
- 5) i öÄZ @^KeYüe 'O' I '-\AUö%öÄZ -éüe ayZü Züe i ü^üö awküe '-'e CyieY _id '^' _eö K&éIŵpüe '-'e CyieY ej Qö K&éü, cü^ 'üKÖé ^ üfLü'üKcñ üfLü 'K-ö ^üfLü'KAñ üfLü[Cüö K&éCbde CyieYüe _ü\ @Qö üKüZKu cZüe 'ö' @^i ie 'O'e @augh @üU ö
- 6) i öÄZüe 'ñ' ^üj ö K&éIŵpüe Züj ü ej @Qö j d ü I awküe c^ 'ñ' @Qö _Pü^ Zik_Zäü_ü[üe 'ñ'e ayaj ie ^üj ö üKak 'ö' @^Êiee ayaj ie ej Qö P; äd éZik_Zä ü_ü[üe üfLüü\üeü_Zä^Á üj üA~üie bd Züj ie KieY üj üA_üe ö
- 7) Iŵpüe aMj I @aMj 'a' [üf üj n_Pü^ Iŵpü eP^üe üMüG 'a'e CyieY [fü ö j d ü @^i eYüe @ü]éK Iŵpüe \AUö'a'e CyieY _efl Z üj C@Qö
- 8) @ü, cü^ '-c' ü~üZK I '~iCö g±üe 'R'e CyieY KeüiCü K&éüfLü i öÄZ @^KeYüe ö j d üe ü~CMöaMj CyieY üi Vüe 'R' I @^yZä'd' üj üA[iG, K&éIŵpü I awküe Cbde _[Kpajaj ie ej Qö g±e _üad[üf '~' I _üe [üf 'd' üj üA[iG ö ü~_eöü~üM - aüdm ö Gj_öeöW-W, Xy I Xye ayaj ie üj üA[iG ö C: \ü - WMe MeMwý We-eWjö
- 9) Iŵpüe 'f' I 'k' Cbd a%e ayaj ie ej Qö I Züj ie CyieY c^ ÊZ^ ö i 'f_eü bihüe 'k' i ſ'üe i ü]ieYZü 'f' CyieZ üj üA[iG ö
- 10) Iŵpüe 'g' 'i'p I 'h'p Gj öZü^üöa%öi öÄZ @^i eYüe [üf c^ i ü]ieYZü @ü, cü^ 'i'pe CyieY KeüiCüö üaüküaük üKj ö 'i'üM' CyieY ^Keö 'güM' (gyüM) 'i'üKé 'güKö gyüKöüaüföCyieY KeüiCüö _Pü^ Iŵpü ü_ü[ö_Züe üfLü I Iŵpü PCZgicü^üe Zü^üö 'i' e ~ü[zü ayaj ie _efl Z üj üA[iG ö
- 11) Iŵpüe ~üj ü 'l' AöeRüe Züj ü 'X' ai 'Ksh' @üU ö Iŵpüe 'l' üaük 'Lý' I _Pü^ Iŵpüe '^'ü biaüe CyieZ I fLZ üj üA[iG ö _kZüe 'h' Gaö 'L'e CyieY i cü^ [fü ö Iŵpüe c^ üj jüagÁy üKüZK i kúe flý Keü-iA[iG ö ü~_eöbihü > bM, _ihŠ > _iLŠ, ghý > gl ö

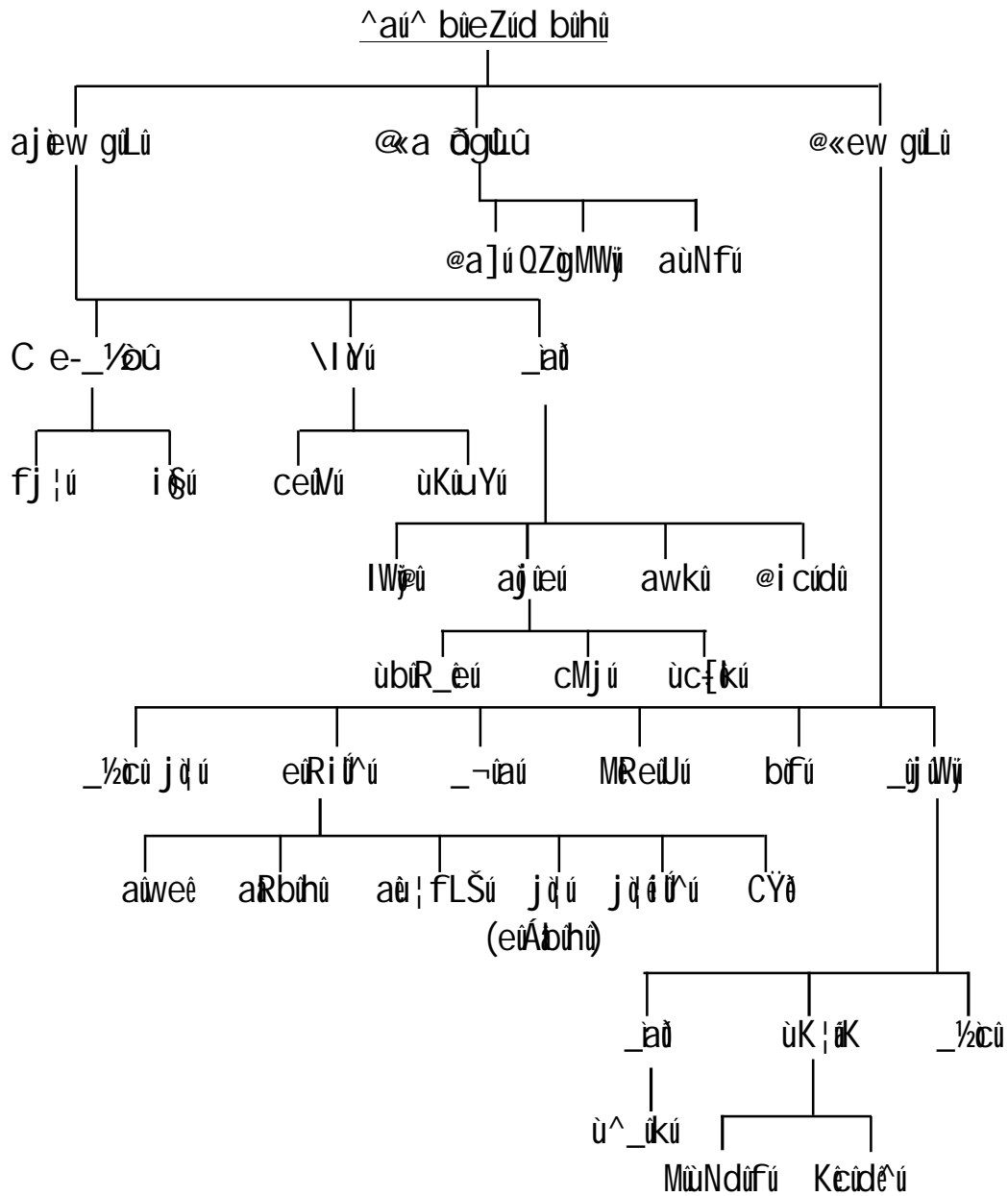
- (3) @_bäg bihüe _ei Mò büa 'ùKe' ai 'Küer' IWPüe 'ue' ei_üe _eYZ üj iA 6861
 aYaj ie üj iAQöö
- (4) @_bägüe 'ùK', _Pü^ IWPüe @aKk 'KA'e aYaj ie @Qö (ù\A KA bMZöKeY...)
 _ea äi cdüe 'KA' Kä Vöüe 'Kêl' 'ue@ [öe aYaj Z üj iAQö
- (5) @_bäge @_Äir^ KieKüe 'üj iKic' IWPüe 'üj iC' ai 'üj C' büa aYaj Z ö
- (6) @_bäg bihüe 'RöPj', 'ùRü^ä, IWPüe 'ü~üj ü ei_ ü^A aYaj ie üj CQöö
- (7) G[üe 'cÄi ai 'ücö' IWPüe 'cÄ ai 'cÄö' eü_ aYaj Z ö
- (8) G[üe '@cj' IWPüe '@ü,' ai '@ic' eü_ _PkZ ö
- (9) @_bägüe 'ücir', 'ücij ö', IWPüe 'ücir ücij ö I 'üciG' ei_üe PkQöö
- (10) @_bäg bihüe 'Gj', GÜj ü, IWPüe 'G', 'Gj é ai GA ei_üe _PkZ ö
- (11) G[üe aYaj ie üj C[Äü 'ùRir' IWPüe 'ü~' üj iAQöö
- (12) G[üe _PkZ @^VZ i PK i aöic 'ùKiA' ai 'ùKiC' IWPüe 'KiÄi Kij ó ai 'ùKiC'
 biaue aYaj Z ö
- (13) G[üe @Q, @Q, @ze aYaj ie IWPüe @Qö I @Q eü_ ej Qöö
 @Éü> @i Zü> @Q > @Qöö
- (14) @_bäg bihüe Kiki PK @äyd büa aYaj Z üj C[Äü :
 @{é> @iR, @tkö
 Raüa > ü~üa
 Zaüa > üZüa
 üi j ü eò aüghY eü_ @_bäg bihüe aYaj ie üj C[Äü

@_bäg	IWPü
@Äü i ü	> Gi ^
RAü i ü	> ü~i ^
KAü i ü	> üKi ^
GüZñ	> GüZ

(15) '@_bäg' bihie g±cikü i j Z IWPü bihie i ö_Kö:

@_bäg	IWPü	@_bäg	IWPü
MüA	MüB	MMMeü	Meü
Qüj ü	QüA	üMiae	üMiae
Wük	Wük	Nü...ü	NüJ
[é	[é	Püi ü	Pih
^ia	^ia	üPü..ü	Püü
üaf	üaf	Wfä	Wüfü
j k \ü	j k \ü	XjüYü	XjüYü
IWPüYü	IXY, IXYü	ü_ü..	ü_U
MWpüj	MüWj	bC{ü	biCR
aWpüWü	aWj	üaRßI	üaiS

ଶିକ୍ଷଣୀ

(Gj öi PK-üelüüZ i äeYüüWü _üeg P; äcRè\ieü "@ü] êK bihi _á üw _ÉKe _é38eé Mj Y Kei-üAQ)

i öÄZ bihi i jZ I Wpü bihie i ö_Kö

bieZid @i-übihie _Pí^ ei_ üj CQöi öÄZ ö G[eéKükKüc _üfö _äZ I @_bäg Ée üNA aböÜäqEK beZid @göbhuC_öfö KeQö G \ÁeéPieKüf @ü] êK bieZid @i-ü bihi biaüe I Wpü bihie ck C> üj CQöi öÄZ bihi, ~üj üKö_üY cküG Zire]ßö g±, ei_ Z[ü @«MZ _egük^eé-üj üKö@üfiP^ie i McZü \Áeé@üfiP^ü KeMfüö

(1) ସୂଚକ :

i öÄZe Êe]ßö12Uöö ~[ü: @, @ü, A, B, C, D, E, E, G, H, I, J ö

I Wpü bihie G[cæeé..... KéQWj\üf üKak 11Uö]ßKéMj Y Kei-üAQöö

(2) ସରଳରୂପ ରୂପ :

ଚିତ୍ରଣୀ

@uḡ - @uḡ	aḡ é- aḡ ú	cM - cèM
@\j - @\ò	bMḡú - bCYú	aé - ùa
cMḡe - cMḡe	^uk - ù^kò	ù\ae - \@e
^Kk - ù^Ck	_wé- ù_wú	ùK\ieKú - K@ieò
@ickK - @pkú	c^hý - cYh	ùfiZK - fj
@\K - @\ú	_ÉKú - ù_ú[ò	ùMigik - Mj ik
KiciZé- R@iAñ	cZ - cXj	cúj ð a - cCza
aWjKú - aùfA	gḡv - gḡv	ùPZá- PAZ
j eḡá - j k\ò	gMik - g@ik	ùKa ð ùKCU
WúKḡú - W@iMú	_Á - _Vò	ù_h - _Ch
aúfKú - aúfò	@ùfiK - @úf@	ù]iZ -]@ú

(3) ÉeúMc :

ZÉ - @ZeQ	Kú ð KúZò
kè - @«eú	bqò- bKZò
~ḡú - @~ḡú	eúR^p- eúR^
A ú - A eú	ccò- cec
_Rú - _eRú	

(4) Ée aò ~ḡd :

@^K i ÄZ g±_eà ð ei_ùe I Vḡe ayaj Z ò ~[ú -
_mK - _mKú/ _Mkú
aḡ é- aḡ é ^uk - ^kú
Kik - Kkú @eÁ - @eÁò

(5) i ÄZ g±_e @ _ḡ ay^ uf ú y aú_ùe @agÁ Ée i j ð Zúe _aḡ ð aú_ea ð Ée ù~Wj új iA~iG ö Gj iKé'Ée i òugh' Kj «òö Gj ð_Kúùe @ù^K IWPu g±e i Áò új iAQòò ~[ú :

@^aie - @Y@ie - @Yie	a\e - a@e - a\
c^é - cU@ - cV	cgKieò- cg@ieò- cgieò

(6) Ée i cúba^ (Assimillation) :

Gj ð_Kúùe _\e CyieY i cdùe ~\ò\AUòahc] ðò_biaùe ai ùMUG @^je _biaùe ^ḡ^ú]K _ecúYue i icyZú @úi Zij iKé' i ciKeY ai i cúba^' Kj ù-iG ö Gj ð]ieùe @ù^K IWPu g± i ÄZ g±e e i Áò új iAQòò ~[ú -

i-ḡ > i eR	_eúK > _eú
C_Kie > C_Kie	ùKikk > ùKifò

611

(7) Ée ahcúba^ (Dissimilation) :

ùKúYi ò]Bò@^y GK i c]Bkê_biaZ Keau` kúe ~\òui jò]B\òa\kò~iG, ùZúa Gjò
_KúúKé 'ahcúba^' Kjú~iG ö

Gjò]ieüe @ù^K i óÄZ g± I WpúKé@üi fúuauk Zúre]B^MZ ei_Uòa\kò~iAQòö ~[ú :
Mee> Mée i w > i úw
_ > _ú aju^ > aje^

(8) Ée _á ueY :

ùKúZK i óÄZ g±ue Ée-_á ueY ù~Má I Wpú g±e i Áòuj úA@Qòö ~[ú :
Mú^ > Mú@Y gúY > gú@Y gúÉ > gú@É

(9) @; ðÉee Éeúba^ :

ùKúZK i óÄZ g± [òú@; Ée I Wpúue Ée]Búe _eYZ új úAQòö ~[ú :
]Bò>]éò ayR^K > aPYú
Ée > i é @by«e > bZe
ù\^y > \A^ò ^Zy > ^Zò

(L) I Wpú bihiúe i óÄZ ay~^]Bé aaj] ei :

(1) ay~^ úfú_ : G[œ _\e cœa ð@_ay ay~^ @]Kúg ù Zæe úf ú _Gö
I Wpúue Gjée ayiaj iek ei Gjúeò- ~[ú :

'K'e úfú_ :	'a'e úfú_ :
@ŠKie > @Šie	ù\ae > \œe
aKk > aCk	gae > gœe
ù\akK > ù\Ck	MéúK > Méú
WiKóú > Wi@Yú	C_auí > C_úí
'Z'e úfú_ :	@ú\òí ò~@ ay~^ úfú_ :
NZ > Nœ	i é > [é
ciZú > ci@ú	Ré > Re
NúZ > Nú	_je > _je
'\e úfú_ :	@«y ay~^e úfú_ :
^ú > ^B	bahyZ > bahy
ùKúieKú > Kúieò	adýZ > adé
	_½úZp > _Q

(2) ay~^úMc :

@ù^K i óÄZ g± I WpúKé@üi fúuauk @\ècœ-_úkué ay~^e @Mc új úAQòö ~[ú :
@iú > j úWý i cÁá > i cÁá
Cfúú > j fúú gZ_[ú > gZ_Éú
aí'e > aú'e

ᄒᄒᄒ

(3) ay-^ aü ~yd :

@ü^K IWPü g± i öÄZ eë@üü aüaük ay-^ aü ~yde i 'Lü^ üjüA[iG ö
aieYüü ü > aüYeüü ü üKüJe > üKieWjy

(4) ay-^ü i cüba^ :

~\ö\AUöahc]ßöi c]ßüe _eYZ jG, üZua Gj öayü_ieKé' i cüba^' Kjú ü-iG ö ~[ü

:

PKâ > PK KîÂ > KîM
@Mâ > @M `üfMê > `Mÿ
L_ê > L_eü

(5) ay-^ ahcüba^ :

~\ö\AUö c]ßö eëüMüG _eä ö üjüA[iG, üZua Gj ö]ieKé' ahcüba^' Kjú ü-iG ö

~[ü-

füwk > füwÿ füwk > ^wk Zq > _Zü

(6) GKüba^ :

i cü~üWj\AUö ay-^ c eëüMüK e üfü_ üjüA üMüG ejüf 'i cüba^' jG ö ~[ü
_ök > _Zk KKKê > KKe _òp kú > _ò kú

(7) i üNühu ba^ :

ü~Cñ]ßöCyieZ üj aüaük ÊeZ^üe üNü (Kö_ ^) i Áoj G, Züj üj ó' i üNü]ßö ö (K,
P, U, Z, _ aMê 3d I 4[ö]ßö- i üNü) Gj ö]ieüe @üNü]ßö~\ö' i üNü]ßöue _eYZ
jG ö Züj üKé' i üNühu ba^ (_Köü) Kjú ü-iG ö Gj ö_ Köüüü i öÄZ g±cî^ueë@ü^K IWPü g±
i ÁöüjüAQöö ~[ü :

gKU > gMWjy GKülg > GMie
güK > güM üNüK > üNüWjy

(8) @üNühu ba^ :

ü~Cñ]ßöCyieY üaük ÊeZ^üe Kp^ i Áoj G ^üj ö Züj üKé' @üNühu]ßö Kjú ü-iG ö (K,
P, U, Z, _ aMê 1c I 2d]ßö) ö Gj ö]ieüe i üNü]ßö~\ö' @üNü]ßöue _eYZ jG,
üZua ZüKé' @üNühu ba^' Kjú ü-iG ö

VMp > VK \Š > ZŠ Qü\ > Qüz

(9) cjü_üYü ba^ :

ü~Cñ]ßöCyieY Kfüaük @]K gñi _äüM KeäüKé_üWjy Züj üKé' cjü_üY]ßö Kjú ü-iG ö
(aMê 2d I 4[öcjü_üY]ßö) ö Gj ö]ieüe 'Ä_üY ay-^' 'cjü_üY ay-^']ßöue _eYZ
üj aüKé' "cjü_üYü ba^" Kjú ü-iG ö ~[ü :

@Kö > @Lö (@eL) i \iKik > i Kik KKKêë > KLieë

(10) @Ä_üYü ba^ :

ü~Cñ]ßöCyieY Kfüaük @Ä gñi ü^aiKé_üWjy Züj üj ó' @Ä_üY]ßö ö (aMê 1c,
3d]ßö- @Ä_üY) ö Gj ö]ieüe cjü_üY ay-^ @Ä_üY ay-^üe _eYZ üj aüKé' @Ä_üYü ba^'
Kjú ü-iG ö ~[ü :

ଶିକ୍ଷଣୀ

abli > ubiK cjiNò > cjeM Ncò > Mec

i ú]ieY > i úú

(11) cij ð'ýú ba^ :

_\e ù~Cñ] ð'òE, e, g, h, i, l 'e' `kú aú ùe_p' ð'] ð'ie i òÆgùe @úì ò\«ý ay~^ cij ð'ý] ð'òay~^ ùe _eYZ j &, Zúj ùKé' cij ð'ýú ba^' Kjú ù-iG ö Gj ò] ieùe @ú^K IWPi g± i òÄZ g±e@úì Q«òö ~[ú :

i òKZ > i òKU acò > aú

céú > ciúò c^hý > cYh

aq ò > aXy

(12) Zúfay ba^ :

Pp Q, Rp SpI ~ Zúfay] ð'ie i òÆgùe @úì ò~\ò'\«ý' aú a>ý] ð'òZúfay] ð'ue _eYZ j &, Zúj ùKé' Zúfay ba^' Kjú ù-iG ö ~[ú :

^Zý > ^iZ @\ý > @úò

c[ýú > cQ c^ > cSò

i \ý > i R @úai^ > @aSi

(13) ^úì Kjú ba^ I @^éúì Kjú ba^ :

(1) ^úì Kjú ba^ : _\ c^ue [@ú ^úì Kjú ay~^e _biaùe ~\ò@^ý GK ay~^ue ^úì Kjúe ~e j & ùZúa _KúùKé'^úì Kjú ba^' Kjú ù-iG ö ~[ú :

cKú > ciúWj c @ > c

(2) @^éúì Kjú ba^ : _\ýc^ue [@ú^úù ay~^] ð'è ùj aú kùe ~\ò_àã ò Èe] ð'ò@^éúì K biaùe CyieZ j &, Gj ùKé'@^éúì Kjú ba^' Kjú ù-iG ö ~[ú :

Kéie > K@ie]c >]@ñ

Mác > Mñ Éicú > i úAñ

'ରୂପ ତତ୍ତ୍ୱ' ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ସହିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସଂପର୍କ :

'ei_Z B\Àèèaèèè Kùf i òÄZ bihiè ayKèYK apdi aèùKùZK ù Zæ ayaj è ùj A[@ù ùKùZK ù Zæ _eà ð ei_NAY Keòayaj è ùj AQò bihiè amir^ue '_\ 'e _Zg± ùj CQèei', i òÄZùe g±e ck ei_KéKèG' _KZòau' _ZòùK' I i 'S Z B_Àñ ù~\KèùC[@Z BAKèG' _Zyd' ö G[èè_civZ j & ù~, _KZò+ i 'S (_Zyd) ck^ue '_\ ' i Áj & ö Gj ò] ieùe IWPi bihiè i òÄZi^i ieùKÀ« _Zyde ayaj ie ùj C[@ie ù\Li-iG ö ~[ú :

(1) KÀ« _Zyd :

(K) @aKk i òÄZ _Zyde ayaj ie : IWPi Z>c KÀ« _\ci^uèe ^cifLZ i òÄZ _Zyd @aKk _eLÁ ùj úA[iG ö ~[ú :

@Kp @Pp(@), @Y (@), @^Up(@^), A^p(B), CK, K (@), Kò(A), q (P), Lý (~), Lkp (@), Nè (Ce), U (@), W (@), Yðp(B), e, eò(A), eè_bZòö

(L) i öÄž _žýde ei_ü«e :

ḡḡḡḡ

@Y (@^U), @« (gZ), @«i (gZ), @«i(gZ), @Y (@^U), Aai (Za), GYi(@^U), AZ (q)

AZyü

(2) Zi ž _žýd :

(K) @aKk i öÄž _žýde ayaj üe :

gä + @Y (@) = ùga

GK + @üKü = GKüü

_u + Ak = _uk

aiž + Ck = aižk

\b+ Zid = \žid

@^ý + PKü = @^ýZá

(L) i öÄž Zi ž _žýde ei_ü«e :

(1) Êü [ö'ü (i ö K-@-@) = ùlai, aieü, übiki

(2) @Y (i ö @^ü- @Y - @Y) = cü ü

(3) @ie (i ö - Kie) = Kê üe, Pcie

(4) Ck(i ö - Ck) = MiCü LUü

(3) abqö _žýd :

I Wpü bihüe ayaj ž ' _\ 'e abüÜabqöe ayaj ž _žýdMüK cæê@]Küḡ üKak

i öÄž _žýd Kâ- eä ž ei_üe ayaj ü ü ÄüÜ ~[ü :

abqö _žýd

1cü G (Gbü), cü^ (i ö - cü^)

2dü Kê uê Kü Kö (i ö-KüKü)

3dü G, GY (G^), üe, (hÄüP + G)

4[ü Kê uê Kü uü KA (i ö - KèZ)

5cü C, Cü jü (Oi, Zi)

Vieê= (Vü + eü)

6Äü P (iý - iü R - e)

7cü Äü jü Zjú (Zi ü)

G (i ö, G)

ଅର୍ଥତଃ ଦୃଷ୍ଟି :

I Wpü bihüe G_eüKüZK Z c g± ayaj ž ü Cü-üKü aj ž _eä ž @ ü ^

Keü Küg _üCüü ~[ü :

61

i üÄZ	@ [ð	I Wpüe @ [ð
@by«e	bZe	K_ UZü
_eicgð	C_ù\g	i cüfiP^ü ai ZeÄie
eüÁá	ù\g	_Pie ai üLüfiwLüfo
üi ^r'ü	üi ^ü_Zò	üi ^ýcüw^

Gj òedüa] Bz Bg±, Z Bei_Z B @ ð B.Áéàðe Küf i ÄZ bhü j ð I Wpü
 bihie HZj üi K N^Á i ö_Këj Qòò üi [ò_üAnZ Kjú ü-iG i öÄZ bihüj CQòI Wpü bihie R^ü ö"

_güakú :

- 1ö bihie i omü Eei_ ahdüe @üfiK_üZ Keö
- 2ö bihie _âéàbdüe @üfiK_üZ Keö
- 3ö bihie abü'üei_ i µKüe @üfiK_üZ Keö
- 4ö bihie ügü'üabüM ahdüe @üfiK_üZ Keö

i öi ö _güakú

- 1ö bhüüg±e a2 öbZ @ üf Lö
- 2ö AöeiRü g± Language UòüKCng±eé@üi @Qð
- 3ö bihü i Áe ückK C> KG?
- 4ö aüMp^a aðü @^ý üKCñicüè bihü i Áöi ,a?
- 5ö bihü i µKüe _Z-üü K'Y Kj Q«ð
- 6ö EMpüa\üe bihü i µKüe K'Y Kjú ü-iAQð
- 7ö bihü i µKüe üMüfiK aj ieiü]kue cZ _äir^ Keö
- 8ö @ieüÁüf bihü i µKüe K'Y cZ _äir^ Keö«ð
- 9ö bihie ei_üb\KéüKüZ biMue abq Kei-iAQð
- 10ö ck bihü Kij üKéKjú ü-iG?
- 11ö c2gZ bihü Kij üKéKjú ü-iG?
- 12ö Mē bihü Kij üKéKjú ü-iG?
- 13ö eüÁá bihü Kij üKéKjú ü-iG?
- 14ö _icüYK bihü Kij üKéKjú ü-iG?
- 15ö C_ bihü Kij üKéKj «ð
- 16ö a2g bihü Kij üKéKj «ð

8881

c@iC, j d ue cyiCj j d ue uc-ucj ua-ua AoeiRú KKKé (Cuckoo), K'Kp (Cock) buzzing, i öÄZö Kik, KKKé, ` eüü K'Ké (Cocu), K'ùK (Coquet), K'ùKZeü (Coquetterie), üKikie (Cocurt), üKiküñ (Cocarde), K'ùKfukü (Coquelicot), j d ü üKieü, ü ü ü (üciJe), NMPé (CfK), c@iü, üeu^ü, übü^ü, bðbðr^ü I b^b^r^ü (bäce), IWPu K@ü, Kir, cyiCñ_bZö g± _gê I ücír^ue eaeiae @^KeYeé i Áö

Gj oi q ük c^ i q frib Keò üeð^j ö Gj oi q ük KéEüKie Küf agðe i aebihüe _gê I ücír^ue]B^KécüZäg±ue _Kig Kei-üü CPZ Gaö Gj ö]B^@^KeYue RiZ g± c^ DYie]üK i cir^ üj ai CPZö K&éG_eòü\Li-iC^ [äieGj oi q ük b&icKö Gj öcZe LŠ^Kieüü^ Kj «üagðe ügÁ aKgz _äü üjüA c^hý Êdö üKü i ö]B^C_ðÜKeò üeü^üj öü~ @^y _äüie]B^Ké@igü KeüKé_Wfú? cüKj cfe Gj oi q ük Kéj i üe CWüAü\A[üf I _ejüü üe Gj iKé 'Bow-wow-Theory' üaüfö Kj [üfö AoeiRüie K&ee bKiké 'bow-wow' Kj ü-iG I AöueR O@icüü^ K&éKéc^ bow-wow Kj ü-iG, üZYécüKj cfe Gj oi q ük KéK&e ai K&e MRð _eòZê mir^ KeQ«ö

(6) @^eY^@^KeYckK i q ük (Imitative Theory) :

@^eY^e @^KeY\üü bihie i Áoi _ia^ü@igüR^K ^üj üf üjü [äie aj ebihiue _Pe g± Gj çbòöe i Áüj üA@Q-[ü- AöeRüie murmur, gazz, thunder, jazz, i öÄZüe _Zp_Zp]B^Keò_fä _üWjüaüfö Zire ^ic _Zä üi j_eòKuY, cçè, ^\, ^\ü, a&ð& Se, IWPü, Küüvö LU, SSe _bZö K&éGMWKe i öLyü bihiue GüZ i ücZ ü~ @^eY^e @^KeYüe bihi i Áoi _a ^ëj ö

(7) biaüam i q ük (Interjectional Theory or Pooh-phoo Theory) :

Küvö püj CQ«öGj öC_öä püe _äc i SÜKéw Gj ö i pü @^eüüü^hý _äc aPie_äü^ @ü_ü@]K [fü bia_äü^ö biaüagagZü Zü cLeé@üj ä, ai ä, RMé_jü, Rmüü, ^pü _gö üi PC[äü] Bð a&üüeüi ö i üak _âéç(Küüü Cüüü)_eöGj üj CöZie Êüak cüi K _âéö Gj öeç Buj Cüü ü @ü_j id,]KpCü ü] Zp_ä (Pooh), _gð (Pish), `üA (fie), j j (Whew), UUj (tot) AZyüö Gj ö]B^cír^ueéGj üe üKüZK g±e i Áüj üA@Q-[ü- `üA'eé` GŠ (find),]Kpé]K&ie AZyüö]üe]üe Gj ög±cír^ueébihie i Áüj fü

K&éai ä, ahü @üe ülyüZK g± bihie @aüz\y, @w ^ëj ö biaüame @bâyqö_üÄ Gj öeü~CñüKüZüüg±e i Áüj üA@Q Züj üi öLyüe GKüakük ^MYö Gj iKébihie GKüakük aüüüüf c^ Pkæö bðüüüübihüe Gj ög±MVK i cir^ ^ëj ö üZYéGj iKé^hýe Êüak _âéçj äüüü^ëj ö Gj ög±MVK @üüü i cdüe aküe aüüe ej «ö

(8) @_ü^ü^-[B^oi q ük (Yo-he-ho Theory) :

Gj öcZaüe R^äüZü üj CQ«ö agÁ bihiaZp^üde (Noire)ö Züu cZüe ü~üZüak üKü i öKVö _egç Kei-üG, üi üZüak `üj üpégü üRiepe ^MZ j G, ~üj üüe geieKé Köeü c&ö P k P k ^M Gj ögKé _Züü-üEeZ^üüüe Kp^ RZ j G

Gaō GjòKp^ ` kùe ÊZü ùKùZK]ᄃᄃi Áòj Gō C\j eYÊei_ ù]iaü fMü KiPfiuaük 'jüdü jüdü, 'Qüdü-Qüdü AZyüKj[üGō ÊZüi ÁòGjò]ᄃᄃM\K @üC @aiüe üijüüijüKü-je ù\yüZK üjüAMüfö Gjò_eòüKüi ò]ᄃᄃe AöeiRü jüap(heave) Gaō jüf(haul) g±e i Áö gō @_ü^ü^ _üAüAöeiRüe 'üdü-üj -üjü (yo-he-ho)]ᄃᄃ i ÁöGaōGj ü bōöe gâ_epeckK i qüke ^icKeY üjüA@Qö

Gj ö püe üKüi öZKöwZ cj ᄃᄃüó KieY Gj bōöe i Á g±cüue i üyüZö^Mü I bihüe GM\K e üKüi òagÁ i ü^ ^üj ö

(9) Uü-Uü i qüü (Ta-Ta Theory) :

Gj öi qüü @^í üe @Zü_Pü^ Kiküe @üC cYh Kic Keüi cdüe CyieYI c @adacü^ Kü-üI c @adacü^ue MZKé@^KeY Ke[üf Gaō Gjü@^KeYüe KQö]ᄃᄃi ö~ᄃ üj aieég±e i ÁöüjüA[fiö Gjò]ᄃᄃGaō g±eébihie i Áöüj fiö

KöebhüC_öò_gü i cüü G[üe i , a ^é ö Gökö@KeY i býcYb Köü@yü] ö _éüe aj é@ küe [üü@yZc cYb ^Küe üLüG ^üó @e _äöeh eü_ _ekü ö aürecüuVüe cᄃ Gj ö_äéö_eü ö üj üA[üö

(10) iwüZ i qüü (Sing-song Theory) :

Gj ö pü @^èüe bihüe C_öö@ò cYbe i wZéüj A@ö WeüB GaöüApe Gj ö cZKéüKüZK _ecüüe ÊüKie KeQ«ö üRüi ö GjüKé_ZüüZ Keüi _üAüKüüü (Sports Theory)e i üüüü^AQ«ö Züü cZüe bihüe C_öö üj CöKüü CyieYI c @adacü^ @afüküKüic Küüü KeüieZüjü i wZüe _eVZ üj fiö ù_c \üL @üü@ai eüe cYhe ÊEz^ü Ä;Z jGö _[üC G[éei ÁòjG @[ü^ @I e (meaningless syllable)ö _ue aügh _ei üe Gjü@[üZ jGö GjòKüe bihie i Áö

i wüZ i qüü cᄃ üKüZK \ÄéebicüKö jGZ @üC cYh [fiöZöcüzüe biaKö i , aZü M\Müüjüüe üi @ü; _üC[fiü, KAKAñi K i K üjüA Kü;[fiö jüjü KeöZüre üKü] _Küg Ke[fiö KkéG[éebihie i Áöüj a Kò_eö? _üGjüGK Küüü üj a Kò_eö?

(11) ü_c i qüü (Woo-woo Theory) :

Gj öcZaüe C\biaK üj CQ«ö_ü` i e jWü^ö ü_cüaM i jZ bihie i µKöi qüü Keö Züue ghýcü^ G_eo^icKeY Ke[üfö Gj öcZaü i jZ i wüZ cZaüe üKüZK i üc-iý ejQö cYhe i Kk biaüaM cᄃüe ü_c üj CQöügÁ ~üjü i wüZ i ÁöKeüü _üAüCüKé@]K ü_eYü\Gö ü_cK ü_cKü_üLüe I ü_cKüü_cK_üLüe ^R jädüe @üaM _Küg Keüü _üAü ayüKk üjüACüVö ` kùe Züre @«^jZ üKüZK biaÉZü]ᄃᄃüe _KügZ üjüA~iGö GKüü Gjò _yüküe g±e i ÁöüjüA[fiü I g±eébhge i Áöüj fiö

Gj öi qüü Êdöi µ%ö^éjü KieY ü_c cYhe ügÁ biaüaM üjüf üjüü aKüü^ ^éjüGaō Gj öbiaüaMüe i Áö]ᄃᄃGüZ ayü_K ^éjüü~üjü bihü i ÁöKeüüe i c[üj aö

ḡḡḡ

(12) i µKðí ḡ úk (Contact Theory) :

Gjòí ḡ úke **_Zù ÌK** ùj CQ«òùeùarþ(Revesz) ù~ [ùf cù^iamí^ue RùY aλþþ Ziu i pã @^eðúí ùRK Ríá cYbe **_eAEK** i 'Ş eLáUGK i j RZ **_áeð** Gj ò_áeðj CÒb i µKð Gj ò_áeèé cR aúùMÁé i Áò @ùò cYb I éð éáùMÁúe abq ùj **IA[ðw _Zò** ùMÁúe [áúayqòú^ ^B ^Be ùcúK i j RZ **_áed** bá^úMÁéðayq Keàù **IArbòU** bð'li kúe bð'lbð'U_Kíe i µKðí ù^ Ke[ùfö Gjòí µKð **_iAnEgð** [fú @^ai-ÿö GjòEgèe cLúe GK]ßòCyieZ ùj **IA-ic** [fíò ù~ZKòù~ZKò i µKð aXfú, ùi ZKòù i ZKòEgð aXfú I ùi ZKòù i ZKò]ße i Áòùj fíò **_fuc**]ßò [fú **_KZK** I **_ue** ùj fú **KZcö**]ßò **KZc** ùj aieé @ij èò @]K ùj fíò Gjò biaúe bihie Cù^h ùj fíò i µKð @ie, ue biaÉeue (Emotional Contact) [fú, **_ue** uaiþ **K Ée** (Intellectual Contact) **Ké C^iz** ùj fíò i µKð uaiþ **K ÉeKé** @ii ðieébihú @]K i cǵ ùj fíò

Gjòí ḡ úke i µKðKò_eòKZc I uaiþ **K** ùj aieébihie aKig ùj fú ùi i µKúe **EÁZù** ^ij ð **Kèé_ã** i e ùeù^pc^byggé_gé_I ú **bZúe** c^É **Be^eú** Keàù-Cñ pã C_i **UjZ** Kùf Zij úaj_e cùíue ZKì wZ cù^ ùj fíò ùZua bð'lbð'UÉeue bihúKò_eiaKig fib Kfú, Zpúe i Şù ^[áéé_ea ðKúe Kùby@caðbcú^ Gj **úe@Zð** i pã **iafúKj** **Qkò**

(13) ic^E i ḡ úk (Collective Theory) :

Gjò cZaúe R^λizú ùj CQ«ò_í ḡ bihú amí^azþ ùj ^þú **ÉúUþ** (Henry Sweet) ò ùi ùKí ð^@ù i ḡ úk C_i ù^ Keàù @ù_l ú i að ḡ úk i ðKk^KéC_~eǵ aùaP^ù Ke[ùfö Ziu cZúe bihú_íe_ **K** eí_ue 'bíai úuZ' ai 'AwZ' (gesture) Gað ']ßòí caid' (sound group)– Gjò \AUòC_ue @ij íeZ [fíò]ßòí caide @ij íe C_ue g±cú^ue aKig i ú]Z ùj fíò Gjò **_j Zúe** i Á g±KéÉúþZðòbMúe abq KeQ«ð (K) @^KeYckK (imitative) ~[ú - cýUCñ KíK, cuckoo AZyú\ò (L) biaúaMckK (interjectional) ~[ú - Iú, @ü,]Kþ j eþ j id, aü AZyú\ò (M) **_ZúKíck** (symbiotic) ~[ú - AðeiRú mamma, papa, mother, father, brother, i óÁZ cizú, **_Zú**, bázú AZyú\ò

(14) _ZúK i ḡ úk (Symbiotic Theory) :

ùj ^þú **ÉúUþ** i ḡ úkúe Zðò_Kíe g±e CùfL KeQ«ð) ~[ú - @^KeYckK (Imitative), biaúaMckK (Interjectional) I **_ZúKíck** (Symbolic) ò **_þc \AUké@ij** Keò\AUòC_òò i ḡ úk R^fíò KeQò(i ḡ úk 6 I 7) ò ùgúhiqUKé@ij íe KeòÉúUþ^ýZc i ḡ úke i P^úù\AQ«ð

Ziu cZúe abð'li 'ŞeéRiz g± GK ^YÁ @[é **_ZúK** ùj **IA@Qò** ùZYé^YÁ @[úe abð'li i **ō_é** (C_òòk i cù [áù) bihúúue ù-Oḡ±e ayaj íe ùj C@Qù cùu c^ue]ßòZ i úéy ej Qð ~[ú - i óÁZ cizú, Að. Mother, Rçí^þMutter, fíUð^þMater, MäKþMetre, i ò **_Zú**, Að. Father, Rçí^þV(f)ater, fíUð^þPater, MäKþPetre, i ò. bázú, Að Brother, Rçí^þBruder, fíUð^þ Brather, MäKþBratherÖ

(15) _Zḡḡ i ḡḡ (Image Theory) :

ḡḡḡḡ

Gj ḡe @^yḡc _Zḡḡi ḡḡö b ḡḡḡḡ ḡi ḡḡe i ö ÜKö @ḡḡḡ c^É ḡḡḡḡ äMḡḡ (Schlegel) Gj ḡe aÉZ ayḡḡyü Keḡḡö Züu cZüe G_eöüKḡḡi öKkicK Kü-ḡ ^ḡḡ ö ~ḡḡ üÜKak üeLü, üfLü ai ew\ḡeü i ,a ḡḡüA~ḡö ü~ _-ḡḡ« KkiKiee cÉÄ bZüe üMüG aḡe _ḡḡ _Zḡḡ R^ä^ü^AQḡ üi _-ḡḡ« üKḡḡi öKkicK Kü-ḡ i Äöfḡb Keḡḡeḡ ^ḡḡ ö üi jḡ_eöüKüZÜü bMḡḡ @i öfMḡ@ÉÄ]ḡḡKéi öü~M Keḡḡüf bihie i ÄöḡḡüA_ḡeḡ ^ḡḡ öü~ _-ḡḡ« biaḡe ck Êei_e _ḡḡ_Zḡḡ c^ḡḡe cÉÄüe PZZ ^ḡḡüAQḡ KkiKie Zire cÉÄ bZüe C\ḡḡZ- _ZḡḡKé üeLüe, üfLüe ai ewüe ü~_eöeḡ ü\aiü_AiḡḡyKk jḡ, biaḡe @ḡḡ cYḡ c^ bZüe C\ḡḡZ bia-_ZḡḡKé]ḡḡe _Kig Keḡḡü _iÄüüi jḡ_eöḡyKk jḡö Gj öḡḡyKkZieé]ḡḡe i Äö I]ḡḡe bihie i ÄöḡḡüA@Qö

Gj öi ḡḡ ḡḡ]ḡḡöḡ ḡḡe i Äö_üÄi Zý ḡḡüA_üe; Kkëi aḡcYḡe ḡḡḡḡZieéi cḡ^ _Kie]ḡḡö I ḡḡe i Äöḡḡa, Gj ḡe üKḡḡi öi ZýZü ^ḡḡ ö

(16) aè ḡi ḡḡ (Theory of Evolution) i ḡḡḡḡ @^aḡ ḡḡḡḡ :

@Äḡḡ ḡZüYü üakKébihiaZḡḡḡue \ḡḡ]ḡeYü ḡḡ fḡḡü~ bihie i Äö I aKig ü\aiKZ ^ḡḡ ḡ cḡ^aKZö WieCA^ḡḡḡüf ü~ bihö cḡ^a i Äe üi ḡZ i jZ IZü_ḡZ biaḡe RWZö bihö_ḡḡc cYḡe @ada\ḡeü i ÄöGK cK @bḡḡd [ḡḡḡ_ḡḡc aMḡḡ^a cK @bḡḡdKé@^KeY Keé [ḡḡḡ Kkëü~üZuaük cYḡ @]K i ḡḡḡḡ ḡḡüA _eḡe i jZ @]K @]K i ḡḡḡḡ^ Kfḡ, üi üZuaük @ḡḡ_Kig fḡḡḡḡḡ ḡḡüACVḡḡ Zire c^e üMü^ K[üKéi ḡḡḡ_Kig KeḡḡKé @bḡḡd ~ü[Ä @^Kk cü^ ḡḡ fḡ ^ḡḡ ö ^YÄ cü^bia _iÄi^YÄ i üuZ @ada\ḡeü @bḡḡZ ḡḡ aü@ ,a cü^ ḡḡ fḡḡ VēCA^ḡḡ «ḡḡ_eöGK ayKkē cḡḡ ḡe üi cü^ GK aḡZḡḡ biḡ @üdiR^ Keḡḡüaö üi jḡöi büe _eḡe cü^bia aḡḡü _iÄüüKüZK ^YÄ]ḡḡöi üuZ üi cü^ ^ḡḡP^ Keḡḡüaö üi jḡöi ḡḡḡḡ _eḡḡḡe üi jḡöi cḡḡ \ḡeü üi jḡö]ḡḡöi üuZ bia _Kig I aḡḡcde i aḡḡḡḡeY]ḡḡöi üuZ eü_ÉüKZöfḡb Keḡḡḡḡ Gj ö]ḡḡöi üuZ ü~ZKöü~ZKöaXḡḡ, üi ZKöüi ZKö@]K ḡḡe i ÄöḡḡüA[ḡö_ḡḡc Gj ö]ḡḡöGaö ḡḡ aḡḡk ḡḡüA ejḡḡḡ KikKic üi jḡöaḡḡk]ḡḡMḡḡKé bia aḡḡcde @^Kk KeöGK Kicüe i RiAaü _iÄüüi cü^ _YöGKZä ḡḡüA[ḡaö i ḡḡḡeY aḡḡcYü (Common understanding) _iÄüüi cü^ GK ^ḡḡc Kicüe i RiA[ḡüi]ḡḡöḡ ḡḡ aḡḡyüe _eYZ ḡḡüA[ḡö aḡḡy i Äöḡḡ fḡ_üe üi cü^ _YöGKZäḡḡüA[ḡaö aḡḡe]ḡeie @^Kk, ḡḡk I i ö~c _iÄüüi jḡöaḡḡMḡḡKé^YÄ ḡḡküe i RiA[ḡaö Gj öKicüe i {Z aḡḡy i cḡ\ḡḡc^e bā ÄÄ biaḡe @ḡḡḡ ḡḡüA[ḡö Gj öeḡḡḡe bihie aè ḡ ḡḡḡḡ

eḡḡü ḡḡCQḡḡ Gj öi ḡḡ ḡḡe _ZḡḡKö Kkë@e.G. CAfḡi ^ G cZe aḡeü] Keḡḡö Züu cZüe @ḡḡc cYḡcü^ üi jḡöi aḡḡḡḡeY ^YÄ]ḡḡöi üuZ Kijüi ḡḡḡḡ~yüe ^ḡḡP^ Küf ? Züu _ḡḡckZ Bḡ fḡüM]ḡḡ üuZe i Äö_üüMbihie i Äö?_ḡḡc c~e i ÄöKöMöe i Äö G_ḡḡü~_eöi Äe GK @i cḡḡZ ej i y, üi jḡ_eö@üM]ḡḡöi üuZe i ÄöKöbihie i Äö ZijüGK Pè @^eḡḡ i ci yḡ Z[üca öḡ i ḡḡ bihie i Äö ḡḡcē @ÄZ i ḡḡcḡü cḡe @ḡḡ i PkZ i ḡḡö

61

_güakú :

1ö bñe C_öð ´Sùe _akõ [ãaböüZaùe i cüüKeö

i ö l ö _güakú

1ö ùaúi püùe bñe C_öð ´Sùe KõZ[ýckpüG?

2ö cgeidcü^ bñü i µKùe K'Y cZ ù\AQ«P

3ö ùjice bñü i µKùe K'Y cZ ù\AQ«P

4ö ùaõj cüü^ bñü i µKùe K'Y cZ _äí^ KeQ«P

5ö Kýü[fKpü^ bñü i µKùe K'Y Kj «P

6ö bñü i µKùe ù_äUü K'Y cZ _äí^ Ke[üf?

7ö KG _[üc]üzéi q üke ic[K [üf?

8ö]üzéi q ük i ´Sùe Eühü KõcZicZ _äí^ Ke[üf?

9ö AwZ i q ükùe ùKùZüüüi ü_ü^ ej QP

10ö]ßýü^KeY i q ük ahdùe i öül _ùe ùfLö

11ö @_ü^ü^]ßó q ük ahdùe ^ùde K'Y Kj Q«P

12ö iwüZ i q ükeébihie i ÁòùáüföKG aghü Ke[üf?

13ö ù_ü i q ük i µKùe i öül _ùe ùfLö

14ö i µKù i q ük ahdùe i öül _ùe ùfLö

15ö iwüZ i q ükeébihie i ÁòùáüföKG aghü Ke[üf?

16ö _Zäó i q ük i µKùe ùi äücf K'Y Kj Q«P

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଆଞ୍ଚଳିକ ରୂପ

ଓଡ଼ିଆ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷା

C_bihie i omu

'C_' C_i Mibhu] Zee 'au_zyd ~qj] A C_bhug±e aq_òC_bhie AœRú
 Zg± eü WiAùFKÖg±KéMj Y Kei-IA[iGö cüzáWKê gyici e e \ii C_bhiKéabihú I WKê
 ùbikí^ú[Zíleú 'uairfò biua @bj Z KeQ«ò KkêG ùl Zúe C_bhúg±Uò@]K _PkZ [áieé
 ùaúcaúabhu_eàù ðC_bhú g±Uò@] K NjYáö ù-Cr@ ke I VpobhuKéÄ Kúf R,
 ùKíUkúPeú, gó ùl gú ^ue áyaj ie Kei-iG Gaó úfikcír^u cLeéi aú ij]ieY aPie @úfiP^úe
 gëúG ZúKéçÚK bhúKjéúGö Kóëú-Cr@ ke bhúGj òcúK bhúVéé_ÉKpú] AÖUV
 ZúKéC_bhú@y\@A[Gó úKóí dñú pñde @Nñ úQW úQW \k aú@ k açghúe
 _PkZ bihie ^ic C_bhiö

bhiKé~\òGK Ziv_aZ eü_ Kk^ú Kei-iG, úZúa C_bhúúj a Zij íe i r^è\ge I áá
 _ú] Wp bhu R^úú új úf C_bhúúj a Zij íeòK^yú aú bhu GK cj í^úú új úf C_bhúúj a
 Zíre gilú ^\üö cyKéfiéu cZúe, "Dialect are the fitters of the language"ö G ùl Zúe
 C_bhúbihie _eá; K aú _eü_ ihK cyKéfié Zúe Science of Language Máúe C_bhú I
 @úK bhúí µKé aÉZ @úf P^úKeò\LAQ«òú— " @úK bhúWñ úMUS úMUS
 C_bhúúj A_é«òKóéC_bhú@úK bhúúj A_úe, ^új íA aò_úeö úKóYi òbihibhú
 _è\ge aúúe K[ð új A c× GK bhúúj j dñie C_bhúúj A_úeö úZYéC_bhú@úK
 bhú\ÁèâyúKö GK aÉ e _è\ge i úíéY biua GK _éYK bhú_Ékð új úf új rñ j ò
 _è\ge bðúBðú@ kúe bkbhú j ð aòk i úyéLóç× KòZpðúGaóúagò_eòYúe bðú
 GK bhúK[ð új A_úeö Gj dñúaj éi cdúe @úK bhú^úe @pð új úf új rGj ú
 ckbhie GK C_bhú@úö

ù~úKóYi òbihú K[ú @úc Pkú Keñúúúúú új j òbihie cí^K bhú K[ú Pkú Ke[íCö
 C\ú] eY- IWpú Kjúf IWpúe bihu, AóueRú Kjúf AófŠe bihu, _úí ð Kjúf _ieí ye bihu,
 `eüú Kjúf `íé bihu, Rcírú Kjúf Rcír'e bihu uairfò aS[íCö cüzá Aóerú úi fŠ^
 C_bhieé `eüú ú~ _yéí C_bhieé I Rcírú ú~ aFðpC_bhieé i Áò GK[ú RíYó ^[íCö

୫୧୬୧

ù j òeð Vçbñú Vçé bñúj úf c² i Úú\ùe Gj é abòúakK eì ùLù\A[Gó
 ~[ú àð_½, C e, \I ð i aèò cù eì_ùe ^[Gó I Vçbñú_½ùe j òbññe i òEðe
 @ùd Vçbñú_½ I Vçú \I ð I Vçú C e I Vçúe @C i cù eì_ùe ^ùó KUK, _èù
 aúf gß _áZò@ ke bñúf bZ I Vçbññe ùagò^kUa ò ù j òeðaw_à\ge Kf kZùl
 j kò@ kùe bñúZùe cùK bñúeù_ ayaj Z ù j C[òf c² Kùeì_úaùe! áùKùZK
 C_bññej Qò j ð_ùe c² cì^K j ð_ùe bñññeèèRi Ì^ù, ùbìR_èù, @a]ò_òZòbññùbññùj iA_WPò
 i òèRRò_òei ^èÈfLZ MāU Linguistic Survey of India Māùe cZayq KeQ«òù-,
 IWPü bihiue ùKòYi òC_bññù ^ùj ò (Odia is remarkably) free from dialectic variation) CùZà
 I Vçbññe C_bññù^[áùK[òÈKùe Keðf c² ùKùèùè I c²_à\ge aÈè @ kùe K[Z
 CWá C_bññùKè IWPü bihie GKcìZàC_bññùeù_ Mj Y KeQ«ò cìZàG cZUò i µ%òMj Yùd ùj iA
 ^_ùeò IWPü_à\g abòùbññùbññù_à\gci^u i j Z abòùli cdùe abòùli µKùe @ù òÈg±
 i_èKé cè Keòù j Z, I Vçé C_ù @ ke bññù_à\g I Vçbññù j Z aj é_ùyel ùKùf
 c² ajèùahçy G[ùe _efl Z ùj iA[iGò

aòg gZùe _[cù; ùe j ù^j Keù[(Hans Kurath)U _ePik^ùe @ùceKùe ^CAòfS
 eùKùe ù-CñC_bññù@^ ùj f_ùZùùà òù _-ò_ù j iA[áùG_ùe @^èSù c²ùe
 i aùgÁò Rci^ I `è_ùe ùj iA[áù@^ùe ù-Cñi aè_cù [fùGVòZij ùi aèi ð_ùè^èi-iA[füò
 ù-Cñù^ @^è Sù^ Kù-ù_ùAñabòùli Ì^Kè_òù K[ù ùi cì^ùeùamù^K_ùkùe ~[iað_ògd ù
 \èi-iA[füò i aè_ùe @^ùe ù-cZòùKùZK ^ùÁ_ ; Zò[iG, C_bññù@^ùe c² ùi cZò
 ùKùZK_ ; Zò@Qò ùi jò_ ; Zò@^è eYùe C_bññù@^ùe Keù-iGò_ùc bññùPkYè_ù[Ký
 \ÁèùKùZK @k aQùG I ùj ò@ kùe ayaj Z ^ùÁ g±cùe Zùkù_èZ KeùGò
 ùj Zùkù\AU\ÁKùe_èZ KeùGò C\ùeY- ùMùG @ kùe ùf ùK 'C] BòCyèY
 Kf ùak @C ùMùG @ ke ùf ùK 'Cñ] BòCyèY Keèò~[ù LÒòLÒò ùj òeòg±e
 ayajie \ÁèèaPie Kùf, ùKCMùùfgùK aRkò ù^C@ù, _èièù AZùùòKj Q«ò Gj_èòabòù
 @ kùe ayaj Z] Bò g± i ò^è KeòC_bññe aÈè KeùGò

bññiaZpì^u cZùe, bññù I C_bññicì^u c²ùe ù-Cñi µKùej Qò ùi jòì µKùècù_KìMò
 eù_ aÈè Kùf I Vçbññe ZòCùC_bññùej òèè_à\ cdkò @ùkK bòèè Gj_ùè
 ^cùZ @ùfìP^ù Keù-iA_ùeò

(1) _½cù IWPü C_bññù aù i `f_èù bññù:

i `f_èù bññù GK akÁ C_bññù Gj_òbññù i `f_è, i è eMWj Kkùj ùSò aFùwìe I aC\
 AZùò@ kùe ayaj Z j G_ùaf_ò_ùèY bàùe KèùC[òf c² ù cùu c²ùe i Úùd
 _ù[Ký ej Qò i `f_èù bññùe i òÁZ Z\pa, Z>c g± QWj j ð_ù, QZgMWj I @ùèùù bññe
 aj èg±_PkZò Gj_òC_bññù Lèp_àYa«ò Gj_ìKègVfù cùZàG[è j ð_ùe _bia ÈÁ RYù_ùWp
 I Vçé C_Kk @ ke_ùe @ai ò I Vçé Gj_òabùMaj kùk _-ò_ù c²_à\ge @bè ej àù
 `kùe ùi VKùe bññù GK bññè_ùeY Keòò i `f_èù C_bññùe i ùj_èY IWPüMèèbòùaj è
 g± ayaj Z j Gò C\ùeY-

aFüZäiAMY < _Zf N ü

KLieé< cül^

_hò< üQ^ü

aF@ü < KfWj ü

_ikò]eäiKé< Piaäü

cā< cÄi

Züj ü < üj Uü

ü~Cñ< ü~^pAZyüö

i 'f_ëüC_bihüe 'k'Kèi ü]ieYZü 'f' \ñei I 'Y'Kè'^' \ñeiCytieY Kei-iG Gaö 'I'
]BöiÜ'ue 'C']Böayajie Kei-iGö ~[ü-

ak\ < af\ (k < f)

üKiAfö< KÄfö(I < A)

iü]ieY IWpüe @Ie i adü cē @[üZpIWpüe _üZyK i üfKäüghüe üKöyiò^ü üKöyiò
üMüG Êea%ö[üG; Kkèi 'f_ëü bihüe @^K g±e (büZp aiMp ü~^p) üghüe j d ü g±cír'u
_eòÊe ^ [üA ay~^ [üGö üZYëüi MWKéj d ü _eò@ia; ai ay~^ikö @Ie ^cöY _j Zö\Äê
Gjü aügh fI Yidö i üfKäaPie QWj Êefjee Z' üZpLäp/Äö g±iakü I]Bö_ü[Ky QWj
abqè Pöc× böÜbäue ayaj Z j Êö \Böüabqè 'Kèi Ü'ue 'ÜK' (Küf RÜK), _ cú
abqè 'Vieé i Ü'ue '[é (MQ[), i~cú abqè 'ue' i Ü'ue 'jò (bihüj) ü\Li-iGö

6Äü abqè 'e' _Zyd ajk ayaj Z j Êö

(2) C eü VjC_bihüaüaüf gßübihü

I Vjé Gj öC_bihü Vjé C e @küe, C e aüf gß, cdeb- I awkü üc\öüé
@küe Kpü-Gö GwC_bihüe awkübihü üKüZK fI Y üNLü-Gö Gj üGK_küe awküöü
I Vjé Kj äüaüfëyü-, üc\öüé @k \ö^ I Vjüe [öü C e I Vjüf küe awküüghüe
üagöPk_Äkö üj ö@ke üf Ücñü bihüe ayaj Z @cúKüKäö 'LüZ', '~ÄZ',
'gÄZ', gYfücüZäüi [üe awkübihüe fI Y ÄÄ Rüy Gö 'I']Bkèüi cü^ 'C' _eöajk
CytieY Ke[ikö (ü_ü[ö< _ëü Mäei ^p eò_üöRYüG ü-, C eüke üf ÜK G_eöGK
bihüKj «ö-üj üawküe @ie, üj iA IWpüe ügh j G Kö ü IWpüe @ie, üj iA awküe ügh
j Êö üc\öüé @küe I Vjé_hä GüZ üagö-, I Vjébihüe üQW üQW M I üf ÜMZ
awküö eüe üf Lüj aë üNLü-Gö_1ö I Vjü_eöC e I Vjé C_bihüZ @ëŞü Küf
cdeb- @ke bihüC_Kke aüf gßübihüe öüüNLüVj; G[äe i üj ^jüö

\IY IWpü C_bihü:

I Vjé ÜKèüE Rbä M-ü Rbä_bzö@küe Gj dñhüK[Z üj A[Gö Gj ÜKèüGö
C_bihüC× Kpü-A[Gö I VjüayZ Z Gj üöSäange PöüKüf, agüüüWü_bzö@küe
K[Z j Êö Mäei ^ üKèüE I M-ü @k cäue aügh _üfÜyüLó^[äf c× Gj ö@küe
üi C_bihüej Qö G[üe i üj ^j üüaüföcZayq Ke«ö üi 1903 ci j üe agüLü_üYüe

61

IWPü bihü i µKüe cZayq _aK CüfL Ke[üf ü~, Gjü IWPü I üZFMe bihie GK cãY,
 KeY IWPü Nl öük üZFMe bihü ö äue @uãei j @ k bihüe üZFMe IWPü cãY
 C\üj eY- KiKe > KiKp Re > Rep
 biZ > aiZp aiN > aiMp
 ae > aepAZyãö

Gj öZü^ÜBC_bihüayZÜ cã_ãge aÊe @ k I IWPü üKëüÜ Rãue _ãkž
 C_bihü 'CWã'KëMãdei ^p_ãt bihü aãp^cü^ IWPü bihie GKciZãC_bihü ai ùaüfö ùaüfö
 cZayq KeQ«ö Gjü GK_Kie aKZ IWPü

C_bihü ai ù\üj ü i Áe abõÜKieY

C_bihü g±e aã_õN @_üj CõC_ ' C_i Mõbhü Zãe ' @_Zyd ~ë üj IA C_bihü
 g±e i Áö Gjü 'C_ ' C_i MÜö i üj ieYZü C}hõ I @_Khõ @üie ayaj Z üj iA [iGö @ZGa
 C_bihü Kj üf bihie @_KhKëaSiGö C_bihü ùaüfe AieRü _Zg± eü_ 'Dialect'KëMj Y
 KeüA [Gö Gj ükë@^K @ükõ bihü abhüüaüfö eü_ ^ãž KeüA ö C_bihü KãKãc
 _eüiRZ üj iA ci^K ai Standard bihüe _eõZ j ö_ _ãGj öüK bihü abõÜkë aãž
 üj iA @ü^K C_bihie i Áö Këö i üj ieYZü Äf-KüFR, üKüÜö KüPeü, gõ ü, gü ^, i üj Zý
 _ãžöe ayaj ž bihü KëcÜK bihü KëGüA [G Gaõü-Cñ@ kùe Gj ðbhü _ëKpüj AÜM
 ZüKëC_bihü KëGüA [Gö @_ãpëKõ bihü üe C_bihü üe ^ãž KeüA [Gö C_bihü
 I bihü i j Z Zk^ü KeüciKëfie ÊePZ "Science of the Language" MãÜe Kj «ü~, Dialects
 are the feeders of Language" @_ãpõhü-ãGK_aõ j Ê, üZia C_bihüj a ^ãÜa ð äã
 _üj Wý bihü R^^ü üj üf C_bihü üj a Zire K^yü; ciZãbihü I C_bihü cãue aügh KQö_ü [Ký
 _eüf I Z j Ê ^üj öüaüfö GfþGPþ üMã ÊePZ 'Foundation of Language' MãÜe _Kig KeQ«ö
 Ü~, "It is impossible to draw the exact lines of demarcation between either dialects or
 languages though at their frontiers they manage imperceptibly one into another. _ë½ GWþWþ
 i ü_e Züe "Selected Writing" _ÉKüe cZ _Kig KeQ«ö "To the linguist there is no real
 difference between a dialect and a language which can be shown to be related, however
 remotely to another language. By preference the term is restricted to a form of speech
 which does not differ sufficiently from another form of speech to be unintelligible to the
 speakers of the later." Lã. 1903eLã. 1927 cãue i ãepRRõMãdei ^pü~Cñbihü i ùaü Y
 _j ZõKe[üf üi [üe CüfL Ke[üf ü~, "Oriya Language is remarkably free from dialectic
 variation (L.S. of India) @_ãp IWPü bihie üKõY i öC_bihü ^üj ö ciZãÊMZ üMüfKaj üeü]k
 Gj iKë '@ZõcicfK [ü üaüfö Kj Q«ö üZüa üi ~üj üj C, j üe i ZeÜö awkie 4Uö aj üe
 3Uö I @üi icüe 2Uö C_bihü bkö IWPü bihüe 3Uö C_bihü ej [ãie Kj ü-iA [iGö GZ\põÜ
 üKëüÜ @ ke 'CWã ^ãK GK C_bihüej QãüüüMþ cj üZãZ_ãü KeQ«ö C_bihü
 i Áö _ããabõÜKieY [üf cã ^cÜe üKüZüöcÄücd KieY i µKüe @üf i P^ü Kei-iCQö

(1) übãMikK KieY :

C_bihü i Áe abõÜKieY cãue übãMikK KieY j óaügh MeZB%ö i Ü^biaeëüMüG
 i Ü^ue aüi Ke[üü abõÜüfüK ~\ö@^ý GK i Ü^eë Püfö-üëkõ Gaõ üi Vüe ai aüi Ke«ö

ùZua Kùc Kùc ckií'ue aii Keḡ[äü üfiKcír'u bihiMieëüi cí'u bihü _[Kpüj iA~iGö KieY üi cí'u c²ue ù~Mü~M aizó'Üj iA~äie @iguü [iGö Gj öü~Mü~M aizó'ÜK j äie @[ð üi cí'u c²ue aWyaWy ^\ü, \Mtc _aZ ai Mbúe i cÄe aja]ir^ ejþ-iGö _ē½ _kZK aò~jd ~[i- bicKµ, ^kdia^ AZyü\ö\feü c² ck bLŠVieëüi cí'ue i µKð aizó'Üj iAMuf @[ZpR^àÜeÄeAMf bihúe azó'ÜLÜNA[G acbthúe KQò_eà ð üj iA~Gö Gj ò_eà ð ÊZ^ NZöe MWpü c_bihüi Áe KieY üj iA[Gö GZ\pöüi Vúe Rkaðé _bia aiKp^a C_ue _Wj_üeö `kúe C_bihü i Áò_üAñc² Gjü @^Kk aiZiaeY üj iA[iGö

(2) i icíRK KieY :

C_bihü i Áò_üAñ Gjü @^ýZc KieY üj iA_üeö ùKúZK üL Zúe aii Keḡ[äü abó'Ü üfiKu c²ue RiZMZ_üb\ ej [iGö Gj öRiZMZ_üb\ ù~Mäbihü_ei eue c² KQÜü_üb\ @^bZ j Êö ~\b a öü ~\äie gbé MWZÜK_Ék^ üj iAQö` kúe G_Kie_éü\ üf_ü _üAaiKéü\Lü\AQö Gj iWj_ü abó'Ü ihiaZ, _a_äüü c² @ice _emeü üZYéGj öC>a i aè _k^ Keàü_üAñ abó'Ü@ ke üf_üK c² GKZáj @ö ü cí'u c²ue bihie @üü_äü `kúe ù~Cñ_eà ð üNLÜG Zjü c² C_bihüi Áe i j idK üj iA[Gö @Rè üaMÜK ~Múe ajé\è\èkKé~äü c² KQüüaPZý ^éj_ð üZYéajé\èue üaajj K i µKð i_ü^ Keàü `kúe \A üMüü \üNöck^ üj ZeKükKüc bihü i Áöüj aüe i j idK j G Gaö üKj öüKj ö~é e @gük aiZiaeY üj ZéC_bihü i Áöüj iA_üe üaiföcZ_Kig Keḡ[éüü

(3) j icK KieY :

bieZ GK j cð'èü_I eüÁä KieY i aḡcè i c^bl _üv ai i aè]cKéGVüe i 'ü^ _ägd' Kei-iA[iGö üZYé\è\èkKé] cð_PieKMY @üi ö^R bihúe üi cí'u]cð_Pie Ke«òGaö ajé üfiK c²]cùe \üL Z j @«ö `kúe Cbdu c²ue bihie _bia _Wj[iG; @[Zp] cð_PieKMY ù~Cñbihúe]cð_Pie Ke«üüi j ö]cè \üL Z üj iA[äü üfiKcü^ Cq bihiKéCyieY Keàü_üAñ üPÁiKeòVKpüa CyieY Keò_è«ö^üj_ð üZYébihúe aKZ bia ü\Lü-iA[iG ai @^ý GK ^Z^ bihie i Áj Gö @ZüZue ajé]cð_PieK ^R bihúe abó'Üi_ü^Ké~iA]cð_Pie Keàü AZjüü üe f_ü; üj iAQö

(4) i üj ZjK KieY :

ùKúZKu cZúe, C_bihü i Áò_üAñ i üj Zý c² GK KieY üj iA_üeö abó'Üi üj ZjKcü^ ^R bihü ayZüZ @^ýü^y bihieüaifü i öMj KeòÉbihúe üi MWKéi_ü^ \é«òGaö Gj ie C_bihü i Áò_üAñ i j idK j G alyü_Zü i üj Zýüe üc{ku C_bihü, i é\üü u eP^üe aRüaifü Gaö Zkiü \üü u eP^üe @a]ü C_bihie _bia ~ü[A ej QüüaiföcZ_äü^ Keḡ[éüü

(5) eüRü^ZK KieY :

@^K i cdüe eüRü^ZK ü^ZüL aj éagá ayqdbthY ü\äü_üAñ abó'Ü@ kKéVÉ Keò ü Vúe ^B bihúe bthY ü\füaük ü j @e ke üf_üKcüü \éÜK[ð üj C[äücbthúe KQö KQö _bia _Wj[iGö Gj ò_eà äie íe _bia _Wjüf C_bihü ai üaifü i Áöüj iA[iGö GZ\pöü üNLÜG @kúe K[ð [äücbthüC_üe @^ýGK bihiKéaüZie i j f\ö\äüüf ü ke üf_üKcüü C_üe ZjüÜKäc Käc _bia aÉie Keàüi ö`kúe _eà ð üNLÜGö Gj ò_eà ð j öC_bihü i Áò_Küeö

ḡḡḡḡ

(6) @[ü^ZK KieY :

i [ü]ieYZü i cîRüe ü-Cîr^ue @ü[K_ei Zü Êzk ej ([iG, üi cü^ i Lüe ej ḡü i j Z C^Z] eYe bñüayaj ê Keḡücaüüi cüu bñüi üebñü @ ḡ ^ḡüa ḡü üWycZâ üi cüuVüeḡḡ Êzk ^[ḡüf ḡcür^ Uḡḡ \è @ küe aü Ke«ö Gyê@êZ bñüKj àè aügh biaüe ḡüi-üA[iGö KieY üi cîr^uVieê \üeA ej ḡü `küe CyieYMZ _ü[Ký ùLÜNA[ḡ GaöGj äyZ ^è @ḡḡ _eḡḡ j Z cḡäü^ouk aböÜ@kKéKüḡ KeḡüAñ-ḡö üi Vüe üi j @ke üf ḡcür i j ḡ i ^ḡḡ ü üA KüḡKf üaük _eA cḡue bñüe @ü-ḡü ùLÜNA[ḡö `küe Cöd bñüe _eà ḡ ü üA C_bñüi Áö üj üA_üeö

@^y bihie _bia :

C_bñüi Áö Añ@^y bñüe _bä j öcëYZü MZḡḡUḡ @ küe aü Keḡü üf ḡcürue bñüC_üe i ^ḡ @ küe aü Keḡüüf ḡcürue bñüe _bä Vḡf C_bñüi Áḡḡ @ [ZḡGKbñüi üf iKcîr^u C_üe @^y bihibñüi üf iKcîr^ue _bia Wḡf C_bñüi üj üA ḡö CḡḡeY- I Wḡḡ \l ḡüküe aü Keḡüüf ḡcür^ üi j @kKéf Uḡḡü üZf bñücür \ḡü_bäḡ üj aü küe \l ḡükü C_bñüe i Áöj Aḡö @^eü bñüe i `f_ê_bZö@ küe j öe_bäö aüf ḡḡ_bZö@ küe avke_bä VḡböÜC_bñüe i ÁöüjüA[iGö @ZGa Gjò_eöC_bñüi i Áe aböÜKieY i `Süe \Mḡḡ Keir-üA_üeö

bñüi | C_bñüi cḡue _ü[Ký :

bñüi üamir^K \ÁüKüYeêü\Lüf @ü^K i cdüe bñüi | C_bñüi cḡue _ü[Kýe i Áö i üüeLÜUYäÜKVö ayü_eö KieY C_bñücj ḡḡj AḡVf bñüübñüe @ḡḡ j ḡ aü C_bñüi Kj ([ḡü ayqçîr^u _eü_üüe ü\Lüf Gjüüi cîr^ue bñüi @ü^K bihiaZḡjüi ZyKé ÊüKie KeQ«ḡ Midei ^ḡ cZüe- “In the course of the survey it has sometimes been difficult to decide whether a given form of speech is to be looked upon as unindpendent language or as a dialect of some other definite form of speech... The two words ‘language’ and ‘dialect’ are in this respect like ‘mountain’ and ‘hill’ between these two the dividing line cannot be accurately drawn”. i_üeu bñüe, “To the linguistic there is no real difference between language and dialect.” Z[ü_öbñüi | C_bñüi cḡue i [ü]ieY biaüe üKüZüü_ü[Ký ^üYḡ Keir-üA_üeö

- (K) bihie ül Zä@ü_üKZ aWḡ | C_bñüe ül Zä@ü_üKZ üQüüö
- (L) üMüḡ bñüi cḡue @ü^K C_bñüi @«bñü üj üA_üe«ö KêéC_bñüi cḡue bñüi @«bñü üj üA_üe ^üj ḡ
- (M) C_bñüi bñüiVieêC_ḡḡ üZYebñüi R^^ü üj üf C_bñüi K^yü
- (N) _icîr^K bñüi i üj ü-yüe Gjüe bñüi bñüi C_bñüicîr^u cḡue i ḡKö ^ḡḡ Kej ḡ @ [Zḡjüi cîr^ue aḡj ḡö KêéC_bñüi i üj ü-yüe bñüi bñüi bñüi cḡue G_eö i ḡKö ^ḡḡ GüZ i j R ayü_üe ^èj ḡ

ḡḡḡḡ

(0) bihù ìdZü i ùj Zý-eP^ù, ḡḡ ìNì^, ḡḡ ùfìb I ḡḡi ^ @\òKì-ḡḡe ayaj Z j ḡö Kèè
C_bihùùfìKì ùj Zý eP^ù I Kù[ù_K[^ùe ùKak ayaj Z j ḡö GjiC_bihùùì _-ḡ«
C_bihùùbiaùe @bj Z ùj ùA_ùe ù~_-ḡ« Gji ùj ùj Zý,]cḡ eìR^ùZḡ aùYRyayai ìd
AZyù ò Ìèèàḡh cj ḡḡ ḡḡ Keḡḡḡò _èùḡḡ bihù ùMḡḡC_bihùù j ḡḡ ḡḡ
@aùaù] i ḡKḡQḡḡKèù\ai bkḡaùḡhZḡaù fIY Gji cḡe aKḡZ ùj ùA^ùj ḡ
C_-ḡ \AUḡcj ḡḡ ḡḡ Kùf GK C_bihùùbhiùe _eḡZ ùj ùA-òò AḡRùj ḡḡ
i òÄZ, MìKḡ @ieaK @ìò aḡḡè ìḡ bihùMḡḡK _èùK Kikùe C_bihùù biaùe
@ḡḡ ḡḡ ùj ùA[ḡḡ I KìkKàc Gji òAUḡcj ḡḡ ḡḡ Keḡḡbhiùe _eḡZ ùj ùA[ḡḡ

bihù i ḡḡide ùfìKì òLyù @Zì@Ì ùj ùf bihùe ùKḡYi òC_bihùù i Áò ùj ùA_ùe ^ùj ḡ
KìeY i cùÉ i cÉu i wùe ^R bihù ayaj ùe Keḡḡe i èḡḡ ùi è-ìM _èḡḡḡ ùKḡYi òayḡḡḡḡḡḡ
CyieY ù\h aù bḡcZK _ ùdìM i ìdù ùj ùA_ùe ^ùj ḡ KèèùKḡYi òbihùù i ḡḡide ùfìKì òLyù
ùagù ùj ùf C_bihie i Áò @^èù-ḡḡ KìeY ùfìKcù^ ùQìù ùQìù \kùe abq I i ùcia;
ùj ùA-èḡḡḡ I i cÉu i wùe cḡḡaù Z[ù bihùkù_ Keḡḡe i è-ìM j eùA ai «ḡ ùZYè bḡḡḡḡḡḡ
@kùe CyèY Z[ù \ ayaj èùe ùKùZK _ḡḡḡ_èbl ḡḡ j ḡö` kùe bihùèC_bihùè C_òò
j ḡö

@kḡḡ bihùùbhiùe _èùMḡḡC_bihùùùì ´f_èùbhiùe ùagÁy

Gjò ùcù IWPù C_bihùù Kji ùf i ´f_è, i ḡeMḡḡ Kkij ùḡḡ afìwùe I uàḡ; Kḡcìk
_bZḡḡ kùe ayaj Z bihùùèḡḡḡ i ´f_èùC_bihùùGK akÁ C_bihùù G i cÉ cḡe Kḡḡ
^ùKḡḡ ùMḡ _ḡḡḡ[ḡḡ cḡ i ḡj ḡḡ bhiùe G i cÉ @ke bihùùèi ´f_èù ^ḡK @ùyù
\ḡḡḡḡ Gji ḡḡ kMḡḡ j ḡḡḡḡ@ke i ḡḡḡḡ @èḡḡḡḡḡ ḡḡḡḡ j R I Á ùj Cḡḡ
aj Kìk _èèècḡ Gji ḡḡ kMḡḡ cḡ_àḡg i j ḡḡ @ḡḡ ùj aù kùe bihùùGK bḡḡè_]èY
Keḡḡ ^ḡḡe GjiC_bihie ùagÁy i ḡKùe a%ḡḡ KeMḡḡḡ

(1) ḡ±MZ ùagÁy :

ḡ± \ÁèèaPìe Kùf RYì-ìG ù-, GjòC_bihùe i ù]ieY bihùMieèaj èbḡḡḡḡ ±_PḡZ
ùj ùA[ìGḡ ~[ù-

KLìè> cìL^	Nhù> ùQ^ù
cì> cÁì	KìcWḡ\ai > Pìèù\ai
afìZèiAMY > _ZkN ù	ù]èai > _a^
ù~Cì> ù~^p	aḡḡè > aḡḡḡè ùaùfḡ Kḡ ù-ùA[ìGḡ

aù Gjòḡ±MḡḡK Gji^ìcùe _ePZ :

i ´f_èù > IWPù	i ´f_èù > IWPù
MAì > ùRìAì	PÁfḡ > Pfḡ
@ìGR > @ìRḡ	@ìù > KVḡ
KPeḡ > KùPeì	ùK^jì ò > ùKḡYi ò
@GìMì > @AìMì	@Gìkù > @kù
@Kìj > @Nhù	@Kìf > aḡ ò

ᄃᄃᄃ

@ei ü	>	@ieü ü	@iAi [fü	>	@ü [fü
Gi ü	>	G_eò	IMéü	>	ùg~
Kueü	>	KuWj	NeWj	>	NèvWj
QOcü	>	Phcü	QWèü	>	LPeü
GĬ	>	@iLô			

(2)]BMZ _ü[Ký ùagÁy :

(K) i ´f_èü bñwë 'k'Ké'f' Kj «ö
 ~[ü- ak\ > af\
 ù~ùZuaük > ù~ùZuaüf
 Zk > Zf

(L) 'Y'Ké'^' \ñü CyieY Ke«ö
 ~[ü- aY > a^
 RY > R^

(M) 'I']ßöi ō'ue 'C']ß'e CyieYö
 ~[ü- ùKüAfö > KAfö(I > C)
 ùMüWj > MÜj(I > C)
 IU > CU (I > C)
 ùgüAa > ùgüAai (g > C)
 I\ü > C\ü (C > \)

(N) ùKüZK i kùe 'G']ß'ö'A' jGö
 ~[ü- G i ō^ > C[ō^ (G > A)
 GVüe > AVüe (G > A)

(O) 'W']ß'ö'e'ue _eYZ jGö
 ~[ü- \CWj > \Ceò
 aWj > aieò
 cüWj > cKj

(P) IWpü @le i ü]ieYZü i alicᄃ ai g± ùghüe Êea%ö [iGö K&éGjòC_bñwë
 Êea%è ùfü_ ùjüA[iGö
 ~[ü- biZ > biZp(@ ùfü_)
 Kic > Kicp(@ ùfü_)
 Ne > Nep(@ ùfü_)

(Q) @_ ^jZ : G[ãe _ea ö]ßö aKéPüü CyieY ü jüA[Gö
 ~[ü- Küfö > KüAfö
 Cfö > CAfö

- (R) Gjò'A']ßòùKùZK i kùe _aKé@ü ò'G' ùj iA~iGö
- ~[û- _üYò> _iG^þ(A > G)
- eïZò> eiGZþ(e > G)
- aWj> aiGWþ(ai > Wþ)

6'661

(3) abqMZ üagÁý :

- (K) \Zidü abqò i ð'ùe PZ[ð abqòj G (Ké> ùK) ùK fùM)
- ~[û- KùfRKé> KùfR ùK
- ùcùZ > ùcùK
- ùZùZ > ùZùK

- (L) _ cúVèé ð'ùe '[êf ùMò ^éVùá-ùò
- ~[û- MQVieé> MQ[é
- MQeé> MQ^é
- eicVieé> eicVú^é

- (M) i - cú abqùe 'ùe' i ð'ùe '[ð fùMö
- ~[û- bthùe > bthù[ð
- MQùe > MQù^
- GVùe > CVù^

- 'N' i ð'ùe 'j' j Gö
- @ic Ne > @icje
- ùZùNe > Zje
- NðG > jðG

- ùKùZK i ð'ùe Ké> ùK j Gö
- ~@iKé> ~@ùK
- LüAaüKé> LüAaùK

- ùKùZK i ð'ùe eé> i ùe _eYZ j Gö
- ùi cù^ KeQ«ò> ùj cù^ Kei ^þ
- ZèKeQé> ZèKei ò

(3) i aðicMZ üagÁý :

- cá> cA Zé> ZAñ
- ùi > ùj ù~ > ù~^þ
- G > A ùK, KG > ùK^þ

gþiPK @[ùe ùK^, ùK^þù^ i 'i' iPK i aðic biaùe @ù ^þ @ù_ ^cù^ AZyüö

(4) KälMZ üagÁý :

a ðü Kùk : KeQò (KeQð), KeQ^þ (KeQ«ð), Ke«ò (Ke^þ), Keð (Keþ), Kfü (Kefü)

8881

@ZiZ Kík : Keſú (Kfú), Ke[úAfú (Ke[ſf)

babŷZ Kík : Keþò (Keð), Keþ (Keð)

GZ\þòÜ_üüK Iŵpú bihie gá @ZiZ Kíkúe 'Yò fMúA Kú-ŷ i cü KéaSiAaiüaük
i 'f_èü C_bihüe '^' fMúA üi jòflý i ü]Z Keü-iGö

~[ü- KfúYò KeſúYò> Kfú^

^iÉi PK ^iAñ± Kóte _ue ^ ai ò _aüe ai [üGö

cAñ^iAñLiAaö ^iAñj 6 > j 6 ^üj ó

cAñ^iAñKüeö ^iAñKüe > Küe ^üj ó

cAñ^iAñKeaö ^iAñ~iCQ^þ> ~iC ^üj óAZŷüö

Gj ò_èü ½cü Iŵpú C_bihie aáŵúagÁy ej Öö

C eúl VŵC_bihüüaüf gßübhé úagÁy

Gj ò C_bihü Vŵe aüf gß, cdeb-, üK! 6e _hZò@ küe KéüA[üGö Gj úayZü
avküè üc\òüé, ^èYŷŷ\üé @ küe ayaj Z üj A[üGö Mlei ^þ cZüe, avküèbhü
Iŵpú bihi C_üe ù~ZKò_á]í'ý aÉie KeQòIŵpú bihi avküè bihi C_üe üi ZKò_á]í'ý aÉie
Keö ùZYé eüküe üf üK G_eöGK bhüKj «ò-üüavküe @e, üj A Iŵpúe ügh
j 6 Köü Vŵe @e, üj A avküe ügh j öüi _ŷc cdeb- @ küe [áüKeéðbhüKé
GK C_bihüüaüf Kj Ök ö i Ü üb\üe aüf gß, cdeb- I üc\òüé _hZò@ küe Köüü
KQò_ü[Ký [üf cü üKüZiüüi ücŷj K úagÁy GVüe \gò-iCQö

(1)]ſMZ úagÁy :

(K) _eYK Iŵpúbhé @ ð äZ i è (I, G) C eúl VŵC_bihüe i äZ Ée (C,
A)üe _eYZ j 6 I Ée]ſò'C'üe _eYZ j 6ö

@[üþ- I, G > C, A IKf > CKf
übM > bM (I > C) IU > CU
ügiA > gA (I > C) übM > bM
I fèü > C fèü üMieé> Meé

(L) 'f']ſò'^'üe _eYZ üj iAQö

~[ü- fiC > ^iC fúMü > ^üMü
üfL > ü^L fuü > ^üü
fZü > ^Uü fiR > ^iR
fjYü > ^jYü fwk > ^wk
fuü > ^Kü

(M) 'A']ſòj ÉZe üj iA 'K' ay-^]ſò^üi K]ſò'c'üe _eYZ j 6ö

~[ü- ü^A~èò > ü^A~cò LiAaö > LiAcò
Kj èò > Kj cò _ieèðò > _ieèðò
~èò > ~cò

(2) i ađicMZ üagÁy :

୫୭୩

cā > @üc (awkü @ice _bia)
Zce > @ü_Yie

(3) KälMZ üagÁy :

cāLiCQò > @üc LiCQè

@i cü_Kü Kälü :

~äiké > ~iAùZ
LiAaiKé > LiAùZ
~iC ~iC > ~iAùZ~ùZ

_Pí^ I Wpü bihie 7cū abqōGjōC_bihue hĀū abqōbūa ayaj Zō

~[i- MQue > MQe
ù_üLeūe > ù_üLeie

(4) g±MZ üagÁy :

~[i- Pōvú (Wā)
ak\ (j kē)
\\zōū (^ē-z^ū)

hūXkKū Lei @ā kùe _\óubhū@_I ūGj @ _bā üagú_ebl ð j Gö KpA
a\kùe 'ùKū^', K'Y a\kùe 'Kū' ayaj ie Ke«ō

~[i- cāü\lpùZ ~āō > cāü\Lāiké~āō
ùi ~iCQ^p > ùi ~iCQ«ō
ùi @üi ^p > ùi @üi ùaō

bahjZ Kike 'Käl' 'Aađ i ū'ue 'Acđ j Gö

LiAađ > LiAcđ cMāō > cMCo
ùfLāō > ùfLCo ~āō > ~Co

@ ð @é Êe i @é Êe_eēZ j Gö

ù\j > \j GI Yō > AzYō

Êee @^ē üag j Gö

` i f > ` Ai f

'@' I '@'re \iNōCyieY j Gö

]e >]@e LWj > @LWj
\ik > \i@ik

iō~ē @^ēüi K]PōP! äđ ē_eōCyieZ j Gö

e[šāü > e[]āü _ū > _iP

cā ay~^Mc :

Kck > K`k

c ay~^ufū :

Wij K > XiCK

61

ay-^ i ^jZ Êe]B'e aüfû :
 KZe > KZe cYh > cYh gLfû > gLfû
 cjü_Äü ba^ @l_Äü ba^ue _eYZ :
 @ai Ü > @aÉü @ü Ü > @iÉü
 @i Ü > @Éö aYai Ü > aYaÉü
 'j' i Ü'ue 'A']B'öj Gö
 ^ij K_@ > ^iAK_@ ücüü\j ö > c ü\A
 aj ö > aA

(5) ei_MZ üagÁy :

awkü bihi @^i eYue @i cü_Kü Kúie ayaj ie :
 LiÄüZ, ~üÄüZ, gÄüZ,]ifüZ
 i -cü abqöi Ü'ue hÄü abqöe _üdm :
 MQüe > MQe ü_üLeüe > _Leie
 bÜüi aÜ'ice ayaj ie :
 GUü > AUü üKCVö > üKAVö
 Kö > Küj Kö K'Y > Kö
 ^öüü abqö _Äüi Ü'ue RÄeü^gö _üdm
 Z@eöRMéce i aÜ'ig Afü
 Z@eö^göce GüZNUö Afü
 _cü abqöe' i Ü'ue '^e _üdm
 MiZé > MiZ^é ~üZéé > ~üZi^é _üj ükíéé > _üj ükí^é
 i cadÄ I K^Äcú^ue i ü'ü]^ _\ büa 'uaäe _üdm :
 Küa K'Y Afü?
 üa @iC Liéi^ü
 üi üZüaük ZéKü Keüfèüa?
 _üjZK @[üe '^Köe _üdm :
 Züc ÄfKé~ä ^Kö

g±i_üe :

@Kk@ü > @i äüü M@ü > üKCU
 @^gü > ^Re Meé > üMieé
 @\CZö > j AeüY ^ü > ^R
 @üf > @üf@ _MiKé > _VC
 ALYö > GAI Yö `eKö > ü`eie
 Cf > If@ ai > ai_ü
 CRWü > Xiküü C\@ü > ücfü

C eül VüC_büüaüaüf gÜbÜe üagÁy ej @ö

\IY IWpü C_bihie ùagÁy :

ḡḡḡḡ

IWpü ùkèùÈ Rbã M-ù Rbã bžò@ kùe Gj dbhùK[ž ùj A[Gõ Gj ùkèùgõ C_bhùc KèuA[Gõ IWpüayZž Gj ùgšãnge PkùKù, agùùùYù bžò@ kùe K[ž j Gõ Mèi ^pKèùÈ I M-ù @ k c^ue aõgh _pKýùLõ^ [õf c^ Gj ò@ kùe ùi C_bhùej Dò G[ùe i ùj ^j ùuauifocZayq Ke«ö ùi 1903 ci j ùe agùùùYùe IWpü bihù i pKùe cZayq _aK CùfL Ke[ùf ù-, Gj ù IWpü I ùZFMè bihie GK cõYö KèY IWpü \I Yùk ùZf è bhù ò àùe @ùèèi j ò@ k bihùe ùZf è IWpüccgèA Cò agùùùYùe ùKùZK i , a ùgáùe ùf ùkù^ c^ Gj dbhùe K[àùdKe«ö ùKùZK i kùe _ažùé, ùaf M-ùcèwù bžò@ kùe àù Ke[ùù IWpü ùf ùkù^ ùZf è bàuè _Vp ^ice _aèèùZFMè i òmù ayajie Keaie ^lõđ c^ cK[ùGõ ùi ~j ùj C ^i Kùj Kò ^cùe _icùK IWpü bihieè Gj ù Kò_eò _[Kpau Gj ò C_bihie ùKùZi ùagÁy \gì-iA Qò

(1)]BMZ ùagÁy :

- (K) _\e àù g±e ùghùe [àù '@']BòCyieZ j G ^j ò
 - ~[ù- KùKe > KùKeP(@) ùfù_ò
 - Re > ReP
 - ae > aeP
 - G[e > A[e

- (L) _aYK IWpü bihie @ ðAZ Èe Gj ò C_bihie i òé Èe eù_ CyieZ j Gõ
 - ~[ù- ùMiae > Mæe
 - G[e > A[e
 - ùMùY > MùY

- (M) cjù_áY]BMV K @Ì_áY biua CyieZ j Gõ
 - ~[ù- biZ > aiZp(b > a)
 - aiN > aiMp(N > M)

- (N) g±e c^ue ^ù Ký]Bè @Mc j Gõ
 - ~[ù- cÀò > cÀò
 - i ù > i ù_p

- (O) g±ue [àù @^èù Ký]Bè @Mc j Gõ
 - ~[ù- cŠkò > cVjò
 - Lèò > Kèò
 - R«ù > RiZù

- (P) g, i]Bò'P'ùe _eYZ j Gõ
 - ~[ù- gùcKù > PicKù
 - i òc > PcUò

- (Q) GKK 'Z' \IYù IWpü bihùe \]Bò biàùe CyieZ j Gõ
 - ~[ù- _ùMj > _ùMjù

- (R) _icùK IWpü bihie CyieZ j È 'A' \IYù IWpüe \iNò'B' eù_ CyieZ j Gõ
 - ~[ù- Kò > KBi ò

8881

(2) abqMZ üagÁy :

- (K) \Zidi I PZ[ü abqö 'ük'ö
 ~[ü- gicþK (gicK)
 aicþK (aicK)
 eicþK (eicK)
- (L) ZZidi Zö
 ~[ü- eic e@iZi (eic \feü)
- (M) PZ[üe, füm, KüR
- (N) _ cú ' ^ê- e@eUê eicVieè
- (O) i ^cúe ü^, Uü^, G fümö
 ~[ü- MüA > MüG (Mücúe)
 eiceUü^ (eicVüe)

(3) i aðicMZ üagÁy :

- _äcúK I Wpü _eöG[üe Zü^üöi aðic _efI Z j Gö Cbd bihüe i aðice e_ i kZü
 i cí^ö Z[ü_ö^cÜüb\üe _üi wK büa CüfL Keü-üA_üeö
 ~[ü- cá > cÄi üKí^ > KG
 üi > iG KA > Zè
 Zü > Züu üR^þ > ü~

(4) KäüMZ üagÁy :

- (K) KäüaPK aüghyüe 'e' fMüA Käü MXj-iGö ~[ü-
 _äPí^ I Wpü \IY I Wpü
 cáLiAi ieöÄfKé~iCQö>cÄiLiA Äf @üi äie
- (L) _äPí^ I Wpüe 'Lír]üZeei_ 'Kír fMüA j Gö ~[ü-
 ZèLi@üké> ZÄ LiAZá þ
 ZèLiAae> ZèKüAi è
 cáLiA[fö> cÄiKüA ejfö

- a öü I babyZ Kúe i cüKüKü_eaü dKäüaüghye i `S KúKe _ädüM
 G Kic üi Keä > G Kic üi Keäie
 üi KUK ~iCQö> üi KUK ~äie
 ai þPüfMfüYö> aüi è` üö-äie
 üi _üLüe K'Y KeQö> üi Kí^üe KýY KeQö
 G _üLKé@üi > G Kí^Ké@üi üj ü
 AöeiRü aý-^ i Şö-ç g±üe [äü 'd'KéMeZbü\A CyieY :
 Lodge – füWR
 Budget – aüRUþ> aüWRþ
 Budge – aýR > aýWRþ
 Judge – RRþ> RWR

'@' Kieike > @i Kieikùe CyieZ :
 ei > eii è afa > aúfḡ
 K`ò > Kù`ò Uyò > Uúyò

ḡḡḡḡ

@i > 'G' ùe CyieZ :
 `ícFò > ù`cFò

@ > 'ù'ùe CyieZ :
 biCPe > biCùe

I > '@'ùe CyieZ :
 _ù [ùfìRò > _ù [fRò

(5) eì_MZ ùagÁy :

GVùe > AVùe
 G[èè > dù[èè
 GUù > GAUù
 Kùj Kò > ùKùY
 KùLAaù > KùL@Aaù

g±i , ùe :

M-ícú	IWpü	M-ícú	IWpü
@_òù	eiRùj aù	@iAZ	@ù
@i fU	@Z@ù	@iPè	@kZù
I Xḡù	Xiùùj aù	Aeù	eM
@i ḡù	@_eÁte	Licò	i ùdù
IWjK	GMWjK	Ih	Jh]
KyùY	K'Y	Kù\	Kù\@
XKù	ùcùJù	WuYù	WiKò'ù
ùVi ḡ	Mùf@icò	S@U	P k

ḡḡḡakú :

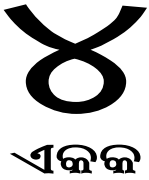
- 1ö C_bihie i omi Eei_ ùi^ Keö
- 2ö bihi I C_bihù cḡùe _ù[Ky \ḡièö
- 3ö @ùkḡ bihùbùe _ùùl WjC_bihùaùì 'f_éùbhiè ùagÁy i ḡKòe @ùfùk_ù
Keö
- 4ö C eùl WjC_bihùaùaùf ḡùbhiè ùagÁy ùù Keö
- 5ö \IYù IWpü C_bihie ùagÁy i ḡKùe @ùfùk_ùZ Keö

i ol ò ḡḡ

- 1ö ùaùfò Kùj ùKèKj ù-iG?
- 2ö cḡZ bihi Kùj ùKèKj «P

81

- 3ö Mē bihū Kij iKēKj «P
- 4ö i iaiē bihū Kij iKēKj «P
- 5ö cōgZ bihū Kij iKēKj i-iG?
- 6ö C_bihie @^y^ic K'Y?
- 7ö ck bihū Kij iKēKj i-iG?
- 8ö cōgZ bihie @^y^ic K'Y?
- 9ö eüÄābihū Kij iKēKj «P
- 10ö _iciMK bihū Kij iKēKj «P
- 11ö C_bihie @^y ^ici aēK'Y?
- 12ö abihū i μKūe gyici ē e \ii u cZ K'Y?
- 13ö _½c I Wpü bihie aūghZBK'Y?
- 14ö I Vpūbihūe C V Kē Q V Ä üf ükūZūb@ükK bihūej 68
- 15ö @ükK bihūi Äē cēyKēY K'Y?
- 16ö C_bihū i Äē KieY ùfLö
- 17ö @ükK bihūüKChē ayaj Z üj Ä[G?
- 18ö \l Ÿükùe K[Z bihūüKChē kùe ayaj Z üj Ä[G?
- 19ö C eül VpūbihūKij iKēKj ü-G?
- 20ö aūfge bihū üKCii öi äeē@üi PQR?
- 21ö J_bihK ùl ZāKij iKēKj i-iÄ[iG?
- 22ö \l Ÿük K[Z bihie aūghZBK'Y?
- 23ö _½ük bihūüKChē?
- 24ö C eūke bihūü ZāKij KG?
- 25ö aūfge I cdeb-e bihū üKCii aēbihū i öi äeē@üi PQR?

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଉପରେ ଦିଭିନ୍ନ ଭାଷାର ପ୍ରଭାବ (ଦ୍ରାବିଡ଼, ଅଙ୍ଗିକ, ଯାବନିକ ଓ ଇରାଜୀ)

I Wpū bīhū i j \iāWjybīhūie i μKō

bīeZūe ù~CñPūeUōbīhū _eāie ej QōZj óc̄p̄ue 4Uōbīhū _eāie c̄l̄y ~[ū: d̄ueū_ūd
bīhū _eāie, @ÁK bīhū _eāie \iāWjybīhū _eāie I ZŷZīd bīhū _eāie ö bīeZ ahūie
_Pk^ \Áēē@ÁK I \iāWjyG \A bīhū bīeZahūie ajē_eūZ^ ö @i-ŷcīr^ue bīeZ @Mc^e
aj ēāēēbīeZūe C e _1/ḡ @kūe i šēC_ZyKūe \ābūyū^ GK i cē i byZū_ZÁŪ
Kei_ief ūf ö j e_pūl cūj ù~\ūeūi byZē _zZūš L^eēG z̄[y_āyḡ ūj Ai eQō
@ū^K MūahK cZ_āir^ KeiKjQ«ōū~ i šēC_ZyKūe Gbkōi cē i byZū_ZÁŪ Keāū _āēē
Gcū^ \I ōbēZe abōū@ kūe C^Z i byZūc̄ MV^ Keēēp̄f ö \IY bīeZūe ^c̄l̄i I
ùMūāieū ^\ū Kkūe C^Z i byZūc̄ MV^ Kei_ief ūf ö I Vjē abōū@ k C_ūe MahYū
KeēMahKcū^ i ō cZūe C_^Z ūj AQ«ōū, G @keēābūyū^ i šēC_ZyKūe ^M
i byZūi ū^ Ke[ūf ö @ū^K @uf PK cZ \AQ«ōū~ b̄c̄p̄ i ūed @keēābūyū^ _1/ḡNW
_aZcikū ù\A bīeZ ahKē_ūag Ke[ūf ö _[ūc \IY bīeZ ūi cīr^ue aūi b̄c̄ō [fūō
Gcū^ @ÁK RiZVieēajēi by [ūf ö

@i-ŷcīr^ bīeZKē@ūi ö Gcīr^ue_eirZ Ke[ūf c̄p̄ Gcīr^ue i byZū I i öÁZēē@ū^K
C_ū^ Mj Y Ke[ūf ūaīfōajēMūahK cZāyq Ke[ūf_ēkōö j d̄ēū\āū\āicīr^u c̄p̄ue gā,
_iāZū, aāē ūj CQ«ōc̄l̄yZū \iāWjycīr^ue ù\āZūō Khō gō ùMū_ik^, j Éū_ik^, Z^ ù~Mi ū] ū
ùRyīZñ Pyō AZyō\ōūl Zāie \iāWjycīr^ue ajē@b̄mZū [fū ūaīfōMūahKcū^ Kj «ōö i cīyū
\ÁūKīYeēāPie Kūf \iāWjybīhū @ūXj j Rīe ahēē@]K _p̄r^ ūaīfō_cīyZ ūj iA[iG ö

\iāWjyI @i-ŷcīr^u c̄p̄ue _[ūc gZZū ù\Lū ù\A[ūf c̄p̄ ùMūG bLSūe ejāi `kūe
Kāgū ūi cīr^u c̄p̄ue _ieĀek i ö_Kāāē ö_ūA[fūō Cbd i öÁZō_eĀe C_ūe _bīa _KīA[ūf ö
bīhū ùl Zāie c̄p̄ _ieĀek i ö_Kāāē öNUfūō Gjōi cdūe \iāWjybīhū i öÁZ bīhūC_ūe ù~_eō
_bīa aĀie Ke[ūf ūi j_ēōi öÁZ bīhūc̄p̄ \iāWjybīhūC_ūe _bīa aĀie Ke[ūf ūi i öÁZ I
@^ŷr^y bīeZīdcīr^u C_ūe \iāWjybīhūie _bīa ^c̄l̄ūZ ù\Lū ù\A[iG ö

- 1) @i-ŷ _eāiee cij ḡy]ḡòU, V, W, Xy Y _ZZ]ḡòW Xy\iāWjy_bīae `k ö
- 2) @ū^K bīeZīd @i-ŷbīhūie f i ū^e e I Lē i ū^e kpūj aū \iāWjy_bīa ö
- 3) bīeZīd @i-ŷbīhūie Zḡò_Kie fīwe _Pk^ \iāWjy_bīae `k ö
- 4) ùhik @i]ieZ ūi A-QUūòUūi @Yū Kij ūY _Y cū \iāWjy_eāieē@ūi Qōö

8881

- 5) _ei MòZ [ü i j idK Kòü \äWý _bia üaifòcù^ Kei-iG ö
- 6) bieZid @i-ÿ bihicir^uue 'ZWò«' @ü_lü KÀ«üd ei_e @]K _üidM \äWý bihie _bia _eò_Ä ö
- 7) bieZid @i-ÿbihie aj èg± \äWýg± Gj òg± MvK ùj fü@üYò(Zicif @üYò @´ü (Zü@ü´ü), @aÄ, @Yj, @ü_ü_Š, @r^aik, @ki, @kŞë]kik, @l, @üLU, @Wý_e, @Xj, @e) @l, @e) @ikë @ik) Zkù, KVð, ùKikK, LŠ^, _M, akd, aia, Keaik, KKKe üKig, ^aeüw, ù_U, cKÜ, cfäcYòckK _bZiö

bieZahüe abðÜ@i-ÿbihü_eaie C_üe \äWý_bia _üAñ^cflZ KieY MvK ^eü_Y Kei-üA_üe ö

(K) übòMikK KieY - \IY bieZe _üWjgü_ü\g ùj CQòIWjü ö IWjüe \I Üük AöeR güi ^ Kiküe \NKik]eò@šal Zicif^Wëi j cgoej [füö G[ò üAñ@šal Zicif^Wëie aj èüfüK üZFMè I Zicif cgoZ IWpü Kj [üiküö @^èl_büa IWjüe \I Üüküe üfüKcü^ \äWýRize bihüüeü_biaZ ùj aikë@ie, Küf ö

(L)]icK _büa - IWjüe i üÄZK Ria^ I]icK Ria^e ck_Š ùj CQòRM^Ü[ö RM^Ü[]ic c^ i a]còi c^ble _üV ö bieZe _äZK _üü @ keöbqcü^ GVkë@üü j cjü_èhcü^ c^ @üü Q«òüi [c^eè \IY bieZeé@üü Q«òajé]cò_PieK ö üi cir^u c^üe eicir^R I @^yü^y aýqZB_bZò_äü^ ö Gjò_ŠZcü^ RM^Ü[]cò\gðüe _biaZ ùj üAQ«öö üZYé]icK \ÄüKüYéé]´ü_Pie _üAñ_e/èe bihü i ´ŠüZ ùj üA -üAQöö

(M) aiYRý - IWjüZe übòMikK @ai ð_ÄöC e bèZ @_l üNl ð bèZ i j @äüicü KikeäüYRý i ö_Kòü_ü^ Keüü @Qöö Cbd IWpü I \äWRizüaiYRý ül Züe i ieü bieZ ahüe LýZö@{ð Ke[üf ö `kZü Cbdü bihüe c^ @^èl_bia _Wai@ie, Kfüö

(N) eüRü^ZK KieY - IWjüe aj è^e_Zò aügh Keò Mwaögüü ^e_Zcüü^ \üü VüZyéé IWjüKé@üü ðeüRZBKe[üf ö IWjüe MR_ZòeüRiciü^ c^ GK\üü \üü VüZyüe ^Re i icüRý aèie Keüüf Cbd bihü_ÄöC Cbdü @küe @üöZyabie ^ Keüüf c^ Eüak biaüe bihie aèicd ùj üAQöö

GK bihie C_üe @^y bihie _bia _Wjüf bihie aýiKeY ei_Vieé@ie, Keög± bŠie _-ÿ« i aKQöa\kò-iA [üG ö Küc abðÜKieYeé IWpü bihie \äWýbihü C_üe _bia ùj C ai IWpü bihü C_üe \äWýbihie _bia _WQòGjie ^cùZ \ÄüK \@i-üA_üe ö

IWpü g±	ck\äWýg±	@[ð
@Ki	@Kj	j öi ü, @i idü, @i èd ü
@MüZò	@MüZò	aüü yj ü^]ü^gi y
@Wj	@Wwü	hüVg üZikü agÄ
@Yò	@üYò	Kükü K ü
@eü	@eüü	@l
@e@ü	@e) @eü	@i j ü PiCk biZ
@iKU	@K...^	üeü]
@üKü	@üK	cüüj iŠò

I Wpü g±	ck\iaWyg±	@[ð	১১৯১
@iZZò	@WZò	C^Zò@Wye	
Cqk	Ikuü	Khò_äi^ ü`g	
Cfä	Cfä	üaiKü	
GŠèò	eZfò	aèü_Mü aùgh	
Ie	Ie	[e	
MMP@ü	MèRü	ZY aùgh	
Móü	Mü^Ü	ùQüW ZüW@ü	
MüŠè	MüZZè	ùMüfikie cüi e ^üò	
MŠ	MŠ	aW (MŠcLð)	
Lü	ùKüZü	i iegé`y aÉè	
ùKüAfò	ùKüGf	c è	
KfKf@ü	Kfäf	güZk@ü	
Keüafò	ùKüWüaüfò	`f aùgh	
KP@ü	KXj	KÜie	
KZ@ü	KZèùKüWü	cüWò_üZà aùgh	
KeÜò	KeÜò	\iaWyg aya i idüRüZò	
KeüXj	ùKüWüèò	Uüw@ü	
Küf@ü	KfIð	@Zò [Šü	
I k@ü	I fib	aüeafü	
KC	Kdf	cüQ aùgh	
KCWj	KeÜò	K_\K	
KQü	Küz	fMie _Q_üL ü`e	
KÜk	KÜf KÜUf	Rð, R-ik	
KWü	KWè	KÜè	
KWò	Ki KZò	QüZe KüV aùgh	
MÜVü	MÜVü	ajZ i cü	
MŠ	MŠü	P%ð	
Mfò	ùKüf	^gü\äy aùgh	
ùMüRü	MRe	cè@ü	
ùMüWj	ùKüWü	@üEüieè_ü\ _~j«	
PUè	P...è	üèühA Nüè ayaj Z	
ùPÜ	PÜA	aüCüj _üZüè ^jZ aÉè	
Pieè	Pieè	LUü, eüM	
Pik	Pie	^Wü Q_e Ne	
PZC	PZA	_Wü_üAn_ÉZ üi ü\	
Póü	Póü Póü	Lä@I Rð`h	

IWpü	\iaWj	IWpü	\iaWj
SWaü	RWj	UiKaü	Uikp
jRaü	jR	i eaü	i epe
üfü_Uaü	üfü_Ue	i Xjaü	üi üXy üi üZ
üc äü	üc	aüäü	aüò
ùZikäü	ùZiké	aöäü	ayé
üVfaü	üVfê	PcÜaü	PcÜé
ZCeäü	Zeäé	akäü	afò
_Uaü	_ÜiA	eWäü	@eZé

ḡḡḡḡ

GZ\ayZZ IWpü bihüe ajê\iaW]Bê i cüag cḡ ü\Li-iG ö IWpüe _PkZ U, V, W, Xy Y - Gjòcḡ ḡy]Bḡḡḡ ck ÄüSü-ACüeü_üd bihü_eäie Köü_ü[äie @^y üKöYi obihü_eäieüe ayajZ üjC ^[ifüö ckZü Gjü\iaWjbihü_eäiee]Böò i öÄZ bihü\iaWjbihüe Gjò]Bò i cḡ KëMj Y KeöQöò IWpü bihü\iaWj bihüe_zyI biaüe üjC aü_üeil biaüe üjC Gjò]BḡḡKëMj Y KeöQöò

IWpü bihüe \iaWj_zyde cḡ _bia ej Qöò_üdzü i aê\iaWjbihüe KckieK \Züdü abqüe I i ö_ä^ kieK PZ[ü abqüe Kë(K Kêe ayajie ejöQöò IWpü 'Kë, Kq 'KA', 'ük' _bzüe_zyde ck üjCQöGjü\iaWj_zyd 'Kë aü 'Kkë ö jüü 'ükir_zyd I awkü 'ük' _zyde ckcḡ Gjü\iaWj_zyd 'Kë Mjüz üjüA[iG ö

ajêKikeê@ÄK RiZoi jZ \iaWjRiZöGKZäejöüü Q«öò üZYèG \A bihüe_üeÄeK g± aḡcd üjüA[äü@ZöÉübiaK GjòKieYeê@ü^K g± Cbd bihüe ayajZ üjüA[iG I Gḡḡḡ ckZü üK Cibihüe ^ḡḡ Keäü KÄKe ayü_üe ö Gjòkò@ü^K g± IWpüe ayajZ ~üjü \iaWj I @\äüü Cbd bihüe _PkZ ej Qöò ^cÜe üi i aê C\üj eY ^öMfüö

IWpü	@ü\äüü ü	\iaWj
Küf	Kfü^	ükf
@MüZö	@üMwpaü	@Mwq @Müzé
@Wü	@Wü, @Xj	@Wwü
IW	IW, Ie	Ie
Këkäu	Këé'p	Küvövp
Lfö	Lfä	Kfö
Lüf	Lüf	Kf
Pük	Pük	Pie
P@ü	P@ü	P@ü
PÜö	PüU	Ré.é
üUü_e	üUü_e	U__e
Wäö	Wäö Wäèö ZKieü	Wäö
ZüJö	ÜüJö	ÜüJöZé.ö
ZüJ@ü	ZüJ@ü	Zé.üc
_M	_M	_Mé

8881

i òÄZ \àWj \leü I \àWj i òÄZ \leü _biaZ ùj ai ù~òMä @^K g± aKZ @ai Üe ùj iA [äü @aKZ @ai Üe ùj C _PkZ ej Qòò I Wjèù bihùe c± G_eòg±i aè _PkZ ~ùje @Mc C> i òÄZ Kò \àWj ^èü Keäu KÁKe ùj iA [iG KieY Cbd \àWj I i òÄZ è Gjö g±cì^ue]B òi icy ej Qòò G M W Ke \Ák ^cÜe _àí^ KeMfü ö

I Wjèù	i òÄZ	\àWj
@MüWj	@Kü-ÿ @Mä; ò	@MüWò
bqk	C }k	IKKk
KCWò	K_ÿKü	KCUò KCWò
KiK	KiK	KiKò KiKü
Mj Y	Mj ^	MüC^ò
KiKZò	KKÜäu	KKpKeò
Kif	Kfè	ùKf
KeiZò	KMieKü	ùKiJeò üKiüikò
gA	ga	gia
aaf	ak	adf
aüò	aüKü	aüò
aM	aFMü	aikè
`k	`k	`k
_ek	_Uk	_eüf
^iew	^aew	^aew
Pèü	PÿZ	Pèü

I Wjèùe i cMä R^i òLyüe gZKWj \AbM ùZFMè ùfK ö Gcì^u aüi i í^ cLýZ \I Y I Wjèù ö Gjö ùfKcì^ue bihù ùZFMè bihù K[^ Gúa c± @ic I Wjèù bihùKè _biaZ KeòPüfQòG dèeü_ü d bihù _eàie @«MZ I Wjèù bihù C_üe \àWj bihùe aýiKeY MZ _bia _Wj ùj óKj üf Pük ö ùZüa i ücMK \ÁüKiYeäPie Küf Gjö RYü-ä ù~ \àWj bihùe üKak gü±K _bia I Wjèù bihù C_üe ej Qòò

I Wjèù bihùe @ÁK bihùe _bia

_ [äüe ù~ùZ M W G bihù I _eàie ej QòZ^èue ' @ÁK bihù _eàie ' @^yZc ö Gjö _eàiee cSü bihù ùj CQò@]K C^Z bihùüi [òüAñbihüaZpü^ Gjö bihù _eàieKè' cSüeü bihù _eàie' biaüe Mj Y Keò [ièikòö Gjö bihùe _äí^ üI Zäüj CQòbieZahòò bieZahüe Gcì^u bihK üI ZM W K ùj CQòQZgM W j S W j_Š, @ü; á ü \g, Zicif ^üWè I Wjèù @üò_ü \g ö aügh Keò I Wjèù ùj CQòGK @üèüü ü aj k _ü \g ö üi cü^ I Wjèù _üWjNeüN @eYüüüe _èZò üKiküe ^R ^Re RiaKü ^èüj Ke [ièikòö aiÉaüe üi cü^ @cZe i «í^ ö I Wjèùe ai aüi Ke [äü @üèüü ücì^u c±eè \A bihùe fLZ ei_K QüWj üüf @^y üKöY i ò @üèüü ü üKak K [Z ei_üe @Qòò _eò i òLyü^eèRYü-iG i cMä I Wjèùe üfK i òLyüe Gcì^u i òLyü _ädZü GK ZZüdüg ö I Wjèùe i òÄZ I I Wjèùe i òÄZò I Züü_èZ biaüe Gcì^u i òÄZò i jZ RWZ ö aügh Keò I Wjèùe üfK MüZ, Kij üYü, agüü, I thiaZ, gð aüY Rý, Kheüü abòÜÈeüe Gcì^u i òÄZè

_bia @u^Küguë @^bZ ö G_eKö_aZägüI Zäl @ieḡ ü\azü RM^Ü - üiak I üi aü'üö
 C_üë @\äüü üü]cöd bia^ü I i öÄZe ~ü[Á _bia ej Qöö G iaë\ÄëaPie Küf I Wjü
 i byZü, i öÄZe ck üj CQö (@^ü-ÿ) i byZü ö üi [ö üÄñ Z cj hð beZcè'ö I Wjü bihiKé 'CWä
 abihü ^icüë ^icZ Keüg±e, @ibieü, PŠik, a^Pe (@\äüü ü), \äWjübihü i j Z i j]cö bihü
 eü_Mj Y KeQ«öö Gi a[eëGj ie @ÁK _äi bü ÄÁ eü_ @^ëZ üj üA[iG ö

I Wjüë @\äüü ü bihiMVKé bihiaZMY \AUöügYüë abüMüKeY KeQ«öö ~[ü :- @ÁK
 _eäieid I \äWjü_eäieid ö

(1) @ÁK _eäieid : (cŠü bihü) üKüj ä i Ceü, i iküü, üj ü, cüj ikü, _eRü, M\äü, R@üw
 aŠübihü ö

(2) \äWjü_eäieid : MŠ, IeüI (KeL), _Rübihü I Wjü bihüë @ÁK bihie g±akü :

1.	KŠ	I Wjü	KŠ	I Wjü	KŠ	I Wjü
	cüN	cüN	RüI ^	Rüa ^	@i^@ü	@^yüd
	_hë	_h	@icüë	@ice	aiCüö	aiCüj
	üaüMé	übM	cüñ	cüi	_iPüü	_iPüü
	_i ö	_q[äü	üfi ê	ei Y	K\kü	K\kö
	MüWKü	üMüWjüë	Züü ü	Pih	aMö	üaMö
	KüU	K ü	cü' _ë	cj ü_bë	cV	cV
	\cö]cö	\Kü	\üL		
	ü\cZü	ü\azü	fiRü	fiR		

2) _eRü bihü :

_eRü	I Wjü	_eRü	I Wjü	_eRü	I Wjü
IMüZö	üMüZ	Zö'ö	Zö'ö	@iaü	@ü'
ügiG	güj	Pieö	Pieö	@ü'Wjü	@ü'Wü
\ü^	\ü^	KY	K[ü	cë	cä
aüëü	aie	üi üi ëiKü	üghKé	aü eRä	aüj iëö-äö
				güXjü	güXjü
cýüi	cüi	Rüf	Rüf	MiG	Mie
üi üi üë	i öi üë	KüKWü	KuWü	üKkëa	üLüküa
ü\iaü	ü]iaü	MPCüfë	NëMö	MicQü	MicQü

3) IeüI ñbühü :

IeüI ñ	I Wjü	IeüI ñ	I Wjü	IeüI ñ	I Wjü
üaf	üak	üUüw	Uüwüü	KëŠü	KŠü
ü_ik	ü_ik	cŠö	cŠ	Keüü	KWüü
PëU	Pëö	cëj ö	cXjü	Kë.ü	Këü
Seü	SeYü	_ikö	_ikö	hŠü	_Šü
SüJö	ZüJö	üXjüK	üXjüK	üVKKü	üVKö
SüJü	SÜü	ü_ü..ü	ü_\	KüKü	LüVö
üKüüKä	KKWü	MüvüU	üMwëJö	Xjüö	Xjüö
cŠö	cŠ	üKüi ü	üKihü	üPü_ü	üPü_ü

8881

- 4) aiae bihù :
gae	I Wpù	gae	I Wpù	gae	I Wpù
@ùMWZù	@MùWj	ùKùWò	ùKùWG	KR^	KR@ù
le	Pih	_Wpù	_W@ù	Wùwè^	Wùw
KKè^	KKù	gMW^	gMW	i eè	i eè
		_ùfà^	_fä	Kfù^p	Kùf
- 5) i ù«ùkù bihù :
i ù«ùkù	I Wpù	i ù«ùkù	I Wpù	i ù«ùkù	I Wpù
@SU	@SU	aUè	aU@ù	Pj ä	Pfù
@ecè	@ecù	PCWù	PCWù	Q_e	Q_e
		ù_ù	ù_U	Wj è	Wj
@UKèù	@Y(EK)Wù	aùJò	aùJò	ùXjùfù	Xjù
]Wà	]Weù	ùaùW	ùaùù	Pikò	Pikò
		Pù@ù	Pù@ù	aZe	aZe
ùXjùKp	ùXjù	\ùe	\ùeè	aZù	aZù
				aÀù	aÀù
- 6) ùj ù bihù :
ùj ù	I Wpù	ùj ù	I Wpù	ùj ù	I Wpù
Kùfù	Kùfù	^A	fA	aZe	bZe
Kkù	Kkù	_ùAUò	_ùAUò	PkYò	PùfYò
ùMŠù	ùMŠù	aù\Wò	aù\Wj	`ePò	`ePù
UKò	ùUùKA	ùaùKù	ùaùKù	Rè ò	j Rù
ùXjùf	ùXjùf	@ùì ò	@ùeì ò	Kùk	Kù^ù
a^j ò	a^jò	Kèè	Lè	Kfc	Kfù
- 7) MŠ bihù :
MŠ	I Wpù	MŠ	I Wpù
KA@ù	KA@ù	SùAñ	SùAñ
Mj ò	ùMù]ò	_Wù	_Wù
Nhèù	Nhèù	Scfù	Scfù
Pùf	PùCk	fùK	fùù
- 8) R@ùw bihù :
R@ùw	I Wpù
Kù	KKù
aù	aù (aù_ù)
a@ù	a@ù (ùQùW]i^)
ùcec	ùc<ù
fùù	fùù
ùì Uùèù	ùj Uù (aùN)

611

Gi aeg± i cij ayZüZ IWPu i üj Zyue c± AöueRüe ajê_bia ej QöGjü^cüe @üfiP^ü KeMfüö

cü\kü_ü-ò: cü\kü_ü-è eP^ü @ie, Kük iö_Küe cZü\ [üf c± Gjü i ^\g gZü_üe @ie, eêKür^bl f_à; üjüA[äu NUYü iö_Küe _icüK Z[y ej Qöò cü\kü_ü-üe c± @üc ajêAöeiRü g± ü\LäKê_üC ~[ü AöeiRü, cfcckò (Melivili) R^eüf, jüAüKWö _ëò, üj ü^eü Nö%ö, j cfZ^, ücRÄueU, \d^e AZyüö

_üaü] P;Kü: _üaü] P;KüWaj, iö^üfÄü i mü^üe _KigZ üjüA[füö G[üe c± @üc ajêAöeiRü g± ü\Léö üZYÉ[ö [öü j üj Nö%ö üj f_üa^e, Nö%ö, cüRÄU, ü^ü, ü_üA^i, LüÄü^, WüeKê, Wüqe, ü^ü, aüj, Küüü, üaeö, iüö üKU, c^ü, UüKU _bZöò

1856 Lü @eè1900 Lü@. c±ue _KigZ ajê IWPu _ZKüe AöueRü g±e ajk _üdm Keü-üAQöò `küe Küc Küc R^iü]ieY GjüKê@üeüe Mj Y Keü^üf ö Gjüe @^ieY Keö ajê IWPu KaöJ_^yüi K, ^üjKüe, _äSK üi cü^u eP^üe AöueRü ayajüe KeüKê f_üüf ö

`Kie ücij ^ue (C}k bçY)

K) Backword cü fcü^ _üAüa PiKèò

jü jü IWPüü^ Forward bièò

L) "i bö i eüa GŠ_f bögür

Rd Rd Rd IWPüe Momument

M) "üaüü^òl üKcÄue bièZie knowledge

Kicküe _ü` i e KUK KüfR

N) @üi Mr. M. S. Küe Shake hand

C}k üjüAQöZê ü-üM Mother land"

eaöi öu KaZü :

"i MüeU! Zè ^üc \é@üe

\é^ic WäòWäò

i üi Zèc cZye \Z

Zèc Kyü^i e Uäø

i yöeiCZeidu KaZü 1962üe

"Köü Söe déò cè ^büi [äu AÉü

@üC üi A aieK abüM @^i eu Éü

@üC @cK Nee üi jüüaüj f_üaüK"

ayüKeYMZ _bia -

IWPüüe ei_Z BC_üe c± AöueRüe ayüK _bia ej Qö AöeiRü g± i j IWPü _Zyd Gaö AöeiRü _Zyd i j IWPü g± ü-Müe ajêajég±ec± i ÄöüjüAQöò ~[ü -

_üAe + @ü = _fÉeü

WKê + @üö = Wüqeüü

K üp + A = KüZeuöb

Uyü + A = Uüü

_Š + A = _üY

ᄁᄁᄁ

aiiKyMV^ ügkü -

IWPü aiiKyMV^ ügkü C_üe cᄁ AöeiRie _bia _Wf[äie ü\Li-iG ö IWPü bihüe @üc
_äuc K ᄁ ügh büde Käül cᄁbüde aö] de @yüý@ᄁᄁ ayaj ᄁ Keö ciZäAöeiRüe
_äuc K öZüüe Käül üghue @yüý@ᄁᄁ ayaj ᄁ üj [iG ö @i]éK i üj Zyüe Gj ö
AöeiRü _j Zöaj biaüe ayaj Z üj iAQöö

1) cä[foZc @ic bk@ücYh ö KcöMYüe üj iA _Wfo^^ üKie_eUböö üi üZüaük
_XfG ü üKŠ Käüe ücᄁ beöᄁ «ü[öü@ᄁ @üÁü üj VcÁe @^üöaiaê C_üe
“@i j ü~mie @icK[ir” KiköKaöfLiKik cj ü_izäö

2) cVe Mj k Pj k Kcö@üi QöKüc Küc ö ühüWgü @^eü]ü cj üe üRyZöüi [ö üAniaieö
üj iA _WQöö @ciaüi yie @ŠKie bZüe ö aü^i\üie cj iah%üj iA CV[fiüi \ö ö GA
MüGA ciUö- abZö...^idK ö

GMVVK ayZiZ üKüZK g± @ic IWPü bihüe ej Qö ~ij ü AöueR bihüe aKZ biaüe
CyieZ üj iA _bia aÉie KeQöö C\üj eY Êei_ -

KüA^ jüCi - Kü-@ü jüü

üÁaf - @Éiaf

j i p Wüf - j üi _üzk

fWö- fiU

aí - aèg

@üfKRiŠie - iK|e

Uö - UY

MiZ@ir^ - MiRö

Gj iQWjü@ü^K AöeiRü Kiaýüw (phase) cᄁ IWPü bihüe @^ÄZ üj iA ayaj Z üj iAQöö
G[üe flü[ö I aywü[ö_Küg _üA[iG ö ~[ü @iKüg üi ö] (casttle in the air) Kêüe Kü|Yü
(cricodiletears) MbüeZC _ü\geê(from the bottom one’s heart) i üaö aö(allivan) aj WC
^Áö(Birds eye view) @^ý _lüe (on the other hand) fü-, cŠ KQö^ Pj äü (To make
neither head nor tail) _bZöö IWPüe i j e bZeKê_güf üKüMiaüWö eiÉüü\üKü^ aRie Vieé
@ie, Keäi pI aböüü\üKü^ aRie i üA^püaüWöC_üe ^Re _Wüf cᄁ @1/2~j üj aiKéj G ü~
üi [üe i aÉüe AöueRü üfLüe ügkü C\üj eY Êei_ ‘MäSi ü^cü j f’ ‘@iAW@üf üj die KUw
üi fê’ ‘cW%öübeüAUöüÁie’ aKj @ie.adWö (AŠ@ir^ aKj WÁäýUe) KUK üUWö Küüü
_bZöö AöeiRü i ö_ZöGK i iaR^ü^ bihü cᄁ üfUö~üAQöö üZYéGj ie _biaüe _biaZ üj ai
ij G i ö_Küe @ᄁd^ I aüghY cᄁ @]K @iagYK ö

IWPü @büfL, _Zä_ZKü I i üj Zý Máüe AöeiRü g±e ayaj üe

IWPü fLZ eP^üe _[üc üKcii cdüe AöeiRü g±e _üidM üj iA@Qö^%öd Keäü GK
MeZB%öahd ö 1781 Li@.üe ePZ aR^ü[aWjüR^üw i ce Zewüe ‘üi üf_’ g±e ayaj ie
üj iA@Qöö Gj ü AöeiRü g± ‘i ä_’ (sloop) e ei_üke üaifö i äüKe _...^idK cZ ü\AQ«öö

- M) @ü Mr. M. S. KùeñShakehand
C}k ùj iAQòZè ù-ùM Motherland
- N) ùaiür`òl ùKcÁie bièZie knowledge
Kic Kùe _ü` i e KUK KùfR
- O) ù\Lòù\LòùXjè\` RùYQòaugh
@U Zè, RùY man of business
- P) @ùj eül RM^ù[Zè ùWKj ^ieü
ù-ùZùàuk ù\Lìc^ Lí òj G bièö
- Q) ~ùj iKQòaPìeQò i aèK[ü bèfþ
ùj iA^_ieà ùKùZùàuk successful

ଶଶଶ

ayüKeYMZ @æd^ :

I VÙeì Z BC_ùe AèRú_ bā Cùf àù-ùYö AèiRú g±ùe IWPü_Zyd ai IWPü
g±ùe AèRú_Zyde i ò-ùMe aj @±e i Áòj AQZj éèrK aè_ò`òð KeàKÁi ù_ö
~[ü

áe+@_f Êeü ùeüe+@_eüü, WKÖ+@YèVùeüYü K àþ+A=KùZèùò
Uyü+A=Uüü_Š+A=üYè Zülf+A@i=ZCfèü, `U+AKèi=`UKèü, ù`â+A=`èwò
@üceKìrþ-B=cüKùü, dèeü_+Bd=dèeü_üd, cíÁe+G=cüÁà @Y+KòMá, ùa+UüAc=ùaUüAc,
ùa+ef=ùaef ö

ùKùZK AèiRú g±e ei_ike @Zý« ùKùZj kR^K ö ~[ü -

KüA^ jüCi = Kü-èü j i ü, Kü-èü Nhü, Kü-èü j Áüö ùÁaf = @Éiak ö ùlB= aA (~[ü
- ùefüÉ = ùekaiA) ö j i þZüf=jüü_üZik ö còw=cü^ ö U_=U_èü (]üZ) ö j üŠWjüüB
= j |e ö ùeüüòð = ùeüüaü ö @üfKRiŠie = Ä|e, i K|e ö GNac = Nècc ö
WýüCR = \í`Rìò fWò= fW ö Áüµ = i Vïc ö _üè = _fUY ö aèj = aèj ö K^ùÁak =
K^Áak ö WR^ = WiRò ö ù_^üf = _wK ö i M^üf = i wf ö KùeKþ = KùeKüèö GÁüCÜ
= AÁcÁòò fùMR = fùMRòò Uò = UY ö @Wfò = @Ykòò ùKüfWjüÁüèR = ùKüfWüÁüö
MüWò= Mie\ ö MüWüir^ = MüRò ö UüŠc (tandem) = Uçþc ö Uü_òA^þZè_òþ _akþ=
_iafKò= _iafKò cüJKèfi ^þ= cüJKèfi AZyüò

@ù`K AèiRú aiKýög (Phrase) IWPüe @^Nz ùj iA ayajZ ùj iA[iG ö Zj èèùKùZ
fl yü[òl ayüvü[ò_Kig KeçüG ö ~[ü -

@iKig üi ø] (castle in the air), KèCÝò (shake hand) KkùRie (black marketing),
Kèüe Kü; Yü(crocodile tears), Pír K_þe SWj(storm in a teapot), ùZZ^ü_áj (stream of
consciousness), ^üfò Zü(red tape), _KZüe cí^aü^ (personification in nature), aj WC
\\Áò(Bird's eye view), C]èèZò(honey moon), i ùaü aü(all in all), @^ý _l üe (on the
other hand), @«ee MbíeZC _ü\geè(from the bottom of one's hearts, from the core
of one's heart), ùeKWòbüwèü(to break the record), K, L, M, RùYèü(to know a, b, c),
fì- cŠ KQò^ Pj èü(to make neither head not tail), @_cí^Kè_ùKUue _èèü(to pocket

abŵÜM :

ḡḡḡḡ

IŴpübihie ~ü^k g±e] ßò_eà ð @_ | üAēRüg±e] ßò_eà ðe üaPZḡ
~ü[A @]K ö abŵÜMēG ḡ ßò_eà ð i ŵÜ ü Ü[ḡö @gI Z I @; ḡI Z aýqci^u
\\ŵü ŵiēYZüGj ò_eà ð i , a ü Ü[ḡö Zük ù-ČnaēÁü _ä ü Ü[ḡö ZjüüKak
f bZ bñkēbòkēo^ēj ĩK[Z bñkēc± bòkēö

]ßòüfü_ - üKua üKua CyieYe üi ŵ; ~j, gñZü ai ÊeiNüz @ñòKieYeēAñeiRü]ßò
üfü_ üAai `küe IŴpü g±ue _eēZ jḡ, ~[ü-

(K) Êe üfü_ - Gñac > Nñcc , aCŠēò aiCŠā ciÁe > ciÁā `üÜi > ü` ŵp
üi üi üAUò> üi üi üAÜpö

(L) aý-^ üfü_ - üÁi ^ > üU'i ^, KüfKē > KḡUe, K ËÖ > KüZeŵpKü ḡ
> K Ê, UÁò > UÁò AüfKpKp > AüfKpḡ Áüḡ > i Vñc ö

(M) g± I @I e üfü_ - ü^k pÜiA > ÜiA, ^CRpü__e > ü__e, jüA AöfḡpÄf >
jüÄÄf, üciŵe aiḡ > üciŵe @[ai ai , jüŠŵ üIÜ > j | e ö

(N) i c]ßòüfü_ - _ŵöÜiAcp > _ŵöAcpö

]ßòüMc :

(K) ÊeüMc - Äfḡ > AÄfḡ üÁaæ @Éiak, üÁi ^ > AuÁi ^ḡ @ifñcð> @ifñeic, @icð
> @ieic, aUf > üaiZF, aḡ > aēḡp üKüfḡ > üKiAfü, K^püÁak > K^Äak, KüeKp >
Kieiküŵe i üAKfḡ > i üAükf, WKä > WMēḡ Walf > Waf, Mäi ḡ > Mfui , i ŵ_ŵ > i ŵ_ŵḡ WR^
> WiAR^ḡ üi ḡḡ > i üfU, üUaf > üUafḡ ÜiKp > UKi , GKeḡ > GKe, üafUḡ > üafUḡ
Kyü_pü^ḡ > K^ü^, üPKḡ > üPK, i Kḡ ḡ > i Kḡ, K ËÖ > Kü^Zeŵp WKē > Wiqe, WiCUp >
WiCÜe üMf_ḡ > üMfü_, RG^ḡ > RiA^ḡ üKUf > üKUf, Küeüi ḡḡ > Küeüi ḡḡ füA^ > füA^ḡ
fWö > füḡp üci ḡḡ > cö ḡḡ ü^ŵö ḡḡ > ü^ŵö ḡḡ @` ḡḡ > @` ḡḡ _üKUḡ > _iKḡḡ _yüKUḡ > _iKḡḡ
ü_üfö ḡ > _fö ḡ _Äüḡḡ > _Äüḡḡ _akḡ > _iafK, üefḡ > ük, i üeḡ > i üe, i üARḡ >
i üARö Uḡḡ > Uḡ, üe ḡ > üe ḡ

(L) aý-^üMc - A@eö > j yieivò(M-üci bihö), WR^ > WRḡ, üRfḡ > Rḡ f, ü_üfḡ
> _ñvk, KiA^ḡjüCi > Kü-@iaÄü, WyücRḡ > \ü^iRö aUḡ > üaiZic (Mý-üci) ö

]ßòaò-ḡd - `üÜi > ü` ŵ, @\fð(orderly) > @Ykò i Mḡüf > i üvüfḡö

i cüba^ :

(K) Êe i cüba^ - Gñac > ANñc , üci ḡḡ > cö ḡḡ ciRüÁüḡ > ücùRüÁüeUḡ
Gi ḡḡ > Ai ḡḡ i MüeU > i MüeUḡ i ü^cü > i ḡcü, WCUö > WCUḡ AüfKpKp > AfKUḡ UüKU
> UKḡḡ GÄüCUp > AÄcÄö

(L) aý-^ i cüba^ - Au-Kpü ^ḡ > A-Kpü ^ḡ WöüciAUḡ > WöüciAUḡ füA^ḡ > ^üA^ḡö
ahcüba^ :

(K) Êe ahcüba^ : Aöfḡḡ > AöueR, aiAi üAükf > aiAi üKfḡ Kü_ŵüf > Kü_ŵüf,
üKñeü`cð > üKñe`cð Kcḡḡ > KñcUḡ LüÄü^ḡ > LeÉü^ ö

(L) aý-^ ahcüba^ : üfiKüfḡḡ > ü^iKüfḡḡö
i üNihüba^ - WKÄMḡ(declared) > \ŵfUḡ(Zü ḡLküe K[Z j ḡ), WKä > WMēḡ aKēḡ > aMki ö

ଟିପ୍ପଣୀ

@Nhbā^ - @ūi > @pī pf bp f̄ p̄ ueWp̄ > ueWp̄ fWō > fū, KpīCŠe > KpīŠeō
 cj ūyūba^ - f ^ > fY*, K^pīĀafp̄ > K^Āak ö
 @Ī_ŏyūba^ - @_pī ūAW > @_i ūAWp̄ LūĀēir̄p̄ > KēÉir̄ ö
 cī; ŏyūba^ - ūi ū̄´e > ūi p̄U´e, @MÉp̄ @MĀ, \ŏi ´e > Wŏi ´e, Zŏp̄(tin) > UYö

ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ନିର ପାରସ୍ଵରିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ :

- @ > @i - aKpī > aiKpī, WKĒ > Wiqe, j i _Zūf > j ūi p̄ūZik ö
- @ > A - IM^p̄ > aiMōp̄ ūi ūKŠ > ūi Kōō
- @ > C - Kpīr̄ū > Kpīr̄ū, KpīCŠe > KpīŠe, KcWō > KēcUō Kpīi > Kpīi ö
- @ū > @ - @ū ŏ > @` ŏ p̄ @MÉp̄ @MĀ ö
- @ū > A - UīKpī > UKi ö
- A > @i - j ūi _Zūf > j ūi _ūZik ö
- A > G - G_f̄p̄ > @ū_f̄ ö
- C > I - ūW_ūō > \ŏ_ūō
- G > @ - G_f̄p̄ > @ū_f̄ ö
- G > A - ū_ūō > \ŏ_ūō ūKUp̄ > _ūōp̄RG p̄ RĀ ŏ
- I > @i - Wŏ_ūRūp̄ > \ŏ_ūRūp̄ Kūeūi ŏp̄ > Kēūi ŏō
- I > C - ū` ūp̄ > `ēp̄ö

ଓଡ଼ିଆରେ ପ୍ରଚଳିତ ଜଂରାଜୀ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥତତ୍ତ୍ଵ :

@r̄K AēRūg± I Vp̄ubhūe @ ŏ_eā ŏKēc± ÉKē Keōr̄AQō ~[ū - Silly
 (^ēij) > ūaiKū, Gazette (iēKieū fLZ ūNihYū) > LaeKūMR (i´f_ēū IWPi), KōūMā
 (cj ūi bū, _Zŏj ŏi bū, eiR^ūZK @ū, ik^ ^cū« i´k^ū) > bieZe GK ^YĀ eiR^ūZK \k,
 cīKō (ck g± American, ūZYēck @[ŏ@ūceKiaūi ū ai@ūceKū i μKīd) > GK _Kie gÉū
 K^ū, UKi (tax = gkK, Ke, LRYū) > ūefūIBUKU (i ūēgy ū~M), ū` cīfō (family =
 _eāie) > _Zū, Éū, ^teū (female g±e i ūēgy ū~M) ö

୧) ପର୍ଯ୍ୟାୟ :

dēēūālcūu c±ue _ ŏRūp̄^ i aōjūc 1498 Lāue bēZKēRk_[@āē
 Ke[ūf ö ūi cū^ 1514 Lāue IWPiue eiRū _Zū_eāūVieē@^cZō_ūA i ā%ūeLūcj ūYūe
 _ōfōa|eue aiYRyūK|ā_ZĀū Ke[ūf ö Kūc ūi cū^ aiūfgē, Pū|ōē, KRw, jēg_e,
 aiūKāū I jēj_e_e_bZōi ūe aiYRy ūK|cū^ _ZĀū Ke[ūf ö _ ŏRūp̄^ ūKak aiYBū
 ūl Zūe ^ēj p̄ bihiaÉie ūl Zūe c± bieZ, iōjk, Ribū, cīkd @ūūe i Kīd bicKū Mj Y
 Ke[ūf ö Gjōg±MVKē^c̄fLZ _Kūe abq Keir̄-ūA_ūe, ~[ū -

- (K) Lūy_ \ū[ŏi μKīd - PūKūfUj Rfū, ū\ūi ū, _ūCī(eū), aĀū, cfūA, i Mē i ūfi ū,
i ūfūp̄ö
- (L) ū_ūK i´Šūl - AĒōKĪR, KāB, RūKUū_ēb (cŠK ū, ZCf @ū` ZūūaZū, i dō
- (M) Mj I Mēj ū_KeY i μKīd - @ūf_ŏp̄ @ūfcieō Ai p̄ūZ, KZeū, Kīr̄Éēū, Kūceū,
 ūK\ieū, MūMfū, Mūcfū, Mūe\, Māēō Piaō RūfYū, Uūō Wōwū, Zi fū, Zf@ū (ūZfūY), Zeē p̄
 _eiZ, _ūMāWj, `ōū, _ePp̄_eL, `ēf (`fē), aA@ū, aeMū, aiū ^, aiūfZō ūaiZf, fZū,
 UYū, fY* ö

(N) C\hλ, C\yír I Kθoi μKöd - @iZ, @i'ei, @ü i þ Kirè üKiaò ü^C@ü, _ü_dü
ü_Wü, üai'ü (_üYü_μ), i «eü, i ü_Uü ö

ḡḡḡ

(O) _gê lü i μKöd - KikZ@ü _iZ (joi), ü_eëö

(P) aküi I aü^ü\ i icMä - Kir^Éeü, Rü ð'þ i iaé'þö

(Q) aiRY i μKöd - gu@ü (@üi ðüKü), Ge@ü, Kkü_üZü Kü_ü', KeüYü üMieü_, Qü_ü
^f'ic, augik, aUKeü, aUü a...), aZüfö akw, cÉeþ(^cêü), cKü, ciÉf, ei λþ i üwWjü

(R) RaKüü RaKüüeü μKöd - Kü þü KeüYü cüðpçüü

(S) i üceK - KVüð, K_ü', Küü, Keü, M^ü, _Éf ö

(T) Kävü μKöd - KÜ, Küe, Zeëpaðþöi êü

(U)]cü i μKöd - KeÉü', Kg, MRü, _üMüWjü, _üü ~gëö

(V) @^yü^ý - If'üR, Zeüþ(Uü), `cü, `eüwü eücgëö

8) `eüi ü I @^yü^ý dëüü_id :

_ ~~SRÞ~~ AüRcüüeü ~~QWü~~ üf @^yü^ý dëüüüü bñüçüüü `eüü If'üR, Rcü,
Wyr'ü þ i ~~ðKþ~~ AZüfid, üE^üü _bZe üKüZK g± I Wpü bihüe äyájZ ~[ü -

`eüi ü - MyüeRþ aüRUþ RRþ Reü üi çRþ i üþ cüWicþ cüþ-e, að þ cU^, Kê^
AZyüüü

If'üR - Zeë þ _yüei þ fS^, ašö AÄü_ü', PWZ^, eüZ^, Eä (AEü_ü), acþ (MüWjü
@MüMüe äyájZ), i fê (If'üR sloep `eüü ü chalupe, AüeiRü slope) ö

Rcü'þ- dÜj rü ðe, eÜeüKf ü@ küe äyájZ), üMÜcNü'ü Äe, eÜeüKf üe
äyájZ), Kše Müü' (gḡeC\yü^ - gḡealýükd) ö

Wyr'ü þ- i Äeþö

i ~~ðKþ~~- afð'þö

AZüfid - üi üWjü, _Zfê'þö

üE^üü - üPeþ KKüö

9) @^yü^ý üaü\gK :

(K) Rü_ü'ü - `Rüüü (Rü_ü'e _aZüüüü aügh), jüüüü üüü (Rü_ü'e i jeaügh),
Küüü'ü (Rü_ü'ü cüüüüü, _šüüü jMkü @waüü) - (GjüZü^üüü g± i yüü'ü, eüCZeüü

'Gi @üe Ê_ü Mäüe äyájZ) eKüü, ^ü^, i ü-iaüeü, üüüüüü cëüü üKü - (GjüZü^üüü g±
üaYüe eüCZü ' _KþKþ KaZüüe äyájZ) ö

AüeiRü bihüe äyüKeYMZ @sd^

I Wpüei Z ~~ḡ~~ üe AüeiRü ~~üa~~ Cüf ä ü-üü AüeiRü g± I Wpü Zyd aü Wpü g±üe
AüeiRü Zyd e i ~~ü-üü~~ äj ~~ḡ~~ e i ~~Äüj~~ ~~üCZj~~ eüü'K aḡ ööüü KeüKÄi ü ö ~[ü -

_üÄe+@ü = _fÉeü

üeüfe+@ü = üeüf

Wüqé+@üü = Wüqéüüü

üKüZK AüeiRü g±üe eü_üke @Zý« üKüZKR^K ~[ü -

ḡḡḡḡ

i I c üj iAQ«öö bieZ bicicḡ i cde KeikMZüre aj RiZö\leü @ḡḡZ üj iAQö I aj ei cdüe
aj bihie _bia cḡ bieZid bihicir^u C_üe _WQöö @ḡḡü _ei ḡ, AḡeR, `eüü _
ḡḡḡḡ, If!iR _bZöüaü\gk bihicḡ aj k biaüe bieZid bihiC_üe _bia aEie KeQöö
_äZü Gj ö _biaMVK g±bŠie cḡüe i ücZ ö

bieZid bihicir^u cḡüe IWjü bihie GK EüZ^y ej Qöö aj ebihie aba aj ^ Keö IWjü
bihü Kca; ḡeüj iAQö i ÄZ bihie ChZ Gj bihi@_bge _ea ḡüaü ö äüZ üj iAQ ö
Z[ü ö IWjü bihiKéayaü\ Küf Gj ü i öÄZ i aE ^ej nüaüföEÄ _cüy cka ö

üaü\gk bihiMVKe IWjü bihiC_üe _biaMVK aböÜügü cḡcüe üj iAQöö GK
RiZö j @^y RiZe i ^k^ üj üf gdi,]cö aüRy, _~jU^ _bZöaj e\Mue _eFee _eFe _Zö
_bia ej öüG ö `kgZöEei _~jU^, aüRy, gdi _áie,]cö Pie _bZöij C_üag iÜ^
I güi ^ _Pk^ CüYgyüe aj üaü\gk RiZöbieZ Z[ü IWjü C_üe @ü]ö Zý aEie KeQ«öö
IWjüe ej ö IWjüKé^Re KeüKéüPÄü KeQ«öö Züue i ücirk Ria^ I i ḡÄZK Ria^e _bia
IWjüe bihiC_üe _WQöö IWjüe @]üü ücü^ Gj öKcüe i ö Zöaj üaü\gk g±cür _Zü
aýajie KeQ«öö KéGi aKé@iC üaü\gk g±üaüföaieöj ḡ ^üj öö ü Nḡḡ _eüü ḡVḡ
_Zg±UG üLiRöajie Keüü LápKÁKe üj iA~üG ö

üaü\gk bihiMVK @ü^K i küe IWjü bihie g± bŠieké _biaZ Keüü i öüM i öüM
Gjie aýikeY, ügkü I @üwKkêcḡ KQö _ecüüe _biaZ KeQöö aj Kik]eö IWjüe üKüü
KüPeüe _iei K I @ieaid bihi IWjüe üKüü KüPeüe bihi eü _PkZ üj iAQü [fö
Gua cḡ Aöüerü bihi @ice aböÜ@^Äü^ Z[ü üKüü KüPeüe bihi eü _Pköüü Qöö Gj ö
üaü\gk bihiKéCüie \ÄüKüYeé IWjü EüKZöüAQöö

IWjü cüüe _füc aü\güMZ RiZöbiaüe _ü ü\A[üf cá fci^ ö MäMaöge güi ^
Kik _~j« @[ZpGkü\g gZüü _~j« IWjüe eRZBKe[üü gqgüü ^e_Zö I IWjü RiZe
_eiKc, i ce^üZö I aPIYZüü~MeüKüYi cá fci^ gqö IWjü@iKcY KeüKéi üj i Keé [üf ö
cüZáGj ö i cd cḡüe _üWjü _ü\geécá fci^cü^ IWjüe ai aü Keö@ü [üf ö üKgeü
aöge ügh ^e_Zö i %üKgeü ~üj ü i cd [fö GKü\g gZüüe cḡbM [üe aḡḡ ai ü\ä
e[uVieéUuöMj Y Kfü_üe üj öbcKé@^yRüY _VüKéüfLü\üf ö üZYéGj ö i cdKeRüY
@ü] cá fci^ IWjüe ai aü Ke[üf ö

_füc ZZid @^wbic ü\au i cdüe (Züidü\g gZüüe cḡbM) cá fci^cü^ue IWjü
@iKcY @ie, üj fü ö \ḡḡ i cü cj ^\ aöüZüM Ku C eüKéü cæR gü üZüM KKé
1360 Lüe IWjüe aieaüü @iKcY Keö@cürḡK @ZýPie Küf ö _ea ḡcaü üe aj ê
IWjü eRiCür^u i j cá fci^cü^ue i öNhöRiZ üj iAQö I IWjü i ö %öbiaüe cá fci^ @ḡḡZ
eüRý biaüe _üfUö iAQöö aieö \ü cýRöcpe1587 LüÄe GK ü\biHK @büfLue IWjü
bihüC_üe _iei K bihie _bia üLi~üG ö üZYéG[ééEÄ RYü~üG ü~ IWjü@]Kiee cüzáZö
ahü_üe üi cü^ IWjüe _iei K bihi _Pk^ @ie, Keü\üf ö IWjüe cej ...icü^ güi ^ue
[üüaük cḡ üi cü^ _iei K bihiKéi eKieü bihieü _Mj Y Ke[üf ö üZYéGj öKcüe IWjü
bihüe aböÜbiaüe ~ia^K bihie _bia _eüfI Z üj iAQü [üG ö Gj iKé ^cöüZ abüMüKeY
Keü~ü_üe ö ~[ü~

8881

- 1) _Pir^ IWpü @bùfL ~ia^K bihie _bia
- 2) üekWö_Züe ~ia^K g±
- 3) IWpü i ij Zý MáÜe ~ia^K g±
- 4) IWpü bihüe ~ia^K g±e @ü]ie
 - K) _güi ^K @ü]ie
 - L) aüRjK @ü]ie
 - M)]icK @ü]ie
- 5) IWpü bihüe ~ia^K bihie bihüü @gk^
- 6) IWpü bihüe aböü-ia^K bihie g± bŠie
 - K) @ieaid g±
 - L) _iei K g±
 - M) ZKö g±

C_~jg abüMMWkê^cüe @üfiP^ü KeüMfü -

1) IWpüe cí fcir^ eiRZê @ie, _ièèc^ IWpü bihüe _ieiK I @ieaid g±e
 _üdüM üjüA[äie _cüY @üic _Pir^ @bùfL cí^ueê_üA[iC ö 1403 LáÁia\üe üMÜG
 gkúfLe \izüu ^ic üj CQö'fúWib i eZÄY' ö üi aej Y üjüf c^ ^üö-ia^K bköfúM ö
 G[üe \izüüefüXA_ü i fZir^ biäue PZY Kei-üAQö ZZp_äè14g gZiüe i öÄZ ahie\
 C}küd Kaöagßü[Kaer Züe i ij Zý _Yüe i fZir^ @[è 'ieZÄY' g± I ^icaiPK
 @üfiCYö @[üe @üfiCYö g± _üdüM KeQ«ö-

- K) Mwibyi ö i eZÄY Za ^ügir^ ^É^ü
i üZá aiea]i aMöMbö_üZ^ _üZKü
- L) i üŠö iaÉ jeYö aMüj _äY ^Mj ü
@üfia\ir^ ^é_üZö ^ i ŠöP aMbü ö"

_éöhüc ülaue GK gkúfLüe 'ckiaföü I 'Zöéé g±e äyaj è üj äQö
 'ckiafir g± @ieai 'ckiafir] I 'üzéie' Kdieé g±Uö 'P_eigö g±eéC; Z ö 1547üe
 @^y GK gkúföüe äyaj Z j \, i e j \, Kc\ g± Zü^üö-ia^K ö

(2) üekWö_Züe ~ia^K g±

1568 LáÁieéabüj eiRZBKik _~j« Cbd _ieiK I IWpü bihü IWpüe KüPeü bihü
 eü_ _PkZ [fö ö Gj öi cd c^ue Cbd bihü I föüe äj éaG^icü, Kafü, _...ü, _üCZö ei ö,
 @imü_Zä \ir^ _Zä@üPkeüü [fö ö IWpü eiRy @bùfLüMie, aböüagßäykd MáÜMie, aieò \ü
 i öMj ükdüe gj gj @bùfL ej Qöö G[üe _ieiK bihü I fö_ö_Küg_üAQöö C\üj eY Êei_ -

- 1 - "\@ir^ cíeiRü i A\üaMu gäj É _Zx' ö
- 2 - Ai ö - üfiK^ü[\üi üMicüÉ
 ^ue|áeid Kír^üMid i \eA Kafüi jöö
 Kéüi Šécüj ükü ücüje
 IWpü i eüÉ aüR @eiRüö

6861

- (3) IWPü i üj Zý Mâüe ~ia^K g±
 ùKak @bùfL Kòü i eKieü KiMR_Zicr^uue ^ëj ñIWPü i üj Zýue cª ùcMf eiRZê
 @ie_e _id gùj ahð_aèè~ia^K _bia_Wj i te[fiü ö
- 1) azü\üi u 'Kki ü PCZgü' ö
 " ` ecüY ù\AQ«ùj c« eiR^
 ` ie ùKüZ Kj ðü üMü üi jêaWÿRY ö"
 - 2) RM^ü[\üi u 'büMaZ' Mâüö (\gc ÄS)
 "@Me]i_ ù\A _üg
 _ü ù_üQ«ò_üZaüi ö"
 - 3) @PÿZi^ | \üi ue 'gr^yi öj Zü' ö
 j ð êbùR @ùfL ZêK bùR @ ùf_ö
 GYê@ùf_ö ùZRò@ùfL bR ùj ö"
 - 4) ~ügüa« \üi 'ù_ëbqòaj MüZü' ö
 _|e\ð @Yi üe
 ej «òMëU i eNüe ö
 - 5) cÄkü _ü-üe ùKgeü eiRici^ue eiRZBañeY _aèèeiRübüM AZjüi e a%ðüaük
 cMüf, _üZüü, @cëü@üñaj è~ia^K g±e äyaj ie Keü-üAQòö cÄkü _ü-üe abðüg±
 ~[ü - Wÿö ^aia, \ëü^, i fic, `eR, ^i Ke, i äü, Acic, cKec Lü @j ^\ üaM,
 Kfü, @ck, Lyð aeZ^ AZýüñaj äyaj Z üj üAQòö
 - 6) Kaòü cÄ Cü_ | äbòR Züü Kiaýue @Züe, i é^üü ieu, Lèð \ü_cü^ _bZög± äyaj ie
 KeQ«ö
 - 7) bqKaò@bc^ÿ i ic« i öj ieu Kiaýcür^uue aieÄ, Zaf, Rj ie, PiKe, KiMR, aiRê
 KWkü, _U@ie, _üKüü^ ñeKie, a\üC, Uck, cðjü, aRie, üPiaü, Ze@ie, @üü @ie
 Uüü AZýüñaj_üei K I ZKü g± MÿKe C_i Züü\LäüKéck[üG ö
 - 8) Kaòü-ÿ akü\ä e[ue 'Pmüue äj èi Kue ~ia^K g±cür^ue äyaj ie ej Qòö C\üj eY
 Êei_ - Leü_, Lëüf, \e\, aieÄ, jKë, i grÿ Rje, aiüü, `ecüü, ViKë (bëKü)
 ceRð eiRð \äüfü, ZiR, UüKe, `Zëü üLie, @üLe `e@ü, `e@ü `CR, `ecüü,
 `RZ, `Mÿü, `Kieü, _Küüü, Rëð @iaèò_bZög± äyaj ie Ke[äie _cüy cük ö
 - 9) @Áülg gZüie faü_ZÄ K[iKie I KaòäR^ü[aWÿR^ü eP^üe _üü ð I @ieaüd
 g±cür^ue äj k _üdüM üj üA[äie ù\Lü-üA[üG ö Lü.@. 1780üe ePZ Züue 'i ce
 Zew'ue äj èi öLýK ~ia^K g± ù\LäüKéck ö ~[ü - 1c Qüüe i eaeü, üNüü jü,
 IKüf, ^i üe, A^ic, K^ü, LeWÿ KcüY, Pfüü Püedü, jüCü, @cëü, i c@üü,
 RRüfÿ R´e, M{^üf, Mieü, Rüü Kü, üafüic^ü, ü\aiZÿ ^iceR, üfiPü 2d i üüe
 i é Yü, cüzü, cëüZa, cëüM, KëKü, AeüKü, i üGZÿ üPü_üie, cëRü, Mÿð, j ð Z,
 LüZe^gü, 3d Qüüüe KcüY, i e\ie _éüj 4[ðQüüüe @fü, 5cüe Zieü, Kë^ö, Kfä
 j ð e 6Ä Qüüüe cüA^ü 7c Qüüüe PiKe, LfcZ, j \ _bZög± ù\Lü-üG ö
 - 10) IWPüie i üj Zýe GK bðüügüie i Äö' i Zý^ieüY _üfÿ IWPü, aöMkü I ~ia^K bihie
 GK cögZ ei_ ö G[üe cª bRie, üLüü, Lfüü, Mfia, Rjüü, üZü_üie gë^ü, jKë
 _bZög± äyaj Z üj üAQòö

ଶିକ୍ଷଣୀ

11) ~\eY0 (1781-1866) cj_u_iZu eP^ue c^ g^U, aRie, uRie, gEi, ^guY, ai^u, Kce,]_U, Mea, Uuu, Lei_, cReu, jRe, ZKie\ \eR, ceR0_bZ0~ia^K g±e ajkZi u\Li-iG ö

12) @u]e^K i uj Zyue `Kieucij ^, eui^u[, eicgue eid, @gfu Kieie uNih _bZu i uj Zyue _Pe ~ia^K g±e Cufi u\Li-iG ö ~[u - `Kieucij ^u eP^ue @Sif, ^cK, @cZ, KKeai^, PiaK, WKiAZ0 \eLiE, ^gu_, Me\, ^M\, ^Re, ^CKe _bZog± eui^u[eidue i uj Zyue aughbiaue 'leatie' KiaYue - 'leatie', @uUu_, @Ze, @ui icu, IKif, KR0u, Kiau, Reic^u, Rc0 Rc0, ueiR0 Zfa, ZM^, uZu_, Zfae, cCeiu, ueicif, eL0 eAZ, i uj ai j0 ia _bZog± ~ia^K uaufoRYi-iG ö

13) eui^u[ue i uj Zyue ab^lab^Mue u~Cni Aicw^ uFL^u Pik^u KuF^u ciw^ DYu]uK Gj0~ia^K g±ci^u \leu _biaZ uj iAQ«ö

4) IWPu bihiue ~ia^K bihi _biae ab^l@u]ie ö
KikKic @icKegui ^ Ke[au gui K Z[u cZZie eRe]e0aZic[au^yiy ci fci^ci^u _biae aj e~ia^K g± i]ui kL IWPu bihiue ayajie uj iAQö Gj0 ab^l@u]ie abq Kei-iA_ue ö

(K) _guu ^K @u]ie -
_guu ^K @u]ie Kj of aDe ab^l eRE ab^l ^eü uab^l keaSA[G0 Gj0 ab^l kee _Pe g± i]ui kL @ic IWPu bihiue ej0-iAQö ~[u - @eR0 @if, Lfu_, @lifZ, @ci^Z, ARfu_, CR0, Kir0 Kir^, Kif0 Kie, KGcb uk^ dZ, LieR0 Lfu_ Lu^ujui, Lfu_, LeiK, Li^Z0 IKif, cfKif, eY, i0uj, iaZ, @iaR, ieKie, @c0, Zjaf, Zjif, KE0 A^ic, Afiku, Zjif\ie, \eLiE \ff, \ELZ, u\I^, Wj, ^Kju, ^Kf, \ieMu, ce^0 ucZie, [i^u, @u, i0uj, jiaf\ie, u`R, AZfu, ^Rea, jRZp^0 g± _guu ^K @u]ie e@ui Qö

aiYRyK @u]ie - ~ia^Kciw^ bieZah0 ij _[c bMue aiYRyK iuk0 eL[uf I _ea 0^ai ue c^ u ciw^ beZK^B ulge aj e^Z^ _\u0 @c\0 uKeaKef uaf ö `kue ~ia^K aEci^ue ~ia^K ^nc^ i]ui kL @ic bihiue ei Z uj fu0 ~[u - Ricu, Kiau, _iARicu, gif, Pive, ZK0u, aL0, guKR0, aiRaS, _iC-, Ki^0 u_Eu, aiNic, ua\^u, @^ie, @we, jic0u, P_uZ0 Kf0u, Le0u, MRu, `i^, @Ze, @A^u, KMR, Kfc, i0u, g00 Phcu, Pik0 Pkc @i^0g±MVK _bia Gua c^ @ic i uj Zyue ej0ö

M)]icK @u]ie - @Ri^p @Ri^Mu, ^ciR0 _dM^e, `Re, ZRij ep @iep c0R^, @if0 uj0 @iKae, Affu, ueiRu, A\, cjec, ciR0]c0iZue c^ IWPu bihiue i^ _iAQö

*) ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପ୍ରଚଳିତ ଯାବନିକ ଶବ୍ଦାବଳୀର ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅନୁଶୀଳନ -
uKuzK ~ia^K g± IWPu bihiue _PkZ uj auaik @ aj Z _e0 0 @ c^ NjY Ke0«ö Gj0e \Aik ^c0e \eMfu-

~ia^K g±	ck @[0	IWPu bihiue _PkZ @[0
@ec^p	Azi	eM, j0i u, _Z0gu]
Kid\i	^dc	uKagk
Ki Zp	biMy	biM

~ia^K g±	ck @[ð	I Wpü bihiue _PkZ @[ð	6461
Lir^ü	Ne	Ne, Lüý	
Lir^ir^p	_eäie	i öbäk	
Lfrü_p	_Zäü\	@auj kü	
LAeiZ	i Ki-ÿ	@_ayd	
M`fZ	@auj kü	i ü'j	
Zici ü	@ü'ik^	i @üw	
ZKpeie	IfU_üfU	Kkò	
Zê ir^	_äPè-ÿ	SWÿ	
\e@ü	^B	i ðMe	
aäcMp	aq ò	@üE; ð	
K@ü	_ä[ð'ü	_Pie	
üeiRMie	_fäü	@id	

~ia^K g± I _Zýd VK IWpü g± I IWpü _Zýd bkòÉü]Kie ü^A IWpü g± I _Zýd i j
 cghè-üAQöò üKùZK AöueRü g± I _Zýd i j aWjaPZäbiaüe üj üA~üAQöò IWpü aüghý _üAü
 aböÜ~ia^K aüghY I ~ia^K aüghý _üAü IWpü aüghýe äyajie @Zò i äafük bwüe
 üj üAQöò ~[ü -

g± g±e ck^ - üNüüi aie, jüJaRie, güKi aRò) ciQ ZKteò gj j Rie, Rfrü_ik,
 @üA^ir^é-idiü ö

g± _Zýde ck^ - KeüYüMeò) a\@byüi , Mec \ä, ^ec Zkü ö

AöueRü g± i j ck^ - @Cf ^ ^e, Wüqelü'ü, `üÁKifüi , KüMR, üÄgüf cüf ö

^Z^ Kälte i Áü-

~ia^K _bia `küe üKùZK ^Z^ Kälte i Áüüj üAQöò Gj ü@ic i üj Zýue GK CüfLü~üMý
 i cä öö ~[ü -

@Kfþ- @KüfAaü	Zfüi þ- Zfüi äü
Rüj e - Rjüeäü	i ecþ- i eücAaü
a\k - a\ükAaü	^ecþ- ^ecäü
@ü; iRþ- @ü; üRAaü	RüKþ- RüKäü
Rcü - RücAaü	PMfö- PMèfAaü
Zdie - Zðieäü	ü_üLZ - ü_üLüZAaü

GZ\byZüZ IWpü bihie fiv, aP^, Küü, aüghY, ai id aiPK g± i öü~iRK, aü~iRK
 @ayd, eÄg± NW^ I a^ü _eä öue c± ~a^K bihiüj ê büa aÉü KeQö ~a^cü^
 ü~Cüü ü~Cüü @aiÜ^ KeQüf üi j ö üi j ö i ÜKè üi cü^ ^R bihiüi üe ^icZ KeQüf ö
 C\üj eY Êei_ - ei f_e, ei fMWý cj ^\@ü aRie, ügLaRie, aüfgle (aüfö-G-ügie ~üjie
 @[ðicÄKkiüije) _bZöö

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପର୍ଯ୍ୟୁତନ ଶବ୍ଦ କିପରି ଶତାଧିକ ପ୍ରଚଳିତ

ଚିତ୍ରଣୀ

IVyubhūe gZūK _ MR _akz [of cα Gi μKōe IVyubhūe i Vē Z[ý _eūahY Keŕj i kō_ P, ābhūKūhūe aj ē_ MR g+Kē-ā^k, AēRūZ\pa @āu ū\gR g± biaue PjZ Kei-īA@Qōō ūMūūū ^; u g+Z Bōpū, ācū @bū cēy-d e[u 'IVyueP^ūl @āū' _āzē @ ūKūZūb MR g+KēPūā \ō-ACō i ai [uc 1913 Li@.ue M.S.R. Dalgado IVyubhūe 30U_ MRg± [āPpūKūk ö 1919 Li@. J.A. Campos 34Ug±e ZifKū\A[uf ö VKÖ aōj e cj ūZūe IVyubhūe B bckūMāū 85U_ VKÖ LūMg± cj ūZūe IVyubhūe _ MR _ba _āšue 117U_ _ MR g±e ZifKū āū Keō w @ēšū Kūf @jēō^K _ MR g±e @āē ū j A _eā ö ପର୍ଯ୍ୟୁତନ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦର ଧ୍ୱନିତତ୍ତ୍ୱ :

ù-Ch MR g± Mē @akz biaue IVyue _akz ū Mē PāūKāKe ^ej rō Kkē AōēRū, -īa^k, ūZFMē awki @ūbhūe CYü @]ūK akz biaue IWPiue ajajZ g±MēKē Pjū @agj KāKe ö IVyubhūe @ēāg Kf ūāuk _ MR g±Mē] BM _eā ð NāY Keōō ūi MēK Rūyēuf akz biaue Gjōg±MēKēPjū i j R ūj a ö ū j d B_eā ðe ūKūZūb \Ák ūj CQōō

- 1) _\ū\i ZīE a%ē aūfū_ : Acafelar-Kaflar Kū fūō Acabar - Kiaie ö Acafroom - Kū ū^ Anono - Nonacia - ū^K@i Arsenie - scnic - aiū@i ö Grija - MāRū ö
- 2) _\cpi ŪEea%ē ūfū_ - Estiror - AÄö Capitoo - Kū ū^ ö
- 3) _\cpi ŪEea%ē ūfū_ - Armario - @ūfcieð- Baloo - aUūLaseari - fiĀe ö
- 4) cαEeiMc - Catre - KZeū, Canastra - KīĀEēū, Cristao - KeĒ^ŪCris KeU, Grananda - Me^ik, Grade - Mie\, Tronco - Zēw, Tranfo - Zēē , prego - _eK AZyūlōö
- 5) @«ýEeiMc - Batel
- 6) @«Ēee ^ūi Kba^ - Capitaō - Kū ū^, Lello - ^fic, Pao - _ūAñBaclo - aiū ^ Sabao - i ĩāē, Guado - ūMāic ö
- 7) @«ý ay-^e ūfū_ - Estiror - AĒū, Cadris - MāPōö
- 8) @i\yay-^e ūfū_ - Hollandez - If|;iRōö
- 9) cαay-^e ūfū_ - Garta - KūW (Zūi ūLk aūgh) Lantern - fY& ö
- 10) cαay-^Mc - Viola - ūaūj fū, Funcil - `ē f ö
- 11) ay-^] Bē @AēK _eā ð - P - i (Chatrete - i ē_) a - i (Tigeta - Zi fū Jangada - i ūwZ) W (\) - K (Granada - Me^ik) ^ - e (Anaras - @i^iei) e - Z (Carabin - KZiað) Pera - ū_Zū) e - f (Armario - @ūfcieð) Mastro - ciĒf) f - ^ (Lellao - ^fic) f - e (Ingles - AōūeR) i - P (Cris - KeP) i - R (Caso - Kūl Curreculum camisa - Kcāi ö

IVyue _akz _ MR g±e GK ZifKū^ōūē _ā ū fū

K) Lū\y _\ū[di μKāid : @Pie, K` ð Pū, Rfū_, _iCēlō aĀū, cfie, i Mē i ūfi ū, i ūfWp AZyūlōö

L) ū_ūhūK i μKāid : KīR, KīcR, ZCf@, ūaūZicp ūciRū, i idū ö

ଶିକ୍ଷଣୀ

- M) Mj I Mëj ü_KeY : @ifKiZeü, @if_ð, @ifcïeü, AÈü, AÊiZ, KZeü, Kiceü, MAWö Pïaö Rir^fû, Uuö Zi fû, ùZieüYö _eüZ, _üü, ReP, `Zü, _ë f, adic, ^eYü, aeŠ, aü%ö, aüfZö aüi ^, ùaiZF, ùc\, fY* ö
- N) Cnð, C\yü^ I Kñoi µKñd : @iZ, @i^iei, @i i þ KiRë ùKiaö MüwFü, ù^C@ü, _ù_dü, ù_Wü, a´ü i «eü _ù_Uü j Z ö
- O) _gê_I ü i µKñd : _üZö ù_eëö
- P) aküi I aü^ü\ i ücMä i µKñd : Rür ðþ Zcülê Zó eê ^ükü, _eL, ù_[, aA, ùaüj eü, i iae^, ùi ü ü ö
- Q) aüYRý i µKñd : ùMülic, ùMieü, Qü_ü, Ziwü, ^fic, `cä, augik, aUKeü, aU, akw, cÊe, cïKö ei \fY* ö
- R) RïaKü I Rïa^]ieü i µKñd : Geöü, Kikü_Zö Kü_ü^, Kü_ fû, KeüYü, KZüfö ùai´Wöü, b ü cÉÉ, cëü eüücgêfZü i WZ, i Êê ö
- S) ~ê i µKñd : KZiaöþ Kiaie, KeP, Me^ik, _Éf, ùaicü, fÄe, i fê ö
- T) KäWj i µKñd : KÜ, Zëè, aöZöi êö
- U)]cöi µKñd : KeÉü^, Käü, MüRü, _üñ ~gëö
- V) _eäie i µKñd : @üaiA, @üüö
- W) @^yü^y : AöueR, If,üR, Mie\, ù^übZü, `eüü ü, `ewö aü´, cÄe ö
 _ **WR** GK aðgúRZö **Wpü** fê* @Zpê I]hö _Añ **WR** cü^ KeüZ
 [üf ö **Wpü**ieüi cü^ue aüfduë ayüi Kaö `Kie ücij ^ @üüüföb Keö«üö üZüa _ **WR**
 RZd **Wpü** _Añcä ö üj A_üe cZä **WR** g± **Wpü**bhü _Añcäö aba üj A_ëj ö
 @^K _ **WR** g± **Wpü** ü\!; ð Ra^ue @_epüö @w aögh üj A_üCü **Wpü** Keö
 _ **WR**cü^ aj ê ^eZü **Wpü**ê^A_üCüöcZä_eaü ðüA_üCüö@^K g± i µ\ ö

ଓଡ଼ିଆରେ ପ୍ରଚଳିତ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଶବ୍ଦର ତାଲିକା

ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି :

- 1) @Pê - g+UöckZü_ëi & üj üf ü ñ **WR**cü\öüA_Z I _Pêö ö _ **WR**cü^ üj CQ«@Pê_ü I @Pê _ÉZü RiZöö
- 2) @iZ - dffGaö aü%ff@^ëi^ Ke«ü~ '@iZ' `k ückjüKieé`föüA^p\ü_ê_ü\A bieZKê@üi [föü cZä`föüA^ \ü_êüid bihüe '@iZ' g± ^[äieéG cZ i üj~ê ^üjüö C\yü_ä _ **WR**RZö , aZüaRêPêG ö k bëZahKê@üf ö aRff bihüe Gjie ^ic 'ateira'ö
- 3) @i^iei - Gjie ck eü_ aRff@[aü_ü_eëbihü nanas g±KêMj Y Keü_iA_üe ö _ **WR**cü^ i aöüüC Gj_öñö (i_êö_Yi) _Pýü\gcüüe_Pk^ Keü[üf ö üi cü^ue bihüe g±Uöüj CQö 'Ananas' ö awkü bihüe i aöüüC 1594 Lüe g±Uö^@i^iei þ biaüe _PkZ üjüA[föü awkü bihüeé g±Uö **Wpü**ie Mj iZ ö
- 4) @i ðþ- GK_Kie Kfcü @i^Kê@ü ðþKjü_iG ö bieZüe @i^ Kfcü Keüü (afonsa) _üüüi aöüüC _ **WR**cü\öü_â ö üj A[öüö ga\Uè _ **WR**peü_üj CQö 'afonsa' ö

